

HUKUKTA .
LATİN
CE TEKNİK
TERİMLER ÖZLÜ
SÖZLER

DERLEYEN

PROF. BELGİN
ERDOĞMUŞ

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

2. BASKI

PROF. BELGIJN ERDOĞAN • HUKUKTA LATİNCE - TEKNIK TERİMLER - ÖZEL SÖZLER

BELGİN ERDOĞMUŞ

1941'de İstanbul'da doğdu. İlkokulu tamamladıktan sonra 1960'ta Avusturya Lisesi'nden (Sankt George) mezun oldu. Aynı yıl girdiği İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olduktan sonra 1966'da aynı fakültenin Roma Hukuku kürsüsünde asistan olarak göreve başladı. 1972'de doktorasını tamamlayan Erdoğan, 1975-1978 arasında İsviçre hükümetinin bursuyla Zürih'te bulundu ve iki yarıyıl Tutorat çerçevesinde Zürih Hukuk Fakültesi'nde Roma Hukuku dersi verdi. 1978 yılında Türkiye'de doçent oldu. Ardından 1991 yılında profesörlüğe yükseltildi. Beş yıl süreyle İstanbul Hukuk Fakültesi'nde Dekan Yardımcılığı görevinde bulunan Erdoğan, 1998 yılında emekli olduktan sonra Yeditepe Üniversitesi'nde ders vermeye başladı. 1999 yılı sonunda ise İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanlığı'na getirildi. Halen aynı fakültede öğretim üyeliği yapmaktadır.

DERLEYEN BELGİN ERDOĞMUŞ
HUKUKTA LATİNCE
TEKNİK TERİMLER – ÖZLÜ SÖZLER

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI 74
HUKUK 3

ISBN 975-6857-93-5

1. BASKI İSTANBUL, EYLÜL 2004
2. BASKI İSTANBUL, EKİM 2008

© BİLGİ İLETİŞİM GRUBU YAYINCILIK MÜZİK YAPIM VE HABER AJANSI LTD. ŞTİ.
YAZIŞMA ADRESİ: İNÖNÜ CADDESİ, NO: 28 KUŞTEPE ŞİŞLİ 34387 İSTANBUL
TELEFON: 0212 311 60 00 - 217 28 62 / FAKS: 0212 347 10 11

www.bilgiyay.com
E-POSTA yayin@bilgiyay.com
DAĞITIM dagitim@bilgiyay.com

TASARIM MEHMET ULUSEL
DİZGİ VE UYGULAMA MARATON DİZGİEVİ
DÜZELTİ REMZİ ABBAS
BASKI VE CİLT SENA OFSET AMBALAJ VE MATBAACILIK SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
İLİNER YOLU 2. MATBAACILAR SİTESİ B BLOK KAT 6 NO: 4 NB 7-9-11 TOPKAPI İSTANBUL
TELEFON: 0212 613 03 21 - 613 38 46 / FAKS: 0212 613 38 46

Istanbul Bilgi University Library Cataloging-in-Publication Data
Istanbul Bilgi Üniversitesi Kütüphanesi Kataloglama Bölümü tarafından kataloglanmıştır.

Hukukta Latince Teknik terimler – Özlü sözler /
der. Belgin Erdoğan.
p. cm.
Includes bibliographical references and index.
ISBN 975-6857-93-5 (pbk.)

1. Law Dictionaries. 2. Latin language—Law Latin.
1. Latin language—Law latin—Technical Terms and aphorism.
K10.H83 2004

HUKUKTA LATİNCE
TEKNİK TERİMLER – ÖZLÜ SÖZLER

DERLEYEN
BELGİN ERDOĞMUŞ

Eşim Ayla'ya...

Kısaltmalar

BK	Borçlar Hukuku
CMUK	Ceza Muhakemeleri Usul Kanunu
HMUK	Hukuk Muhakemeleri Usul Kanunu
MK	Medeni Kanun
TCK	Türk Ceza Kanunu

İkinci Baskıya Önsöz

Sözlük basıldıktan sonra çeşitli meslektaşlarımın hatırlatması ve benim de yaptığım kaynak araştırması sonunda başka özlü sözlere ulaştım. Birinci basının tükenmesi üzerine yeni bası yapılmasına karar verildi. Sözlüğün yeni haline getirilmesinde birlikte çalıştığım Yard. Doç. Dr. Ferhat Erçin'e teşekkür ederim.

PROF. DR. BELGİN ERDOĞMUŞ
İstanbul, Ekim 2008

Burada bu kitabın nasıl ve niçin ortaya çıktığını anlatmak istiyorum. 1966'da Roma Hukuku kürsüsüne asistan olduktan sonra özellikle Medeni Hukuk asistanları zaman zaman Latince teknik tâbirler ve özlü sözlerin Türkçe karşılıklarını sormaya başladılar; bunların bir kısmına cevap vermek mümkün oluyordu ama çoğunlukla çaresiz kalıyordum. Bu yüzden bazı meslekdaşlarımın Latince bilgim hakkında şüpheyi düştüklerini anımsıyorum. Lisede öğrendiğim Latince ise çoğunlukla kısa ifade edilmiş özlü sözlerin anlamını keşfetmeye yetmiyordu. Diğer taraftan yabancı kitapları okurken dipnotlarındaki Latince kısaltmalar da başka bir zorluk kaynağıydı. O tarihlerden itibaren bunları not etmeye başladım. Bu konuda bir kitap hazırladığımı söylediğim meslekdaşlarım bu alanda ihtiyaç olduğunu belirtiyorlardı. Özellikle uluslararası mahkemelerde çalışan akademisyenlerin karşılaştıkları güçlükleri duyuyordum. Avrupa'da Latince bilmeyen hukukçuya rastlamak zordur, her bilim dalının kendi teknik terimleri vardır; o meslekte olanlar birbiriyle bunları kullanarak anlaşır, hukukta bunlar Roma Hukuku'nun tesiriyle Latince'dir.

Bu kitabın özünü yıllardır biriktirdiğim malzeme oluşturmaktadır: Bunun dışında bu konuda bazı kitaplar elden geçirilmiştir, mesela v. Tuhr/Peter, *Allgemeiner Teil des Schweizerischen Obligationenrechts*, Zürich, 1979; D. Liebs tarafından hazırlanan ve şimdiye kadar birden fazla basılmış olan *Lateinische Rechtsregeln und Rechtssprichwörter*, München, 1982 (bu kitap ilk çıktığında Zürich'te en çok satan kitaplar listesine girmişti ve şaka yollu olarak kitabın hakimleri etkilemek amacıyla avukatlar tarafından satın alındığı söylentisi yayılmıştı) ve bu konuda yararlandığım diğer bir kitap E. Hilton Jackson'a ait *Law-Latin* (1994 Littleton, Colorado).

Bu derleme bir Roma Hukuku Sözlüğü değildir. Ancak derlemedeki özlü sözler ve teknik terimlerin çoğunun kökleri Roma Hukuku'ndadır; ancak bazen kökenindeki anlamından da uzaklaşılarak müşterek hukukta formüle edilmiştir. Ama kanunlarla sınırlı kalmak üzere ilgili kanun maddeleri belirtilmiştir.

Kitapta tüm teknik terimlerin, kısaltmalar ve özlü sözlerin yeraldığını iddia etmiyorum, belki de ileride kitap tekrar basılırsa gözden kaçmış olanlar ilave edilebilir; bu konuda meslekdaşlarımın ilgisi de yol gösterici olabilir. Bu bağlamda bu çalışmayı manevi veya bazı sözleri vermek suretiyle teşvik eden İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi mensuplarına ve diğer (kitabın son hale getirilmesinde büyük katkısı olan araştırma görevlisi Göktürk Uyan başta olmak üzere) meslekdaşlarıma teşekkür ederim.

PROF. DR. BELGİN ERDOĞMUŞ
İstanbul, Eylül 2004

A.a (ad acta) Dosyaya kaldırmak.

A.a.a. (absolutio ab actione) Davanın maddi hukukta dayanağı olmadığı için reddi, davadan beraat.

A.c. (anni currentis) Bu yılda.

A coelo usque ad centrum Gökten arzın merkezine kadar.

A.Chr.n. (ante Christum natum) İsa'nın doğumundan önce.

A communi observantia non est recedendum Genel geleneklerden ayrılınmamalıdır.

A d. (a dato) (Bir belgenin) düzenlenmesinden itibaren.

A fortiori Evleviyetle.

A iure nemo recedere praesumitur Bir kimsenin hakkından feragat ettiği karine olamaz.

A momento ad momentum Bir andan diğer ana kadar. Saat itibarıyla kararlaştırılan sürelerin hesaplanmasındaki ölçü.

A posteriori Sonradan; tecrübeye dayanarak.

A priori Önceden; tartışmasız.

A tempore scientiae facti Fiilin öğrenildiği tarihten itibaren.

A verbis legis non est recedendum Kanunun lafzından uzaklaşilmamalıdır.

Ab abusu ad usum non valet consequentia Kötüye kullanmadan kullanma hakkı için sonuç çıkarılamaz.

Ab assuetis non fit iniuria Geleneğe uygun davranan kimse hukuka aykırı davranmış olmaz.

Ab herede obligatio incipere non potest Borç ilişkisi mirasçıdan itibaren başlayamaz. Borç ilişkisinin ancak hukuki işleme taraf olanlar arasında mevcut olacağına ilişkin Roma Hukuku prensibi; miras bırakan ölümünden önceki tasarrufuyla ölümünden sonra mirasçısını borçlu kılma ile neticelenecek hukuki işlem yapamaz. Bu prensip artık geçerli değildir.

Ab initio nullum semper nullum Başlangıçtan itibaren batıl (geçersiz) olan daima batıl kalır.

Ab interlocutorio discedere iudici licet Hakim verdiği bir ara karardan ayrılabilir.

Ab intestato Vasiyetnamesiz, kanuni miras; MK 495-501.

Ab ovo Başlangıçtan (yumurtadan=ab ovo) itibaren.

Ab urbe condita (Roma) şehrinin kuruluşundan (M.Ö.753) itibaren.

Abalienatio (alienatio) Tasarruf, mülkiyetin nakli.

Aberratio ictus Atışın hedefi şaşırması; Ceza Hukuku terimi; A B'ye ateş ediyor, fakat C'yi vuruyor.

Abolitio Ortadan kaldırma, ilga.

Abrogata lege abrogante non reviviscit lex abrogata Bir kanun ilga edildikten sonra, bu kanundan önceki kanun kendiliğinden tekrar yürürlüğe girmez.

Absens Hazır bulunmayan, gaip.

Absentia longa mortis aequiparatur Uzun gaybubet ölüme eşit tutulmuştur, MK 31.

Absoluta sententia expositore non indiget Mükemmel (mutlak) bir hüküm yorumcu gerektirmez.

Absolutio Beraat kararı; davanın reddi; Usul Hukuku terimi, CMUK 223.

Absolutus sententia iudicis praesumitur innocens Hakimin kararıyla beraat etmiş olan kimsenin masum olduğu karinedir.

Abstractum Soyut, mücerret.

Abundant cautela non nocet Aşırı dikkat zarar vermez.

Abusus Kullanma; tasarruf; kötüye kullanma.

Abusus non tollit usum Kötüye kullanma, kullanma hakkını ortadan kaldırmaz; hakkını kötüye kullanmak da hakkın kullanılmasıdır.

Acceptilatio İbra; makbuz, BK 111/III, BK 87.

Accessio Teferruat; tali mal; artma; mülkiyetin aslen iktisap yolu olarak birleşme, MK 686.

Accessio (accessorium) cedit principali Teferruat (artma) asla (esas mala) tabi olur, MK 776.

Accessio (possessionis) temporis Sürenin ilavesi; zamanaşımı ile iktisapta zilyetliği devralanın devraldığı zilyetliğin selefindeki süresini kendi süresine ilave etmesi.

Accessio solo cedit Arazi üzerine dikilen şeyler araziye tabi olur, MK 776.

Accessorium cedit principali Teferruat (artma) asla tabidir, MK 947.

Accidentalialia negotii Hukuki muamelenin arızı unsurları; tarafların iradeleriyle hukuki muameleye ilave edebilecekleri şart, vade gibi yan unsurlar.

Accipere quam facerem praestat iniuriam Haksızlığa uğramak haksızlık yapmaktan iyidir.

Accusatio İtham; dava.

Accusator Davacı.

Acquisitio hereditatis Terekenin iktisabı.

Acquisitio per universitatem Külli halefiyet.

Acta publica Resmi belgeler; tutanaklar; dosyalar.

Acta exteriora indicant interiora secreta Harice akseden fiiller içteki niyeti (sırları) açığa çıkarır.

Acta publica probant se ipsa Resmi belgeler kendilerini ispat eder, HUMK 295.

Actio Dava (hakkı); talep hakkı; fiil.

Actio ad mobile est mobilis, ad immobile immobilis

Menkullere ilişkin dava hareketlidir, gayrimenkule ilişkin dava hareketli değildir. Gayrimenkullere ilişkin davalar gayrimenkulün bulunduğu yer mahkemesinde açılır, HUMK 13.

Actio ad supplemam legitimam Mahfuz hisseli mirasçının mahfuz hissenin tamamlanmasını istemek için açtığı dava.

Actio calumniae Kötü niyetle açılan dava.

Actio contraria Karşı dava, HUMK 203.

Actio confessoria İrtifakların korunması için açılan dava.

Actio directa Karşı davanın karşıtı olarak doğrudan dava, HUMK 178.

Actio in rem Aynı dava.

Actio de pauperie Bir hayvanın üçüncü kişilere karşı verdiği zarardan dolayı açılan dava, BK 56 vd.

Actio in personam Şahsi dava.

Actio libera in causa Sebebinde serbest olan fiil; bir kimse tasarladığı bir fiili işlemeyen önce kendisini kusur sorumluluğunun (mesela uyuşturucu madde kullanmak suretiyle) bulunmayacağı hale getirirse kastından sorumlu tutulur, TCK 34/2.

Actio negatoria Müdahalenin men'i davası, MK 683/II.

Actiones heredi et in heredem competunt Mirasçılar tarafından ve mirasçılara karşı açılabilen davalar; murisin açabileceği ve murise karşı açılacak davalar mirasçıları tarafından ve mirasçılarına karşı ikame edilebilir.

Actiones transeunt ad heredes et in heredes Davalar (talep hakları) mirasçıların lehine ve aleyhine olmak üzere intikal eder.

Actio non datur non damnificato Zarar görmemiş olanın dava hakkı yoktur.

Actio nondum natae non praescribitur Henüz doğmamış talep hakkı zaman aşımına uğramaz.

Actio Pauliana İflasta ifa davası, alacaklının açacağı dava, İİK 277 vd.

Actio perpetua Süreye bağlı olmayan dava.

Actio personalis moritur cum persona Kişiye bağlı dava hakkı kişinin ölümüyle sona erer.

Actio semel extincta non reviviscit Bir defa ortadan kalkmış olan talep (dava hakkı) canlanmaz.

Actio temporalis Süreye bağlı dava.

Actio vindictam spirans İntikam hislerini tatmine yarayan dava; manevi tazminat için açılan davanın intikam arzusunu karşıladığı ifade edilir, BK 47, 49.

Actis testantibus Belgelerle (dosya ile) kanıtlanmak suretiyle.

Actor Davacı; vekil.

Actor non condemnatur Davacı mahkûm edilmez.

Actore non probante reus absolvitur Davacının ispat edememesi durumunda davalı beraat ettirilir.

Actor, qui plene probavit, non debet compelli iurare İspat külfetini tam olarak yerine getirmiş olan davacı yemine zorlanamaz.

Actor sequitur forum rei Davacı -davalıyı- ikametgâhında takip etmelidir, HUMK 9.

Actori incumbit onus probandi İspat yükü davacıya aittir, MK 6.

Actum ut supra Yukarıda kararlaştırıldığı üzere.

Actus Muamele.

Actus contrarius Bir işlemi ortadan kaldıran işlem.

Actus iudicialis potentior est extrajudiciali Muhakemedeki muamele muhakeme dışındaki muameleden daha güçlüdür.

Actus legis nemine facit Kanuni işlemin yapılması kimse için haksızlık olmaz.

Actus legitimus Şart veya vade konulursa geçersiz olan muamele (mesela tescil).

Actus mandati generalis Tam temsil yetkisi; genel vekaletname.

Actus mandati specialis Özel temsil yetkisi veren muamele; özel vekaletname.

Actus me invito non est meus actus İrademe aykırı olarak olarak yapılan muamele benim muamelem değildir. Böyle bir muamele izafe edilen kişiyi bağlamaz.

Actus non facit reum, nisi mens sit rea İrade kusurlu değil ise, muamele kişiyi sorumlu kılmaz.

Actus omissa forma legis corrui Kanuni şekle uyulmadan yapılan muamele yıkılır (geçersizdir).

Actus simulatus nullius est momenti Muvazaalı muamele geçerli değildir, BK 18.

Actus ultra intentionem agentium nihil operatur Tarafların maksadını aşan muamele netice doğurmaz.

A.D. (Anno Domini) Tanrının yılı.

Ad absurdum ducere Anlamsıza götürmek.

Ad acta Dosyaya.

Ad circ. (ad circulandum) Dolaşıma özgülenmiş.

Ad colloquium Konuşulmak üzere. Tayin edilmiş günde.

Ad diem Belirlenmiş günde.

Ad ea quae frequentius accidunt iura adaptantur Hukuklar daha sık vukubulan olaylara adapte olur.

Ad fontes Kaynaklara.

Ad hoc Buna; bu amaçla.

Ad inf. (ad infinitum) Sonsuza kadar; sınırsız.

Ad interim Geçici olarak.

Ad iura renuntiata non datur regressus Vazgeçilen hakka geri dönmek caiz değildir.

Ad kalendas Graecas solvere Yunan tarihlerinde; ifayı önceden görülemeyecek tarihe ertelemek.

Ad lib. (ad libitum) İsteğe göre; keyfi.

Ad litteram Harfiyen; lafzen.

Ad manus Ellere; ilgilinin kendisine tebliğ.

Ad meliorem fortunam Daha iyi zamanlara doğru.

Ad notam Bilgi için.

Ad oculos Gözlere; bir şeyi göz önüne sermek; keşif yoluyla kanıtlamak.

Ad oculos demonstrare Görme yoluyla kanıtlamak.

Ad personam Kişiye.

Ad probationem İspat için.

Ad publicandum İlan edilmek üzere.

Ad quaestionem facti non respondent iudices; ad quaestionem legis non respondent iuratores Hakimler vakialara ilişkin meselelere cevap vermez; yeminliler (bilirkişiler, jüri) hukuki meselelere cevap vermez.

Ad quem spectat onus est, et emolumentum Külfet kime ait ise nimet de onundur.

Ad referendum Bildirmek üzere.

Ad rem Mala; meseleye ilişkin.

Ad tempus prohibitum post illud tempus censetur permissum Süre itibarıyla menedilmiş olan husus mezkur süre geçtikten sonra caizdir.

Ad turpia nemo obligatur Hiç kimse ahlâka aykırı olanı borçlanamaz, BK 20.

Ad usum proprium Kendi kullanımına ilişkin.

Ad valorem Değeri itibarıyla.

Ademptio Geri satın alma; vefa.

Adhuc sub iudice lis est İhtilaf hâlâ hakimdedir; dava henüz sonuçlanmamıştır.

Adoptio naturam imitatur Evlat edinme tabiatı taklit eder, MK 305.

Adulterium Zina, BK 129.

Adversarius Hasım taraf.

Adversus periculum naturalis ratio permittit se defendere Tabii akıl bir kimsenin kendisini tehlikeye karşı korumasına müsaade eder, BK 52.

Advocatorum error litigantibus non nocet Avukatların hatası aralarında ihtilaf olan taraflara zarar vermez.

Advocatus diaboli Şeytanın avukatı.

Advocatus non accusat Avukat itham etmez; dava eden avukat değildir.

Aedificare in tuo proprio solo non licet quod alteri noceat Başkasına zarar verecek şekilde kendisine ait arazide inşaat yapmak caiz değildir, MK 2.

Aequalitas Hukuk karşısında eşitlik.

Aequilibrium (aequilibritas) Denge Kanunu; büyük güçler arasındaki dengeyi ifade eden 17. yüzyıla ait Devletler Hukuku terimi.

Aequitas Hakkaniyet; hakkaniyet hukuku; eşitlik.

Aequitas cerebrina Delice hakkaniyet; keyfilik.

Aequitas numquam cotravenit legi Hakkaniyet hiçbir zaman kanuna karşı yürümez.

Aequitas praefertur rigori Hakkaniyet sertliğe tercih edilir.

Aequitas sequitur legem Hakkaniyet kanundan sonra gelir; kanunun çözüm getirmediği hallerde hakkaniyete bakılır.

Aequum et bonum est lex legum Hakkaniyet ve adalet kanunların kanunudur.

Aequum pretium Adil semen; bir malın gerçek değeri.

Aerarium Devlet hazinesi.

Aes alienum est onus universi patrimonii, non certarum rerum Borç belli mallara değil, malvarlığının tümüne ait bir yükümlülüktür; borçlu tüm malvarlığı ile sorumludur.

Aetas volat Zaman hızlı geçer.

Affectio maritalis Evlilik niyeti, iradesi.

Affectus punitur, licet non sequatur Sonuç elde edilmemiş olsa bile başlanmış olan (teşebbüs) cezalandırılır, TCK 35, 36.

Affinitas non parit affinitatem Sıhri hısımlık başka sıhri hısımlık doğurmaz.

Affirmanti incumbit probatio, non neganti İspat inkâr edene değil, iddia edene yüklenir, MK 6.

Affirmatio Tasdik, onay.

Agenda Yapılması gerekenler.

Agendo nemo causam suam facit deteriore Bir kimse açtığı dava ile durumunu kötüleştiremez.

Agens sine actione a limine iudicii repellitur Bir talep hakkı olmaksızın dava açan kimse mahkemenin eşiğinden geri döner.

Agentes et consentientes pari poena plectuntur Fiili işleyenler ve buna razı olanlar eşit cezaya tabi olur.

Agere non valenti, non currit praescriptio Dava açmak olanağı bulunmayan kimse aleyhine zamanaşımı işlemez.

Aggressio -Hukuka aykırı-saldırı.

Alea iacta est Zar atıldı.

- Alias** Nâm-ı diğer; diğer adıyla.
- Alibi** Fiilin işlendiği sırada başka yerde bulunma.
- Aliena negotia non curare** Başkalarına ait işlerle ilgilenmemek.
- Alienabile ergo praescriptibile** Devredilebilen (hak) zamanaşımına da uğrayabilir.
- Alienatio in fraudem creditorum** Alacaklıların aleyhine (malların) devri.
- Alieno facto ius alterius non mutantur** Bir kimsenin hakkı başkasının fiiliyle değişmez (zarar görmez).
- Alieno nomine** Başkası adına.
- Alienum negotium rati habitione fit meum** Başkasının muamelesi icazet suretiyle benim olur.
- Alienus dolus nocere alteri non debet** Başkasının kastı diğerine zarar vermemelidir.
- Alimenta cum vita finiuntur** Nafaka hayat ile sınırlıdır.
- Aliquid haeret** Leke kalır.
- Aliud** Başka şey.
- Aliud est celare, aliud tacere** Gizlemek başka, susmak başkadır.
- Aliud est credere, aliud deponere** Bir şeyi borçlanmak, tevdi etmekten farklıdır; karz vermek başka, vedia başkadır.
- Aliud est vendere, aliud vendenti consentire** Satmak başka, satışa razı olmak başkadır.
- Aliud pro alio invito creditori solvi non potest** Alacaklının rızası olmadan borçlanılmış edim yerine borcu başka bir şeyle ifa etmek mümkün değildir.
- Allegans contraria non est audiendus** (Muhakemede) çelişkili beyanda bulunan kimse dinlenmez.

Allegatio contra factum non est admittenda Fiile aykırı olan ifadeye itibar edilmez.

Alma mater Emziren anne; yüksek okul.

Alter ego Diğer ben; temsilci.

Alter pars auditur Diğer taraf da dinlenmelidir.

Alteri stipulari nemo potest Hiç kimse başkasının lehine kendisine bir şey taahhüt ettiremez. Üçüncü kişi lehine akit olamayacağını belirten Roma Hukuku prensibi.

Alterius circumventio alii non praebet actionem Başkasını kandırmak yoluyla talep hakkı sağlanamaz.

Alterius contractu nemo obligatur Başkasının yaptığı bir akit ile hiç kimse borç altına girmez.

Alterius culpa nobis nocere non debet Başkasının kusuru bize zarar vermemelidir.

Alterius factum alteri nocet Bir kimsenin fiili başkasına zarar verir; müteselsil borçlular için kullanılır.

Alternativa petitio non est audentia Terditli talepler dinlenmez.

Ambiguitas contra (proferentem) stipulatorem est Çok anlamlılık beyanda bulunanın aleyhinedir.

Ambulatoria voluntas debet esse testatoris Miras bırakanın iradesi değişken olmalıdır; bir kimse hayatı boyunca vasiyetnamesini değiştirebilir, MK 542.

Amentia Akıl hastalığı, MK 13, 15.

Ames iudicio, non amore iudices Hüküm sevgiyle verilmeli, fakat hüküm sevgiden hareketle verilmemelidir.

Amor et dominium non patiuntur socium Aşk ve mülkiyet ortak kabul etmez.

- Amor sceleratus habendi** Bir şeye suç işleyerek sahip olma eğilimi.
- Aminam debere** Çok borçlu olmak.
- Animus auctoris** Failin iradesi.
- An nescis longas esse regibus** Kralların ellerinin uzun olduğunu bilmez misin?
- Amor vicit omnia** Sevgi her şeyin üstesinden gelir.
- Animus belligerendi** Savaşmak niyeti.
- Animus donandi** Bağışlama niyeti.
- Animus iniurandi** Hakaret kastı.
- Animus nocendi** Zarar verme kastı.
- Animus novandi** Yenileme iradesi.
- Animus obligandi** Borçlanma iradesi.
- Animus possidendi** Zilyetlik iradesi.
- Animus praesumitur ab effectu** Netice kasta karinedir; aksini fail ispat etmelidir.
- Animus rem sibi habendi** Bir mala kendisi için zilyet olma iradesi.
- Animus revertendi** Geri dönme iradesi.
- Animus testandi** Ölüme bağlı tasarrufta bulunma iradesi.
- Animus turbandi** Zilyetliğe tecavüz iradesi.
- Anologia** Kıyas.
- Ante elapsum terminum** Süre geçmeden önce.
- Ante litem notam** Dava açmak niyeti belli olmadan önce.
- Antecipando** Öncelikle.
- Antichrese (Antichresis)** Alacaklının rehinli maldan yararlanma hakkı.

Apiscimur possessionem corpore et animo neque per se animo aut per se corpore Zilyetliğı sadece fiziki veya sadece niyetle değıl, malı egemenliğinde bulundurmak niyetiyle fiziki egemenliğe almak suretiyle kazanırız.

Apocha Makbuz, BK 85-88.

Appellatio extiguit regulae İtiraz hükmü kaldırır.

Applicatio est vitae regulae Uygulama kuralın canlılığıdır.

Approbatio Onay; belli mesleklerin icrası için gerekli resmi kabul.

Approbatione totius rei qualibet eius pars approbantur Meselenin tümünün kabulü onun bir kısmının kabulü demektir.

Aqua currit et debet currere Su akar ve akmalıdır; bir kimsenin akan su üzerinde mülkiyeti olamaz, sudan başkalarının yararlanmasını engelleyemez.

Aqua profluens est res communis Akan su müşterek maldır.

Aquae furtivae dulciores sunt Çalınmış sular daha tatlıdır; yasak olan arzu edilir.

Aquam facere Su yapmak; suyu bulandırmak.

Aquae territoriales Karasuları.

Arbiter Hakem.

Arbitrium Hakem mahkemesi; hakemin verdiği karar.

Arbitrium est iudicium Hakem kararı hakim kararıyla eşdeğerdedir.

Arbitrium iudicis Hakimin takdiri.

Argentarius Banker.

Argumenta non sunt numeranda, sed ponderanda Deliller sayılmaz, tartılır.

Argumentum a fortiori Kuvvetliden zayıf için sonuç çıkarmak.

Argumentum a minori ad maius Küçükten büyük için sonuç çıkarmak.

Argumentum a simile Kıyas yoluyla sonuca varma.

Argumentum ad absurdum Anlamsızlık delili.

Argumentum e contrario Karşıt kavramdan (mefhumu muhaliften) sonuç çıkarmak.

Argumentum e silentio Susmadan sonuç çıkarmak, BK 6.

Argumentum verbi Kelimeden netice çıkarmak.

Arma in armatos sumere iura sinunt Hukuk, silaha karşı silahla karşı koymayı kabul eder.

Arrestatorium Haciz durumunda üçüncü kişinin borçluya ifasının yasaklanması.

Arr (h) a confirmatoria Teyit edici pey akçesi, BK 156/I.

Arr (h) a pacto imperfecto data Bir sözleşmenin yapılmasından kaçınılması halinde kaybedilen pey akçesi.

Arr (h) a paenitentialis Zımanı rücu, BK 156/III.

Arr (h) a poenalis Cezai şart niteliğindeki pey akçesi.

Ars longa, vita brevis Sanat uzun, yaşam kısadır.

Assentio mentium İradelerin uyuşması.

Asylum İltica hakkı.

Auctor Selef; teminat veren; bir fiili işleyen.

Auctor criminis Kendi yararına suç işleyen kimse.

Auctoritas, non veritas facit legem Kanunu hakikat değil, otorite (devlet gücü) yapar.

Auctoritate Onay ile.

Audi alteram partem; audiatur altera pars Diğer (karşı) taraf da dinlenmelidir.

Auditorium maximum Üniversitenin en büyük konferans salonu.

Aula Üniversitenin merasim salonu.

Autonom Bağımsız.

Aut Caesar aut nihil Ya imparator ya da hiçbir şey; ya hep ya hiç.

Autor regit actum Bir hukuki muameleye yapıldığı yerin hukuku uygulanır.

Autor se non obligat Kanuni temsilci kendini sorumluluk altına sokmaz.

Auxilium Yardım; yataklık.

A verbis ad verbera Sözlerden dövmeye kadar.

Baccalaureus En alt akademik derece; bakalorya.

Beatus possidens est Zilyet olan avantajlıdır; ispat külfeti zilyete değil, zilyetliği talep edene aittir.

Bellum defensivum Savunma savaşı.

Bellum iustum Haklı savaş.

Bellum omnium contra omnes Herkesin herkesle savaşı.

Bene docet, qui bene distinguit İyi ayıran iyi öğretir.

Bene iudicat, qui distinguit Ayırabilen kimse iyi karar verir.

Beneficium İmtiyaz; iyilik; defi.

Beneficium cohaesionis Birliktelik imtiyazı; bir suçlu başvurduğu hukuki yollarla kendisi için elverişli bir durum sağlarsa, bundan aynı şartlara sahip diğer birlikte suçlu olanlar da yararlanır.

Beneficium competentiae Bir kimsenin mali imkânı ölçüsünde mahkum edilmesi için öne sürdüğü imtiyaz.

Beneficium divisionis Bölme (taksim) defi; müteselsil borçlu (kefil) olmayanların, borcun tamamının istenmesi halinde ileri sürebilecekleri defi.

Beneficium excussionis Peşin dava defi; tartışma defi; adi kefalette borçluyu takip etmeden kefile giden alacaklıya karşı dermeyan edilen defi, BK 486/I.

Beneficium excussionis realis Takip edilen kefilin önce aynı borç için verilmiş rehlin paraya çevrilmesini isteme imtiyazı, BK 486/II.

Beneficium inventarii Envanter imtiyazı; mirasçının defter tutma talebi ile terekenin borçlarından tutulan deftere göre sorumlu tutulması, MK 628.

Benignus leges interpretandae sunt, quo voluntas earum conservetur Kanunlar amaçlarına uygun olarak yorumlanmalıdır.

Bigamia Aynı anda iki kişiyle evli olma.

Bis dato Bugüne kadar.

Bis de eadem re ne sit actio Aynı konu hakkında iki defa dava olmaz.

Bona fide İyi niyetli; dürüst.

Bona fides Dürüstlük; iyi niyet, MK 2, MK 3.

Bona fides non patitur, ut bis idem exigatur Aynı şeyin ikinci defa talep edilmesi dürüstlüğü uymaz.

Bona fides praesumitur İyi niyet karinedir, MK 3.

Bona non sunt nisi deducto aere alieno Borçlar çıkarılmadıkça malvarlığının durumu belirlenemez.

Bonae fidei possessor İyi niyetli zilyet, MK 639; MK 993.

Bonae fidei possessor fructos suos facit İyi niyetli zilyet
semerelerin maliki olur, MK 994.

Bona venia İyi izinle.

Bonae fidei possessor fructos consumptos suos facit
Tüketilmiş semereler iyi niyetli zilyedin olur.

Boni iudicis est ampliara iurisdictionem İyi bir hakim yargı
yetkisini geniş tutmalıdır; hakim hukukun gelişmesinde etkili
olmalıdır, MK 1.

Boni mores İyi ahlâk kuralları.

Bonis nocet, qui malis parcit Kötüleri affeden iyilere zarar verir.

Bonus İkramiye.

Breviarium Özet.

Brevi manu traditio Kısa elden teslim.

C.l. (citato loci) Anılan yerde.

C.t. (cum tempore) Zaman belirterek.

C.V. (Curriculum Vitae) Hayat hikâyesi.

Calamitas Zarar; kayıp.

Calor iracundae non excusat a delicto Aşırı öfke suçu mazur gösteremez.

Calumnia Hakkın kötüye kullanılması, MK 2; kötü niyetle dava açma hali; iftira, TCK 267.

Capax (culpae) doli Kusura ehil.

Captivus Harp esiri.

Caput controversum Tartışmalı mesele.

Carcer Cezaevi.

Carpe diem Günden yararlan.

Casum sentit dominus Beklenmedik hal maliki etkiler; bir mal beklenmedik hal yüzünden telef olursa, bu kayba malın maliki katlanmak zorundadır.

Casus (Beklenmedik) hal; tesadüf; mücbir sebep, BK 102.

Casus a nullo (a nemine) praestantur Beklenmedik halden kimse sorumlu tutulmaz.

Casus belli Savaş hali (sebebi).

Casus fortuitus a mora excusat Beklenmedik hal temerrüdü mazur gösterir.

Casus fortuitus in nullo cotractu praestantur Hiçbir akitte beklenmedik halden sorumlu olunmaz.

Casus fortuitus non est sperandus et nemo tenetur divinare Beklenmedik hal öngörülemez ve hiç kimse onu tahmin etmek zorunda değildir.

Casus improvisus Öngörülebilen (beklenmedik) hal.

Casus maiores Olağanüstü haller.

Casus mixtus Karma (beklenmedik) hal; beklenmedik halin oluşmasında kusur da rol oynuyor.

Causa aliqua subest Bunun arkasında bir şey var.

Causa (Hukuki) sebep, mesele; dava sebebi; illiyet (nedensellik) bağı.

Causa belli Savaş sebebi.

Causa civilis (Özel) hukuk meselesi, davası.

Causa cognita Mesele incelendikten sonra.

Causa contrahendi Akit yapmak amacıyla.

Causa credendi Alacak sebebi.

Causa criminalis non praeiudicat civili Ceza davası hukuk davası için emsal olmaz; hukuk davasının hakimi ceza hakiminin kararı ile bağlı değildir, BK 53.

Causa dominii Mülkiyetin sebebi.

Causa donandi Bağışlama sebebi.

Causa efficiens Bir hukuki ilişkiyi doğuran sebep.

Causa falsa Yanlış sebep; gerçek durumun bilinmemesi.

Causa finalis Son sebep; hukuki muamelenin amacı.

Causa mortis Ölüm sebebi.

Causa novandi Yenileme sebebi.

Causa proxima, non remota spectantur Uzak olan sebebe değil, yakın olana bakılır.

Causa publica Kamu yararı.

Causa solvendi İfa sebebi.

Causa tradendi Teslim (devir) sebebi.

Cautio indiscreta Mücerret borç senedi.

Cautio medicina est arresti Teminat tutukluluğun ilacıdır; teminat tutukluluğu önler.

Cautius loquitur Oldukça dikkatli konuşuyor.

Cave canem Kendini köpekten sakın.

Caveat emptor (Maldaki maddi ayıplar için) alıcı gözünü açmalı, dikkat etmelidir.

Cedi ius personale alii non potest Şahsa bağlı hak başkasına devredilemez.

Cedo maiori Güçlüden uzak dur.

Celare fraudem fraus est Bir hileyi saklamak hiledir.

CELEX (Communitatis Europae Lex) Avrupa Birliği'nin resmi veri bankası.

Census Nüfus sayımı.

Certa res Belli bir mal (şey).

Certior factus non debet certiorari Haberi olana haber vermek gerekli değildir.

Certum esse debet consilium testantis Miras bırakanın kararı kesin olmalıdır.

Certum est, quod is committit in legem, qui legis verba complectens contra legis nititur voluntatem Bir kanunun kelimelerine dayanarak kanunun amacından ayrılan kimsenin kanunu ihlal ettiği kesindir.

Cessante causa, cessat effectus Nedeni ile birlikte etkisi de ortadan kalkar.

Cessante ratione legis, cessat lex ipsa Bir kanunun amacı ortadan kalkarsa, kanun da kalkmalıdır.

Cessante causa cessat effectus Sebep ortadan kalkarsa tesiri de ortadan kalkar.

Cessante causa cessat lex Sebebin ortadan kalkmasıyla kanun ortadan kalkar.

Cessante occasione legis non cessat lex ipsa Kanunun çıkarılma sebebi ortadan kalksa bile, o kanun kendiliğinden ortadan kalkmaz.

Cessante ratione legis cessat ipsa lex Kanunun mantığı kalkınca o kanun da ortadan kalkar.

Cessio Alacağın temliki, BK 162.

Cessio in solutum İfa yerine alacağın temliki, BK 170.

Cessio legis Alacağın kanun gereği intikali, BK 164.

Cessio necessaria Alacağın zaruri temliki.

Cessio solutionis causa İfa uğruna alacağın devri.

Cessio voluntaria Alacağın iradi devri, BK 162.

Cessionarius est pro creditore Alacağı devralan alacaklının yerine geçer.

Cessionarius utitur iure cedentis Alacağı devralan devredenin hakkını kullanır, BK 168.

Ceteris paribus Aslında eşit olan şartlar altında.

Cf. (confer=conferatur) Karşılaştır.

Circuitus est evitandus Dolaylı yoldan kaçınılmalıdır.

Circulus (diabolis) vitiosus Fasit daire, kısır döngü.

Circumvenire se invicem naturaliter licet contrahentibus
Bir sözleşmenin taraflarının birbirlerini kandırmaları işin niteliği icabı tabiidir.

Cita mors ruit Ölüm çabuk gelir.

Citatio Davet; zikretme.

Citato loco Zikredilen yerde.

Civilitas Vatandaşlık.

Civitas Devlet; vatandaşlık.

Civitas Dei Tanrı devleti, yani kilise.

Civitas non mutatur, sed amittitur Vatandaşlık değiştirilemez, fakat kaybedilir.

Civitas sibi faciat civem Devlet, kendi vatandaşını belirler.

Civitas terrana Dünyevi devlet.

Clam Gizlice.

Claude os, aperi oculos Ağzını kapa, gözlerini aç.

Clausula Kayıt; klot; çekince.

Clausula rebus sic stantibus Şartlar değişmedikçe hukuki muamelelerdeki kayıtlara uyulmalıdır, BK 365/II.

Clausula, quae abrogationem excludit, ab initio non valet Bir kanunun kaldırılmasını hariç tutan kayıt baştan itibaren hükümsüzdür.

Clausulae insolitae inducunt suspicionem Alışılmamış kayıtlar şüphe uyandırır.

Clericus clericum non decimat Bir din adamı diğer din adamına ücret ödemez.

Coactio non est imputabilis Cebir yüklenemez.

Coactus volui Zorlanmış bile olsam istedim; tehdit altında beyan edilen irade yine iradedir.

Codex Iuris Canonici Kilise Hukukunun Kanunu.

Cogitationis poenam nemo patitur Hiç kimse düşüncesinden dolayı ceza almamalıdır.

Cogito ergo sum Düşünüyorum, öyleyse varım.

Cognatio Kan hısımlığı, MK 17.

Coitus internus Erkeklik aletinin kadının tenasül organına girmesi suretiyle oluşan cinsel ilişki.

Coitus interreptus Kesilen cinsel ilişki.

Collegium non moritur İnsan topluluğu ölmez (sona ermez).

Collisio Anlaşmazlık, çatışma.

Colloquium Konuşma; sözlü sınav.

Collusio Gizli anlaşma.

Collusio color insaniae Deliliğin görünüşü; miras bırakanın vasiyetname tesisi sırasındaki akıl zayıflığı.

Comitas gentium Devletlerin karşılıklı saygısı, dostluğu; uluslararası teamül hukuku.

Commercium iure gentium commune esse debet Ticaret Devletler Hukukuna göre müşterek, herkese açık olmalıdır.

Commigratio Göçmenlik.

Commissio per omissionem İhmal (taksir), susma yoluyla suç işleme, TCK 22.

Commodatum Ariyet, BK 299-305.

Commodum Yarar.

Commodum eius esse debet, cuius periculum est Hasar kime ait ise, yarar da onundur, BK 183, BK 521.

Commodum ex iniuria non oritur Haksızlıktan menfaat elde edilmemelidir.

Commodum ex negotio Hukuki muameleden doğan yarar.

Commorientes Aynı anda ölen kimseler, MK 29/II.

Commorientium non videtur alter alterum supervixisse
Aynı anda ölen kimselerden hiçbirisinin diğerinden sonra yaşadığı kabul edilemez, MK 29.

Communio error ius facit Genel hata hukuku yaratır; hatanın genelleşmesi hukuk kuralını oluşturur.

Communio error ius facit Müşterek hata hukuku yaratır; hatanın genel nitelik alması hukuk kuralını oluşturur.

Communio est mater rixarum Müşterek mülkiyet anlaşmazlıkların anasıdır.

Communio incidens Tesadüfi müşterek mülkiyet, MK 776.

Communio opinis Genel (hakim) görüş.

Communio pro diviso Fiziki paylı toplu mülkiyet; burada mal bölünmüştür.

Communio pro indiviso Kâğıt üzerinde bölünmüş paylı toplu mülkiyet; burada mülkiyet hakkı bölünmüştür.

Compensatio compensationis non datur Takas iddiasına karşı takas ileri sürülemez.

Compensatio culparum Kusurların mahsubu; birlikte (müterafık) kusur, BK 44.

Compensatio lucri cum damno Zarar ile zarar verici olaydan elde edilen kazancın denkleştirilmesi.

Compromissum Tahkim (anlaşmazlığın çözülmesi için hakeme tevdi) anlaşması.

Conceptus pro iam nato habetur Cenin doğmuş sayılır. MK 28/II.

Concordat cum originali Asıl nüshaya uygundur.

Concessio İmtiyaz.

Concretum Somut.

Concursus actionum Davaların (taleplerin) yarışması.

Concursus causarum Bir kimsede birden fazla iktisap sebebinin birleşmesi.

Concursus creditorum Birden fazla alacaklının biraraya gelmesi, iflasta olduğu gibi.

Concursus delictorum Suçların yarışması.

Condicio (conditio) Şart, BK 149-155.

Condicio causalis Tesadüfi şart.

Condicio existens ad initium negotii retrotrahitur

Gerçekleşen şart hukuki muamelenin başlangıcına geri götürülür; şart gerçekleştikten sonra hukuki muamele yapıldığı andan itibaren, şart yokmuş gibi hüküm doğurur.

Condicio illicita habetur pro non adiecta Yasak bir şart muameleye konulmamış sayılır.

Condicio in praesens vel in praeteritum Halihazır veya geçmişe ilişkin şart; bu gibi şartlarda askıda olma hali bulunmadığından bunlara gerçek olmayan şartlar denir.

Condicio ineptae (derisoria) Anlamsız şart.

Condicio iuris Kanuni şart

Condicio mixta Karma şart.

Condictio pendenta Şart askıda iken.

Condicio potestativa İradi şart.

Condicio, quae defecit, non restauratur Ortadan kalkan şart yenilenemez.

Condicio resolutive İnfisahi (bozucu) şart, BK 152.

Condicio semel impleta non resumitur Yerine getirilen şart tekrarlanamaz.

Condicio si voluero İradi şart, BK 219.

Condicio sine qua non Vazgeçilmez şart.

Condicio suspendit, sed non cogit Şart erteler, fakat zorlamaz.

Condicio suspensiva Taliki (geciktirici) şart.

Condicionalia negotia Şartlı muameleler.

Condictio Haksız (sebepsiz) iktisap davası, BK 61-66.

Condictio indebiti Borç olmayan bir şeyin ifası dolayısıyla açılan sebepsiz iktisap davası, BK 62.

Condictio ob turpem vel iniustam causam Ahlâka aykırılık veya hukuka aykırılık nedeniyle söz konusu olan sebepsiz iktisap davası, BK 65.

Coniunctis viribus Birleşmiş güçlerle.

Condominium Müşterek mülkiyet; Bir ülkede Uluslararası Hukuka göre iki veya daha fazla devlet tarafından egemenliğin kullanılması.

Conductio operarum Hizmet (iş) sözleşmesi.

Conductio operis İstisna akdi; eser sözleşmesi.

Conductio rei Mal kirası.

Confer Karşılaştır.

Confessio alterius alii non praeiudicat İkrar üçüncü kişilere emsal olmaz; ikrar sadece ikrar eden için geçerlidir.

Confessio est regina probationum İkrar delillerin kraliçesidir.

Confessio facta in iudicio omni probatione maior est
(Ceza) muhakemesinde gerçekleşen ikrar en büyük delildir,
HUMK 236.

Confessio non est probatio İkrar delil değildir.

Confessio pro veritate accipitur İkrar hakikat kabul edilir.

Confessus non appellat İkrar eden itiraz edemez.

Confessus pro iudicato habetur İkrar etmiş olan mahkum edilmiş sayılır.

Confirmatio nihil dat novi Onay yeni bir şey yaratmaz.

Confirmatio supplet defectus Onay eksik olanı tamamlar.

Confiteor İkrar ediyorum.

Confusio Birleşme, karışma, MK 776.

Confusione extinguitur obligatio (Alacakla borcun aynı kişide) birleşmesi borç ilişkisini sona erdirir, BK 116.

Connexorum idem est iudicium Aralarında irtibat olan şeyler aynı davaya dahildir, HUMK 45.

Consanguinei duorum concumbentium non sunt affines
Eşlerin akrabalarının arasında sıhri hısımlık olmaz.

Conscientia est mille testes Bir şeyden emin olmak bin tanığa bedeldir.

Consensus contrarius Karşılıklı rıza (ile akdin ortadan kaldırılması).

Consensus facit legem Bir sözleşme tarafları için kanundur.

Consensus facit nuptias Evlilik irade birliği ile meydana gelir.

Consensus gentium Halkların anlaşması.

Consensus omnium Herkesin uyuşması.

Consensus tollit errorem Rıza hatayı kaldırır, BK 25/II.

Consentio omnium gentium lex naturae putanda est Bütün milletlerin üzerinde birleştiği şey tabiat kanunu olarak kabul edilmelidir.

Consentire videtur, qui longo tempore patitur Uzun süre katlanan kabul etmiş sayılır.

Consolidatio Birleşme.

Consortes Birlikte failler.

Consortium Birlik.

Conspiratio Fesat, komplo.

Constat ad salutem civium inventas esse leges Kanunların vatandaşların iyiliği için getirildiği kesindir.

Constitutio respicit futura et non praeterita Kanun geçmişe değil, geleceğe ilişkindir.

Constitutum possessorium Hükmen teslim, MK 766, MK 979.

Consuetudo Gelenek (hukuku).

Consuetudo abrogatoria İlga edici gelenek; kanunların zaman içinde önemlerini kaybetmelerini, uygulamadan düşmelerini ifade eder.

Consuetudo certa esse debet Gelenek hukuku kesin olmalıdır.

Consuetudo est optima legum interpret Uygulama kanunun en iyi yorumcusudur.

Consuetudo loci observanda est Yerel gelenek nazara alınmalıdır.

Consuetudo mercatorum Ticari gelenekler.

Consuetudo quasi altera natura Alışkanlık ikinci tabiattır.

Continentia causae dividi non debet Bir hukuki meselenin bağlamından ayrılınmamalıdır.

Contra bonos mores İyi ahlâk kurallarına aykırı olarak, BK 19/II.

Contra legem Kanuna karşı; kanunla çelişen.

Contra naturam Tabiata aykırı.

Contra tabulas Sicile aykırı olarak.

Contra non valentem agere nulla currit praescriptio İşlem yapamayana karşı zamanaşımı yürümez.

Contra proferentem Açıklık olmaması halinde bir belgenin hazırlayan aleyhine yorumlanması.

Contra rem iudicatam non audietur Kesin hükme karşı kimse dinlenmez; kesin hüküm verildikten sonra aynı konuda yeni bir talepte bulunulamaz.

Contra rem iudicatam non audietur Kesin hükme karşı çıkılamaz, HUMK 237.

Contra scriptum testimonium non scriptum testimonium non fertur Yazılı bir beyana karşı yazılı olmayan bir beyan geçerli değildir.

Contra tabulas nulla valet usurpatio Sicile rağmen hak elde etmek geçerli değildir.

Contra vim non valet ius Kuvvete karşı hukuk geçerli değildir.

Contractus ab initio voluntatis est, ex post facto necessitatis Bir sözleşmenin yapılması başlangıçta iradidir, fakat yapıldıktan sonra ifası gereklidir.

Contractus aestimatorius Koltukçu, satış için tevdi sözleşmesi.

Contractus aleatorius Şansa bağlı sözleşme.

Contractus bilaterales aequales Tam iki taraflı akitler.

Contractus bilaterales inaequales Eksik iki taraflı akitler.

Contractus ex conventione legem accipere dinoscuntur

Akitler anlaşmayla kanun haline gelirler; tarafların üzerinde anlaşmış oldukları hususlar taraflar arasında kanun gibidir.

Contractus innominati İsimsiz akitler.

Contractus unilaterales Tek taraflı akitler.

Contractus multilaterales Çok taraflı akitler.

Contractus vis omnis in conclusione consistit Akdin bütün gücü yapılmasındadır.

Contradictio in adiectio İlave edilmiş çelişki; Kara kar, yuvarlak kare gibi.

Contradictio in se İçindeki çelişki.

Contrahentes sub conditione impossibili nihil agere

voluisse existimantur İmkânsız şarta bağlı sözleşme yapanların bir netice doğmasını istemedikleri kabul edilir.

Contraria allegans non auditur Mahkemede çelişkili şeyler ileri süren kimse dinlenmez.

Contraria probationem non admittens Aksi ispat edilemeyen.

Contrarius actus Tersine muamele.

Contrarius consensus Tersine uyuşma.

Contumacia Gıyap.

Contumax confiteor Gaip ikrar eder.

Contumax non appellat Gaip itiraz edemez.

Conventio est lex Anlaşma kanundur.

Conventio et modus vincunt legem Anlaşma ve sözleşme kanundan önce gelir.

Conventio legem dat contractui Anlaşma akde kanun niteliğini verir; taraflar kanun varmış gibi bağlanırlar.

Conventio privatorum non potest publico iuri Kamu hukuku tarafların anlaşmasıyla değiştirilemez.

Convictio iuris sive necessitatis Kanuni bir görevin veya kanuni görev gibi bir zaruretin varlığına dair kanaat.

Coram publica Herkesin önünde, aleni.

Coram publico Herkesin gözü önünde.

Corpora communia, sed non pecunia Vücutlar ortaktır, mal ortak değildir; eşler arasındaki mal ayrılığı için kullanılır.

Corpus delicti Suçun maddi delili, katilin olay yerinde unuttuğu bıçak gibi.

Corpus Iuric Canonici Katolik Hukuku Kanunu.

Corpus possessionis Zilyetliğin maddi unsuru.

Correctum (çoğulu **correcta**) Düzeltilmiş.

Correi credendi Müteselsil alacaklılar, BK 148.

Correi solvendi Müteselsil borçlular, BK 141.

Credenda est scriptura Yazıya güvenilmelidir.

Creditor posterior in prioris creditoris locum succedit Sonraki alacaklı önceki alacaklının yerine geçer.

Crimen (çoğulu **crimina**) Suç (lar).

Crimen extinguitur mortalitate Suç ölümle ortadan kalkar.

Crimen itinere Suç yoldadır.

Crimen capitale Cezası ölüm olan suç.

Crimen maiestatis En büyük suç; devlet başkanına karşı işlenen suç.

Crimina culposa Taksirli suçlar.

Crimina dolosa Kastli suçlar.

Crimina morto exstinguntur Suçlar ölümle ortadan kalkar.

Crimina publica Kamu suçları.

Cui bono? Kimin yararınadır?

Cui dolet, meminit Canı yanan, unutmaz.

Cui ius est donandi, eidem et vendendi et concedendi ius est Bağışlamaya hakkı olanın satma ve terketme hakkı da vardır.

Cui licet quod est plus, licet utique quod est minus Çoğu yapmasına müsaade edilen kimse azı da yapabilir.

Cui recte solvitur, is novare potest Kendisine ifada bulunabilen kimse yenilemeye yetkilidir.

Cuique defensio tribuenda Herkese savunma olanağı verilmelidir.

Cuique licet his quae pro se introducta sunt renuntiare Herkes yararına olan haklardan vazgeçebilir.

Cuius est commodum eius est incommodum Menfaat kime ait ise zarar da ona aittir.

Cuius est solum, eius est usque ad coelum Arazi kime ait ise, göğe kadar olan da ona aittir, MK 768/l.

Cuius participavit lucrum, participet et damnum Kazancı paylaşan zararı da paylaşır.

Cuius regio, ius religio Hükmeden egemenliği altındakilerin dinini tayin eder.

Culpa Kusur; ihmal, taksir, BK 41, TCK 22.

Culpa caret, qui scit, sed prohibere non potest Bilen, fakat önleyemeyen kimse kusurlu değildir.

Culpa concurrens Müterafık, birlikte kusur, BK 44/I.

Culpa dolo determinata Kasta yaklaşan ihmal.

Culpa dolo proxima Kasta yakın ihmal.

Culpa in abstracto Soyut ihmal, BK 96, 98.

Culpa in concreto Somut ihmal, BK 528.

Culpa in contrahendo Sözleşme görüşmeleri sırasındaki kusur.

Culpa in custodiendo Nezarette, gözetimde kusur.

Culpa in eligendo Seçmede kusur.

Culpa lata dolo aequiparatur Ağır ihmal kasta eşittir, BK 99.

Culpa levis Hafif ihmal, BK 99/II.

Culpa tenet suum auctorem Kusur bizzat kusurlu olanı sorumlu kılar.

Cum finis est licitus, etiam media sunt licita Amaç caiz ise, araç da caizdir.

Cum grano salis Bir tutam tuz ile.

Cum in testamento ambigue scriptum est, benigne interpretari Vasiyetnamede şüpheli bir şey yazılmışsa, bu iyi niyetle yorumlanmalıdır.

Cum in verbis nulla ambiguitas est, non debet admitti voluntatis quaestio Şayet kelimelerde çok anlamlılık yoksa, beyanda bulunanın iradesi araştırılmamalıdır.

Cum in verbis nulla ambiguitas est, non debet admitti voluntatis quaestio Kelimelerde şüphe yoksa, irade araştırılmamalıdır.

Cum laude İftihar ile.

cum quid una via prohibetur alicui, ad id alia non debet alia

Cum quid una via prohibetur alicui, ad id alia non debet alia Bir kimseye herhangi bir şekilde bir şey menedilmişse, bunun başka bir yolla elde edilmesine müsaade edilmez.

Cum quis possit alienare, poterit et consentire alienationi Bir kimse devredebiliyorsa, devre de rıza gösterebilir.

Cum reus moram facit, et fideiussor tenetur Borçlu temerrüde düşmüşse, kefil de sorumlu olur, BK 491.

Cum sunt partium iura obscura, reo favendum est potius quam actori Tarafların hakları kesin değil ise, davacıdan çok davalı tercih edilmelidir.

Cum viribus hereditatis Mirasçının tereke borçlarından sadece terekedeki değerler ile mesul olmasını ifade eden sınırlı sorumluluk, MK 530.

Cumulatio Yığılma.

Cura in eligendo Seçmede özen.

Cura inspiciendo Nezarette, gözetimde özen.

Cura prodigi Müsrifler üzerindeki kayyımlık.

Curator absentis Gaip için tayin edilen kayyım, MK 426/1, 424/1.

Curator ad actum Belli bir muamele için atanan kayyım, MK 429.

Curator rei datur Kayyım mal için tayin olunur.

Curator ventris Cenin için atanan kayyım, MK 427/3.

Curatorem habenti curator non datur Kayyımı olana kayyım verilmez.

Curia parliamenti suis propriis legibus subsistit Meclis kendi özel kanunlarına tabidir.

Currit tempus a tempore scientiae et potentiae Süre öğrenme ve imkân anından itibaren işler.

Custodia Nezaret; gözetim.

D.d. (de dato veya die dato) Bugünden itibaren; anılan günde.

Da mihi factum, dabo tibi ius Bana vakiayı ver, sana hukuku vereyim; vakıaları sunmak tarafların işi, hukuku uygulamak hakimnin işidir.

Damnatio Mahkumiyet.

Damnosa hereditas Zararlı miras.

Damnum Zarar; kayıp, BK 42.

Damnum cessans Önlenebilir zarar; fakirleşmeden kurtulma.

Damnum emergens Fiili zarar, borcu ifa edilmemesinden doğan zarar.

Damnum fatale Önlemez halden doğan zarar.

Damnum sine iniuria esse potest Hukuka aykırılık olmadan zarar olmaz.

Damnum quod quis sua culpa sentit, sibi debet, non aliis imputare Bir kimsenin kendi kusuruyla uğradığı zarar kendisine aittir, başkasının üzerine yıkamaz.

Dans et retinens nihil dat Veren, fakat muhafaza eden bir şey vermiş olamaz.

Dare in solutum est vendere İfa yerine edim satıştır.

Datio İfa; mülkiyetin geçirilmesi.

Datio in solutum İfa yerine edim (=ifa makamına temlik).

Datio solutionis causa İfa uğruna edim.

DDr Doktorlar.

De auditu Şayia olarak.

De facto Fiilen.

De facto et absque iure Gücüyle ve hukuka aykırı olarak.

De fide et officio iudicis non recipitur quaestio Hakimin dürüstlüğü ve görevi mesele yapılamaz.

De gustibus non est disputandum Zevkler tartışılmaz.

De internis non iudicat praetor İçte olan (düşüncelerle) hakim uğraşmaz.

De iure Hukuken.

De lege ferenda Olması gerekli olan (kanun) hukuk yönünden.

De lege lata Mevcut kanun, müspet hukuk yönünden.

De minimis lex non curat Kanun önemsiz şeylerle uğraşmaz.

De similibus idem est iudicium Benzer hallerde aynı hüküm verilmelidir.

Debet quis iuri subiacere, ubi delinquit Suç nerede işlenmişse, orasının hukukuna tabi olunur, CMK 12.

Debitor sequuntur personam debitoris Borçlar borçlunun şahsını takip eder.

Debitor Borçlu.

Debitor ipse sibi solvendo videtur Borçlu borcu bizzat ifa etmiş sayılır.

Debitor non praesumitur donare Borçlunun bağışlama yaptığı düşünülemez.

Debitor speciei casuali interitu rei liberatur Bir parça edimi borçlanmış olan kimse bunun tesadüfi kaybı sonunda borcundan kurtulur.

Debitor speciei liberatur interitu rei Parça borçlusunu malın telef olmasıyla kurtulur.

Debitor sui ipsius nemo esse potest Hiç kimse kendisinin borçlusunu olamaz.

Debitoris mei debitor non est meus debitor Borçlunun borçlusunu benim borçlumu değildir; alacağın borçlunun borçlusundan tahsili mümkün değildir.

Debitum coniugale Evlilik (eşlerin birbiriyle yatma) yükümlülüğü.

Debitum et contractus sunt nullius loci Borç ve akit hiçbir yere bağlı değildir; taraflar ifa yerini serbestçe kararlaştırabilirler, BK 73.

Debitum ex causa vicuali non compensatur Nafaka borcu –diğer bir alacak ile- takas edilemez, BK123/2.

Decanus On kişinin başı; dekan.

Deceptis, non decipientibus opitulatur Aldatanlara değil, aldatılanlara yardım edilmelidir.

Declaratio Beyan, açıklama.

Deductio ad absurdum Anlamsıza getirme.

Deductio servitutis Malın mülkiyetinin devri sırasında irtifak hakkının saklı tutulması.

Deductis impensis Masraflar çıkarıldıktan sonra.

Defensio Savunma.

Defensio necessaria Meşru müdafaa, BK 52/1; MK 981; TCK 25/1.

Defloratio Kızlık bozma.

Delegatio Havale, BK 457.

Delegatio debiti Borcun nakli, BK 173.

De lege ferenda Olması gerekli kanun yönünden.

De lege lata Olan kanuna göre.

Deliberandum est diu quod statuendum est semel Devamlı olmak üzere tespit edilecek olan hakkında uzun düşünülmelidir.

Delicta parentum liberis non nocent Ana babanın suçları çocuklarına zarar vermez.

Delicta privata-delicta publica Şikâyeteye bağlı suçlar-re'sen takip edilen suçlar.

Delictum Haksız fiil; suç.

Delictum commune Genel suç; herkes tarafından işlenebilen suç.

Delictum iteratum gravius est Tekrarlanan suç daha ağırdır, TCK 58.

Delictum proprium Özel suç; ancak belli niteliğe sahip olan kişiler, mesela avukatlar, tarafından işlenebilecek suçlar.

Delinquens Fail.

- Delinquitur aut proposito aut impetu aut casu** Bir suç ya tasarlanarak ya ani kararlar ya da tesadüfen işlenir.
- Delirium tremens** İçkinin sebep olduğu ruh hali.
- Dementia** Sorumluluğu kaldıran akıl hastalığı, MK 13; TCK 32/1.
- Denegatio (actionis) iuris** Hukuki himayenin (davanın) reddi.
- Depositio** -Edimin-tevdii, BK 95.
- Depositum** Vedia akdi, BK 463.
- Depositum habet executionem paratam** Vedia icraya hazırdır; vedia verilen her zaman geri istenebilir, BK 466.
- Depositum irregulare** Usulsüz tevdi, BK 472.
- Depositum miserabile** Zaruri vedia.
- Derelictio** Terk.
- Derivativa potestas non potest esse maior primitiva** Devralınmış yetki- verilen- asli yetkiden daha geniş olamaz.
- Derogatio legis** Kanunun ilgası.
- Detentio** Elde bulundurma.
- Detentio alieno nomine** Başkası namına elde bulundurma.
- Detrimentum** Zarar.
- Deus ex machina** Makinadan çıkan tanrı; beklenmeyen kurtarıcı.
- De cur hic** Burada niçin bulunduğunu söyle.
- Deint testator et erit lex** Miras bırakan konuşsun ve bu kanun olsun.
- Deis causa** Sadece görünüşte.
- Deitur** Söylenir; iddia edilir.
- Dicta et promissa** Söylenilmiş ve vaat edilmiş.

Diei adiectio pro reo est İlave edilmiş vade borçlunun lehinedir; borçlu vadeden önce ifa edebilir, BK 80.

Dies Gün; vade; ecel.

Dies academicus Derslerin yapılmadığı akademik gün.

Dies ater Uğursuz gün.

Dies a quo non computantur Bağlama vadesinde ilk gün hesaba katılmaz.

Dies certus Kesin vade; kati tarih.

Dies dominicus non est iuridicus Pazar günü hukuk günü değildir, BK 77.

Dies incertus pro condicione habetur (Ne zaman gerçekleşeceği) belli olmayan vade şart yerine geçer.

Dies interpellat pro homine Vade (alacaklı) kişi yerine ihtar eder, BK 101.

Difficultas non vitiat actum Güçlük muameleyi ortadan kaldırmaz; borçluya güç gelse bile, edim ifa edilmelidir.

Dignitas deliquentis peccatum auget Suç işleyenin yüksek mevkii suçu ağırlaştırır.

Diligenter fines mandati custodienti sunt Vekaletin sınırlarına özenle dikkat edilmelidir, BK 388.

Diligentia quam in suis rebus Bir kimsenin kendi işlerinde gösterdiği özen, BK 528.

Diligentior praesumitur in re sua dominus quam procurator Malikin kendi işlerinde vekiline nazaran daha fazla özen göstermesi karinedir.

Disciplina iuris Hukukun esasları.

Disciplina legum Kanunların hükümleri.

Dispensatio Azil.

Dispositio Tasarruf; düzenleme.

Discensus İrade uyuşmazlığı.

Divide et impera Böl ve yönet.

Divisio instar permutationem obtinet Taksim trampa örneğine göre olur.

Divortium Boşanma, MK 161.

Docendo discimus Öğretirken öğreniyoruz.

Doctor multiplex Birden fazla doktor unvanı olan kimse.

Doctor utriusque iuris Her iki hukukun doktoru (dünyevi hukukun ve kilise hukukunun doktoru).

Doctorandus Doktora tezi aşamasında olan kimse.

Doctoris honoris causa Şeref doktoru.

Doctori non tenemur credere, nisi probet opinionem suam per authenticam scripturam Gördüğünü geçerli bir belgeye dayandırmadıkça bir uzmana inanmak zorunda değiliz.

Doctrina Ders; öğreti.

Documenta Deliller; belgeler.

Doli capax Haksız fiil ehliyeti olan kimse.

Dolo agit (facit), qui petit, quod redditurus est İade etmesi gereken şeyi talep eden kimse kötü niyetlidir.

Dolo malo Kötü niyetle; kasten.

Dolum facit, qui ex aliena iactura lucrum quaerit Başkasının kaybindan kazanç elde eden kötü niyetle hareket etmiş olur.

Dolus Kast; hile, BK 41; TCK 21.

Dolus alternativus Seçimlik kast.

Dolus pro possessione est Hile zilyetlik yerine geçer; malik zilyetliğı hileli bir şekilde elden çıkararı takip edebilir.

Dolus circuitu non purgatur Hile dolambaçlı bir yolla ortadan kaldırılamaz.

Dolus emptoris qualitate facti non quantitate pretii aestimatur Alıcının hilesi semenin niceliğine göre değil, fiilinin niteliğine göre belirlenir; sadece semenin uygunluğu ile alıcının hilesi kanıtlanamaz.

Dolus eventualis İhtimali kast.

Dolus futurus remitti non potest Müstakbel kasttan -sorumluluk- ortadan kaldırılamaz, BK 99.

Dolus in contrahendo Sözleşmenin yapılışı sırasındaki hile.

Dolus non praesumitur Kast karine değildir.

Dolus omnimodo puniatur Kast (hile) daima cezalandırılmalıdır.

Dolus pro possessione est Kast zilyetlik yerine geçer; zilyetliğı kasten devreden kimse de sorumludur.

Dolus semper praestatur Kasttan daima sorumlu olunur.

Dolus suus neminem relevat Hilesi hiç kimseye yarar sağlamamalıdır.

Domicilium İkametgâh, MK 19.

Do mihi factum, dabo tibi ius Bana vakıyı ver, sana hakkı vereyim.

Dominium non potest esse in pendenti Mülkiyet askıda olamaz.

Dominium plenum Tam mülkiyet; mesela intifa hakkı ile kısıtlanmamış mülkiyet.

Dominium sine re Mal (zilyetlik) olmadan mülkiyet.

Dominus habetur qui possidet, donec probetur contrarium

Aksl ispat edilinceye kadar zilyet olan malik kabul edilir, MK 985.

Dominus membrorum suorum nemo videtur

Hiç kimse organlarının maliki sayılmaz; organların üzerinde serbestçe tasarruf edilemez.

Dominus negotii İş sahibi; vekalet veren.

Dominus soli est dominus coeli et inferorum

Arazinin maliki göğün ve yeraltının sahibidir, MK 718/l.

Domus sua cuique est tutissimum refugium

Herkese kendi evi en emin sığınaktır.

Dona clandestina sunt semper suspiciosa

Gizli hediyeler daima şüphelidir.

Donare est perdere

Bağışlamak kaybetmektir.

Donatio inter virum et uxorem

Eşler arasındaki bağışlama.

Donatio inter vivos

Sağlararası bağışlama, BK 234.

Donatio mortis causa

Ölüme bağlı bağışlama, BK 240.

Donatio non praesumitur

Bağışlama karine olarak kabul edilemez.

Donatio omnium bonorum praesentium et futurorum

non valet Mevcut ve müstakbel bütün malların bağışlanması muteber değildir.

Donationis causa contrahi locatio non potest

Bağışlama sebebiyle kira akdi yapılamaz.

Dormiunt aliquando leges, nunquam moriuntur

Kanunlar bazen uyur, ancak hiçbir zaman ölmez.

Dr.h.c. (Doctor honoris causa)

Şeref doktoru.

Duo non possunt in solido unam rem possidere

-Malın- bütününü üzerinde aynı anda iki kişinin mülkiyeti bulunamaz.

duo sunt in obligatione, unum in solutione

Duo sunt in obligatione, unum in solutione İki-edim-
borçlanılmıştır, fakat birisi ifa edilecektir (seçimlik borç, BK 71).

Dura lex, sed lex Kanun serttir ama kanundur.

Durante lite Muhakeme sırasında.

Durior causa est petitoris -İddiasını ispat yönünden-davacının
durumu daha zordur.

Ida, quae fiunt a iudice, si ad eius non spectant officium, viribus non subsistunt Hakimin yaptıkları görevine dahil değil ise, muteber değildir, HUMK 75/I.

Eadem causa Aynı hukuki sebep. HUMK 5.

Eadem res, eadem quaestio Aynı şey; aynı hukuki mesele.

Eadem vis est taciti atque expressi consensus Örtülü ve açık irade uyuşması aynı kuvvettedir, BK 1/II.

Ecclesia vivit lege romana Kilise Roma Hukukuna göre yaşar.

Ego spem pretionon emo Umudu parayla satın almam.

Idi incumbit probatio, qui dicit, non qui negat İspat inkâr edene değil, iddia edene aittir, MK 6.

Ei, qui semel sua prodegerit, aliena credi non opertet

Mallarını bir defa israf etmiş kimseye başkasına ait mallar emanet edilmemelidir.

Eius est interpretari leges, cuius est condere Kanunu koyan yorumlamaya da yetkilidir.

Eius est tollere legem, cuius est condere Kanunu koyan kaldırmaya da yetkilidir.

Eius nulla culpa est, cui parere necesse sit İtaat etmek mecburiyetinde olan kusurlu olmaz.

Eius sunt mobilia, cuius est domus Ev kime ait ise mobilyalar da ona aittir.

Electa una via non datur recursus ad alteram -Hukuki-bir yol seçmiş olan başka bir yola dönemez.

Electio semel facta non patitur regressum Yapılmış seçimden geri dönülemez.

Eleganta iuris Hukukun uygulanmasındaki şıklık.

Emendatio Metin düzeltilmesi.

Emeritus (em) Emekli olmuş.

Emigratio Dışarı göç.

Emissio Kıymetli evrak, ihraç.

Emptio ad gustum Muayene şartıyla alım satım, BK 219.

Emptio ad mensuram Ölçüye göre alım satım.

Emptio rei speratae Müstakbel şeylerin alım satımı.

Emptio spei Ümit, şans alım satımı.

Emptor curiosus esse debet Alıcı meraklı (dikkatli) olmaya mecburdur.

Emptori tempus venditoris ad usucapionem procedit

Satıcının zamanaşımı süresinden alıcı yararlanır.

Ipso Kendiliğinden.

Ergo Bu yüzden.

Errans non fatetur Yanılan ikrar etmiş olmaz.

Erranti est ignoscendum Yanılan mazur görülmelidir, BK 23.

Errantis voluntas nulla est Yanılanın iradesi yoktur.

Errare humanum est Yanılmak insana özgüdür.

Erratum Yanlış.

Error Hata, BK 24.

Error calculi non nocet Hesap hatası zarar vermez, BK 24/III.

Error, cui non resistitur, approbatur İtiraz edilmeyen hata kabul edilmiş demektir.

Error essentialis Esaslı hata, BK 23.

Error facti Vakıya ilişkin hata.

Error in corpore Muamelenin konusunda hata, BK 24/2.

Error in negotio Muamelede hata, BK 24/1.

Error in nomine Nitelemede hata.

Error in obiecto Konuda hata.

Error in persona Şahısta hata, BK 24/2.

Error in qualitate Vasıfta hata, BK 24/II.

Error in quantitate Miktarda hata, BK 24/3.

Error in substantia (materia) Maddede hata, BK 24.

Error insyllaba non nocet Yazı hatası zarar vermez, BK 24 son.

Error iuris nocet Hukuki hata zarar verir.

Error nocet erranti Hata yanılana zarar verir, BK 26.

Error probabilis Mazur görülebilen hata.

Essentialia negotii Hukuki muamelenin esaslı unsurları, BK 2/I.

Et adhuc sub iudice lis est Halen dava hakimnin elindedir; davada henüz çözüme bağlanmamıştır.

Etc. (=Et cetera) Ve diğerleri.

Etiam tacere est respondere Susma dahi cevap vermektir, BK 6

Enn, qui certus est, certiorari ulterius non oportet
Durumu bilene haber vermek gerekmez.

Evictio Zapt, BK 189.

Ex abrupto Aniden; hataen.

Ex abusu non est argumentum ad desuetudinem Kötü uygulama –bir kanunun-uygulamadan kalktığına delil olmaz.

Ex aequo et bono Hakkaniyet gereği, MK 4.

Ex arbitrato viri İyi bir adamın (tarafsız bir kişinin) takdirine göre.

Ex capite Kafadan.

Ex cathedra Kürsüden.

Ex commendatione et consilio generali nulla nascitur obligatio Tavsiyeden ve genel öğütten borç doğmaz.

Ex contractu Sözleşmeden.

Ex culpa Kusursuzluk.

Ex delicto Haksız fiilden.

Ex die incipit obligatio Boç vadede başlar.

Ex dolo malo non oritur actio Hileden dava doğmaz; hile yapan dava açamaz.

Exempla docent Örnekler öğretir.

Ex iniuria non oritur ius Haksızlıktan hak doğmaz.

Ex iure Hukuk gereği.

Ex lege Kanun icabı.

Ex maleficio non oritur contractus Kötülükten akit doğmaz; hukuka aykırı bir durum içeren akit geçerli değildir, BK 19/II.

Ex malitia nemo commodum habere debet Hiç kimse kötülükten yarar elde etmemelidir.

Ex natura cuiusque actus voluntatem agentium debemus interpretare Bir muamelenin içeriğinden muameleyi isteyenin iradesi çıkarılabilmelidir.

Ex nihilo nihil fit Olmayandan hiçbir şey çıkmaz; geçersiz muamele netice doğurmaz.

Ex non ius scripta ius venit, quod usus comprabavit Yazılı olmayan-kaynaktan-çıkan hukuk uygulamayla sabit hale gelir.

Ex nudo pacto actio oritur Sadece sözlerden dava hakkı doğar.

Ex nunc Şimdiden; ileriye doğru; şart neticelerini muamelenin gerçekleştiği andan itibaren hüküm doğuruyorsa, ex nunc etkiden bahsedilir, BK 149/II.

Ex nunc et pro futura Şimdiden ve geleceğe doğru.

Ex officio Re'sen; görev gereği.

Ex post Sonradan.

Expressis verbis Açıkça, sarih olarak.

Ex professo Meslek icabı.

Ex qua persona quis lucrum capit, eius factum praestare debet Bir kimse menfaat elde ettiği şahsın fiilinden sorumlu olmalıdır, BK 100/I.

Ex ratione legis Kanunun mantığı gereği.

Ex scientia praesumitur consensus Bilgi halinde rıza karinedir.

Ex singulis causis singulae poenae irrogantur Her sebep için ayrı ceza verilir.

Ex terra Ülke dışında.

Ex tunc O andan itibaren, ileriye dönük.

Ex turpi causa non oritur actio Ahlâka aykırı sebepten dava doğmaz, BK 20.

Ex voluntate debitoris nulla obligatio consistere potest Borçlunun iradesine bırakılmış borç münasebeti olmaz.

Exceptio Defi; itiraz; istisna.

Exceptio compensationis Takas defi, BK 118.

Exceptio dilatoria Geciktirici defi.

Exceptio doli Hile defi.

Exceptio ex iure tertii fundata nemini proficit Üçüncü kişinin hakkına dayanan defi hiç kimseye yarar getirmez.

Exceptio firmat regulam İstisna kuralı doğrular.

Exceptio litis pendentis Davanın henüz görülmekte (derdesti rüyet olduğu) defi, HUMK 187/4.

Exceptio longae possessionis Uzun zaman defi.

Exceptio male gesti processus Kötü yürütölmüş dava defi.

Exceptio non adimpleti contractus Sözleşmenin ifa edilmediği defi, BK 81.

Exceptio non adimpleti contractus Ödemezlik defi, BK 81.

Exceptio non rite adimpleti contractus Akdin gereği gibi ifa edilmediği defi.

Exceptio probat regulam İstisna kuralı onaylar.

Exceptio quod metus causa İkrâh defi.

Exceptio rei in iudicium deductae Derdesti rüyetlik defi; davanın bir mahkemede görülmekte olduğu defi, HUMK 187/4.

Exceptio rei iudicatae Kesin hüküm defi, HUMK 237.

Exceptio temporis Zaman aşımı defii, BK 125.

Exceptio vitiosae possessionis Fesatlı zilyetlik defii.

Exceptiones dilatoriae Geciktirici defiler.

Exceptiones peremptoriae Daimi defiler.

Exeipiendo Defi yoluyla.

Exclusa censetur omnia, quae lex enumerando non inclusit Kanunda sayılmamış olanın kanunun içeriğine dahil olmadığı kabul edilir.

Executio est finis et fructus legis İcra kanunun amacı ve semeresidir.

Executio legis non habet iniuriam Kanunun icrası hukuka aykırı değildir.

Exempla trahunt Örnekler öğretir.

Exempli causa Örnek olsun diye.

Exemplo deterriti delinquent minus Bir örnekle korkutulan kimse daha az suç işler.

Exheredatio Mirastan iskat, mahrumiyet, MK 510, 578, 579.

Exilium Sürgün.

Ex iniuria ius non oritur Haksızlıktan hak doğmaz.

Exitus Ölüm.

Exlex Kanun dışında.

Ex nihilo nihil Olmayandan bir şey çıkmaz; geçersiz muamele hüküm doğurmaz.

Ex nunc Şimdiden itibaren.

Ex officio Görevi gereği; re'sen.

Expedit rei publicae, ne quis re sua male utatur Bir kimsenin malını kötü kullanmaması toplumun yararınadır.

Expedit rei publicae, ut finis sit litium Anlaşmazlıkların sona ermesi toplumun yararınadır.

Explicite Açık, seçik olarak.

Expressa causa Açık olarak ifade edilmiş sebep.

Exprentia est omiumrerum magistra Tecrübe en iyi öğretmendir.

Experientia docet Tecrübe öğretir.

Ex professo Meslek icabı; görev gereği.

Expressa nocent, non expressa non nocent Beyan edilmiş olan zarar verir, beyan edilmemiş olan zarar vermez.

Expressio specialis omnem impedit extentionem Özel bir terim her türlü genişletmeyi önler.

Expressis verbis Açık kelimelerle.

Expressum facit silere tacitum Açık olarak ifade edilmiş olan zımni olana tercih edilir.

Expropriatio İstimlak, MK 705, MK 716.

Ex ratione legis Kanunun anlamına göre.

Extabulatio Terkin, MK 1014.

Extinctae res vindicari non possunt Tahrip edilmiş mallar için istihkak davası açılmaz.

Extinguitur crimen mortalitate Ceza ölümle ortadan kalkar.

Extra compromissum arbiter nihil facere potest Hakem tahkim anlaşmasının dışına çıkamaz.

Extra ordinem Nizam harici.

Extra periculum Risk dışında.

Extra territorium ius dicendi impune non paretur Yetki alanı dışında yargı yetkisi cezai olarak kullanılamaz.

Facientes et consentientes pari poena plectuntur Yapanlar ve razı olanlar aynı cezaya çarptırılır.

Facta concludentia Sonuç çıkarıcı olgular.

Facta probanda Kanıtlanması gerekli olan fiiller.

Facta infecta fieri non possunt Tamamlanmış fiiller yapılmamış sayılamaz.

Facta loquuntur Vakıalar konuşur.

Facta non praesumuntur, sed probantur Vakıalar karine olarak kabul edilmez, ispat edilir.

Facta per testes, non pacta probantur Tanıklarla anlaşmalar değil, vakıalar kanıtlanır.

Facta infecta fieri nequeunt Olmuş olan olmamış sayılamaz.

Facta pro infectus haberi non possunt Fiiller işlenmemiş sayılamaz.

Factum iudicis factum partis Hakimin fiili taraf fiilidir; hakim bir tarafın talebine göre karar verir.

Factum suum recte nemo impugnat Hiç kimse kendi fiilini ortadan kaldıramaz.

Factum tutoris factum pupilli est Vasinin fiili küçüğün fiilidir.

Facultas alternativa Seçimlik yetki; BK 83.

Facultas docendi Yüksekokullarda ders verme yetkisi.

Facultas probationum non est angustanda -Bir şeyi-ispat etmek imkânı daraltılamaz.

Fallacia Dolandırıcılık.

Falsa causa adiecta non nocet İlave edilmiş hukuki sebep (saik) zarar vermez; özellikle Miras hukukunda miras bırakanın gerçek iradesi dikkate alınır.

Falsa demonstratio non nocet Yanlış niteleme zarar vermez.

Falsa demonstratio non vitiat legum Yanlış niteleme muayyen mal vasiyetini geçersiz hale getirmez.

Falsus procurator Yetkisiz temsilci, BK 38.

Fama necat virum Dedikodu insanı öldürür.

Familias conservari publice interest Ailelerin muhafazasında toplumun yararı vardır.

Fatetur facinus, qui iudicium fugit Mahkemeden kaçan haksızlığını ikrar eder.

Favor defensionis Savunma lehine, savunma imtiyazı.

Favor testamenti Vasiyetname imtiyazı; vasiyette bulunanın son arzusuna göre yorum.

Femina est finis familiae Kadın ailenin sonudur; kadınlar soyu devam ettiremez.

Feminae pro infirmitate sexus minus ausuras esse credentur Cinsiyetlerinin zayıflığı nedeniyle kadınların cesaret edebileceklerinin daha az olduğuna inanılır.

Fiat iustitia est pereat mundus Dünya yıkılsa bile adalet olmalıdır.

Fiat iustitia nec pereat mundus Dünyanın yıkılmaması için adalet sağlanmalıdır.

Fictio cessat, ubi veritas locum habere potest Gerçek yerini alabiliyorsa faraziye ortadan kalkar.

Fictio idem operatur quod veritas Faraziye gerçek gibi netice verir.

Fictio legis non operatur damnum vel iniuriam Kanuni faraziye zarar veya hukuka aykırılık doğurmaz.

Fictus possessor est qui dolo malo desiit possidere Zilyetliğine kasten son vermiş olan kimse farazi zilyettir.

Fictus possessor est qui liti esse obtulit Bir davada kendisinin zilyet olduğunu söyleyen kimse zilyet addolunur.

Fideliussor indemnitis Zarardan kurtarıcı kefil; adi kefil.

Fidem non servanti fides servanda non est Sözünü tutmayana karşı sözün tutulması gerekli değildir.

Fides bona contraria est fraudi et dolo Dürüstlük hilekârlığın karşıtıdır.

Fides hosti servanda Düşmana verilen söz tutulmalıdır.

Fides scripturae est indivisibilis Bir belgenin doğruluğu bölünemez.

Fili locupletes parentes egentes tenentur alere ert contra Varlıklı çocuklar ana-babalarına bakmakla yükümlüdür ve tersi.

Filius naturalis ventrem sequitur Tabii çocuk karnı takip eder.

Finito officio cessant onera officii Görevin bitmesiyle görevin getirdiği yükler sona erer.

Fiscus semper habet ius pignoris Hazinesinin daima rehin hakkı vardır.

Fiscus semper locuples Hazine daima zengindir.

Flumina et portus publica sunt Nehirler ve limanlar herkese açıktır.

Forma legalis forma essentialis Kanuni şekil esaslı şekildir.

Forma regiminis mutata non mutatur civitas Yönetim şeklinin değişmesi devletin değişmesi demek değildir.

Formaliter Şekli; şeklen.

Fortior est custodia legis quam hominis Kanunun koruması bir insanın korumasından daha kuvvetlidir.

Forum contractus Akdin dava edilebileceği yer mahkemesi, HUMK 10.

Forum conventiale Tarafların kararlaştırdığı mahkeme, HUMK 9/II.

Forum delicti commissi Suçun (haksız fiilin) işlendiği yer mahkemesi, HUMK 21.

Forum domicilii Davalının ikametgâh mahkemesi, HUMK 9/I.

Forum prorogatum Bkz. forum conventionale.

Forum rei sitae Malın bulunduğu yer mahkemesi, HUMK 13.

Forum vagabundorum İkametgâhı bulunmayan kişilerin dava edilebileceği yer mahkemesi, HUMK 16.

Fraus est accipere, quod non possis reddere İade edemeyeceğin bir şeyi almak hilekârlıktır.

Fraus et dolus nemini debet patrocinari Hile ve düzenbazlık kimseyi korumamalıdır.

Fraus nunquam praesumitur Hile karine değildir.

Fructus augent hereditatem Semereler terekeyi çoğaltır.

Fructus civiles Hukuki semereler.

Fructus intelleguntur deductis impensis Elde etme için yapılan masraflar çıkarıldıktan sonra elde kalan şeyler semeredir.

Fructus naturales Tabii semereler, MK 685/II.

Fructus pendentes pars fundi videntur Asılı semereler arazinin parçası addolunur.

Fructus sine usu non potest Kullanma olmadan faydalanma (intifa) mümkün değildir.

Frustra petit debitum, qui, quod debet, non impendit Borçlandığı şeyi yerine getirmeyen kimse karşı edimi boşuna talep eder, BK 81.

Fur manifestus Suçüstü yakalanan hırsız.

Fur semper in mora Hırsız daima temerrüttedir.

Furiosi voluntas nulla est Akıl hastasının iradesi yoktur.

Furtum possessionis Zilyetlik hırsızlığı.

Furtum rei Mal hırsızlığı, TCK 141.

Furtum sine affectu furandi non committitur Hırsızlık niyeti olmadan hırsızlık olmaz.

Furtum usus Kullanma hırsızlığı, TCK 146.

Genera non pereunt Neviler telef olmaz.

Geminat peccatum, quem delicti non pudet Fiilinden utanmayanın suçu ağırlaşır.

Generalia specialibus non derogant Genel olan özel olanı ilga etmez.

Generalibus specialia derogant Özel olan genel olanı ilga eder.

Genus non perire potest Nevi telef olamaz.

Graeca fides Yunan sadakatı; sözünü tutmamak.

Gratis Bedava, ücretsiz.

Genus non perit Nevi telef olmaz.

Gratuitum debet esse commadatum Ariyet ivazsız olmalıdır.

Graviore culpa graviore poena Kusur ağırlaştıkça ceza da ağırlaşır.

Hic (hoc anno) Bu yılda.

Hic (honoris causa) Onur sebebiyle.

Hic (hoc titulo) Bu başlık altında.

Habeas corpus Vücut senin olsun.

Habeas tibi Kendine sakla.

Habemus optimum testem confitentem reum İkrar eden
davalı en iyi tanığımızdır.

Habitatio Sükna hakkı, oturma hakkı, MK 823.

Habilitation Doçentlik sınavı.

Hanc fuit dolo malo: Bu kötü niyetli olur.

Haec sunt praecepta iuris: Honeste vivere, neminem laedere, suum cuique tribuere Hukukun emirleri şunlardır: Şerefli yaşamak, kimseye zarar vermemek, herkese kendisinin olanı vermek.

Hereditas iacens Muallakta, askıda olan tereke.

Hereditas pro parte adiri nequit Mirasın kısmen kabulü mümkün değildir.

Hereditatis petitio Mirasçılık davası; miras sebebiyle istihkak davası, MK 637.

Heres facta defuncti praestare debet Mirasçı ölenin fiillerinden sorumludur, MK 641.

Heres sustinet personam defuncti Mirasçı ölenin durumunu devam ettirir.

Hic et nun Burada ve şimdi.

Homines, dum docent, discunt İnsanlar öğretirken öğrenir.

Homocidium Adam öldürme.

Homo oeconomicus Ekonomik insan.

Hominum causa omne ius constitutum est Bütün hukuk insanlar için konulmuştur.

Honos habet onus Şeref yük getirir.

Huius anni Bu yılın.

Huius mensis Bu ayın.

Hypotheca est obligationis filia İpotek borç ilişkisinin çocuğudur (ipoteğin alacağa bağlı olduğunu belirtmektedir).

Hypotheca tacita Zımni (kanunî) ipotek.

Factum Avarya.

Idi debet, quis puniri, ubi quis deliquit Bir kimse suç işlediği yerde cezalandırılmalıdır.

Idem (ibidem) Aynı yerde.

Idem per idem Aynı şeyi aynısıyla kanıtlamak.

Idem nihil dicere et sufficienter dicere est Yetersiz konuşmak ve hiç konuşmamak aynı şeydir.

Id quod actumfuit sequi debemus Kararlaştırılana uymalıyız.

Id (Id est) Aynı, yani.

Ignorantia facti, non iuris excusat Hukuku bilmemek değil, vakıayı bilmemek mazur gösterir.

Ignorantia iuris nocet Hukuki hata zarar verir.

Ignorantia iuris nocet Hukuku bilmemek zarar verir.

Illegal Kanunsuz.

Illegitim Kanunsuz.

Immigratio Göç.

Immobil Taşınmaz, gayri menkul.

Impedimenta matrimonii Evlenme manileri.

Impensae Masraflar, MK 994, 995.

Impensae necessariae Lüzumlu masraflar.

Impensae utiles Faydalı masraflar.

Impensae luxuriosae (voluptuariae) Lüks masraflar.

Imperium Devlet iktidarı, imparatorluk, emir.

Imperium maritimum Deniz hakimiyeti.

Implicite Kapsayacak şekilde.

Implicite İçinde; açıkça belirtilmeden.

Impossibilium nulla est obligatio İmkânsızdan borç doğmaz,
BK 20/l.

Impotentia excusat legem İmkânsızlık hukukta mazeret görülür.

Impressum Yayımin basıldığı yer.

Impriamatur “Basılabilir”.

Imprudentia Özensizlik.

Impunitas semper ad deteriora invitat Cezalandırmama
daima daha kötü fiillere davetiye çıkarır.

In absentia Yokluğunda, gıyabında.

In abstracto Soyut olarak.

In aedificatio Arazi üzerinde bina yapımı.

In ambiguis orationibus maxime sententiae spectanda est eius qui eas protulisset Tek anlamlı olmayan konuşmalarda, bu konuşmayı yapan kimsenin iradesine bakılmalıdır.

In aeternum Daimi.

In bello Savaş halinde.

In bonum virum non cadit mentiri İyi adam yalan söylemez.

In brevi Kısaca.

In casu Söz konusu olayda.

In concreto Münferit halde.

In contumaciam Gıyapta.

In conventionibus contrahentium voluntas potius quam verba spectare placuit Anlaşmalarda sözden çok tarafların iradesine bakılmalıdır, BK 18/l.

In dubio contra stipulatorem Şüphe halinde alacaklı aleyhine yorum yapılır.

In dubio pro libertate Şüphe halinde özgürlük kabul edilir.

In dubio pro reo Şüpheden sanık yararlanır. TCK 223 2/e.

In duplo İki nüsha olarak.

In eventu Muhtemelen.

In extenso Teferruatlı.

In fictione iuris semper aequitas existit Hukuki faraziyede daima hakkaniyet (düşüncesi) mevcuttur.

In fide Tasdiken.

In fine Sonunda.

In flagranti Yanarken; suçüstü.

Inflatio Enflasyon.

Infinita aestimatio est libertatis Özgürlüğün değeri sonsuzdur.

Infirmetas culpa adnumeratur Güçsüzlük kusura eş sayılır.

Infitiatio non est furtum İnkâr hırsızlık değildir.

In formali Şeklen.

In forum Mahkemede.

In fraudem creditorum Alacaklılar aleyhine hile.

In fraudem legis Kanuna karşı hile.

In futuro Geleceği etkileyecek şekilde.

In genere Genel olarak.

In globo Tümü itibarıyla.

Incognito Kimliğini gizlemek suretiyle, tanınmadan.

Inhibitorium Zapt, elkoyma.

Iniuria non excusat iniuriam Bir haksızlık diğer bir haksızlık için mazeret değildir.

In infinitum Sonsuza kadar.

Inimico testicredinon oportet Düşmanın tanığına inanılmamalıdır.

In integrum restitutio Eski hale iade.

In iure non remota causa sed proxima spectatur Hukukta uzak sebebe değil, yakın sebebe bakılır.

In iudicio non est acceptio personarum habenda Mahkeme önünde kişilerin itibarı olmaz.

In linea criminali Suç çizgisinde.

In maleficiis voluntas spectatur, non excitus Suçlarda neticeye değil, iradeye bakılır.

In margine Kenarda; marjinal.

In materia Özü itibarıyla.

In medias res Meselenin ortasına.

In memoriam Anısına.

In mora Temerrütte.

In natura Doğal olarak; gerçekten.

In nomine Namına.

In nuce Kısaca.

In optima forma En iyi şekilde.

In omnem eventum Her halde.

In pari causa melior est possidentis Sebebin eşit olması durumunda zilyet olanın durumu daha iyidir.

In pari delicto potior est condicio possidentis Kötülükler eşit ise, zilyedin durumu daha iyidir.

In pari causa possessor potior haberi debet Sebebin eşit olması durumunda zilyet tercih edilmelidir.

In pari turpitudine melior est possidentis Ahlâka aykırılığın eşit olması durumunda zilyedin durumu daha iyidir.

In parvulis nulla deprehenditur culpa Küçük çocuklarda kusur bulunmaz. TCK 31; MK 14, 16.

In perpetuum Devamlı olarak.

In persona Şahsen.

In poenam heres non succedit Mirasçı cezaya halef olmaz.

In praeteritum non vivitur Geçmiş için yaşanmaz.

In praxi Uygulamada.

In puncto Dolayısıyla.

In rebus sexualibus Cinsel meselelerde.

In re communi potior est prohibentis Müşterek malda direnen daha güçlüdür.

- In re dubia magis infitatio quam affirmatio intelligenda** Şüpheli meselede olumludan çok olumsuzluk anlaşılmalıdır.
- In restitutionem non in poenam heres succedit** Mirasçı cezaya değil, ifaya halef olur.
- In salvo** Güvenli.
- In scriptis** Yazılı olarak.
- In societatis cotractibus fides exhuberat** Şirket akitlerinde sadakat hakimdir.
- In solidum debitores** Müteselsil borçlular.
- In spe** Ümit edilen.
- Instabil** İstikrarsız.
- Instrumenta sceleris** Suç aletleri.
- In testamentis plenius testatorius intentionem scrutamur** Vasiyetnamelerde miras bırakanın iradesini daha teferruatlı araştırırız.
- In toto iure generi per speciem derogatur** Hukukun tüm branşlarında özel olan genelden önce gelir.
- In toto pars continetur** Bütünün içinde parça mevcuttur.
- In triplo** Üç nüsha olarak.
- Inflatio** Şişme; enflasyon.
- Infinita aestimatio est libertatis** Özgürlüğün değeri sonsuzdur.
- Infirmetas culpa adnumeratur** Güçsüzlük kusura eş sayılır.
- Infitatio non est furtum** İnkâr hırsızlık değildir.
- Inimico Inimico testi credi non opertet** Düşmanın tanığına inanılmamalıdır.
- Inusta possessio** Fesatlı zilyetlik.

Impotentia excusat legem İmkânsızlık hukukta mazur görülür.

Impunitas semper ad deteriora invitât Cezalandırmama daima daha kötü fiillere davetiye çıkarır.

Iniquitatis proxima est severitas Sertlik haksızlığa çok yakındır.

Iniuria non excusat iniuriam Haksızlık haksızlığı mazur göstermez.

Iniuria non praesumitur Hukuka aykırılık karine değildir.

Innocens fortunam, non testes timet Suçsuz olan tanıklardan değil, kaderden korkmalıdır.

In praeteritum non vivitur Geçmişte yaşanılmaz.

Insolventia Ödeme acizliği.

Insolita suspicionem arguunt Alışılmamış olan şüphe uyandırır.

Instrumentum Araç, belge.

Instrumentum fundi non est pars fundi Araç ve gereçler arazinin parçası değildir.

Instrumentum probationis Delil.

Instrumentum sceleris Suç aracı.

In statu quo Hali hazır durumda.

In summa Özetle; sonuç olarak.

In suspenso Ertelenmiş, askıda.

In vinculis esse Başlanmış; özgürlüğü alınmış.

Intentio certa mala Gizli amaç kötüdür.

Intentio in mente retenta nihil operatur Zihinde kalmış olan niyet hiçbir sonuç doğurmaz.

Inter arma silent leges Silah karşısında kanunlar susar.

Interest rei publicae ne maleficia remaneant impunita

Suçların cezasız kalmaması devletin yararınadır.

Interest rei publicae ut sit finis litium Davaların sürüncemede kalmaması devletin yararınadır.

Interim Geçici.

Inter partes Taraflar arasında.

Inter praesentes Hazırlar arasında.

Inter proximos fraudes facile praesumitur Yakın akrabalar arasında hile kolaylıkla yapılır (mal kaçırılır anlamında).

Inter vivos Sağlar arasında.

Interest rei publicae res iudicatae non rescindi Kesin hükümlerin kaldırılmamasında kamu yararı vardır.

Interest rei publicae, ut carceres sint in tuto Cezaevlerinin emin olmasında kamu yararı vardır.

Interest rei publicae, ut sint finis litium Davaların (anlaşmazlıkların) sona ermesinde kamu yararı vardır.

Interpellatio İtiraz; şikâyet.

Interpretatio est contra cum facienda, qui clarius loqui esse debent Yorum açık beyanda bulunması gereken kimsenin aleyhine olur.

Interpretatione legum poenae molliendae sunt potius quam asperandae Kanunların yorumunda yumuşak cezalar sert cezalardan daha fazla verilmelidir.

Interrogatio Sorgu.

Interusurium Ara faiz.

Intervallum medium non vitiat obligationem Aradaki bir kesiklik borç ilişkisini etkilemez. (Kural olarak akit yapma teklifinin derhal kabulü şart değildir).

- Intervenirens vice actoris fungitur** Müdahil davacı gibi işlev görür.
- Intra muros** Duvarlar arasında.
- Intus habet** İçinde.
- In veterata consuetudo pro lege custoditur** Eskimiş bir gelenek kanun gibi gözetilir.
- Invitatio (ad offerendum)** İcaba davet.
- Inviti negotia non gerentur** İrade hilafına iş görülemez.
- Inviti non legitimontur** Hiç kimse iradesi hilafına evlendirilemez.
- Invitus agere nemo cogitur** Hiç kimse dava açmaya zorlanamaz.
- Invitus liberari non potest** İrade hilafına (borçtan) kurtarmak mümkün değildir.
- Invitus procuracionem suscipere nemo cogitur** Hiç kimse iradesi hilafına temsilcilik yapmaya zorlanamaz.
- loci causa** Şakadan.
- Ipse facit** Bizzat o yapmıştır.
- Ipso facto** Fiilen.
- Ipso iure** Hukuken.
- Ipso iure compensatur** Takas hukuken kendiliğinden cereyan eder.
- Ipso iure compensatur** Mahsup hukuken yapılmıştır.
- Irrelevantia ad probationem non admittuntur** Önemsiz olanın ispatına izin verilmez.
- Is, qui tacet, non fatetur** Susan ikrar etmiş olmaz.
- Item** Keza, aynı şekilde; görüşülmesi gereken konu.
- Iudex a quo** Birinci derece mahkemesi.

Iudex ad quem Üst mahkeme hakimi, HUMK 30.

Iudex damnatur, cum nocens absolvitur Kusurlu bir kişi beraat ettirilirse, hakim mahkum edilir.

Iudex est lex loquens Hakim konuřan kanundur.

Iudex extra territorium est privatus Yetki alanı dışında hakim özel kişidir.

Iudex iudcet secundum allegata et probata partium Hakim tarafların getirdiği ve kanıtladığı- vakıalara- göre karar verir.

Iudex loci Yer itibarıyla yetkili yargıç.

Iudex non reddit plus quam quod petens ipse requirit Hakim talep edilenden fazlasını veremez.

Iudex suspectus Reddedilmiř hakim.

Iudici officium suum excedenti non paretur Yetkisini aşan hakime itaat edilmez.

Iudicia suum effectum habere debent Mahkeme kararları etkili olmalıdır, uygulanmalıdır.

Iudicium duplex İki taraflı dava (veya hüküm).

Iudicium ius facit inter partes Hüküm taraflar arasındaki hukuku oluşturur.

Iura Haklar; hukuk.

Iura novit curia Uygulanacak-hukuku mahkeme bilir, HUMK 76.

Iura re aliena Başkasına ait mallar üzerindeki haklar.

Iura scripta sunt vigilantibus Hukuk dikkatlıler (uyanıklar) için yazılmıştır.

Iura vigilantibus, non dormientibus prosunt Hukuk uyuyanlara değil, uyanıklara faydalı olur.

Iure conventionis Anlařmadan doğan hukuka göre.

lure imperii Hükümrانlık hakkına göre.

lure naturae aequum est neminem cum alterius

detrimento et iniuria fieri locupleitorem Tabii hukuka göre hiç kimsenin başkasına zarar vererek ve haksızlık ederek zenginleşmesi adil değildir.

luris ignoratio cuique nocet Hukuku bilmemek zarar verir.

lure suo uti nemo cogitur Hiç kimse hakkını kullanmaya zorlanamaz.

luris effectus in executione consistit Hukukun etkisi icrasında görülür.

luris ignorantia nocet, facti non nocet Hukuku bilmemek zarar verir, vakıaları bilmemek (hata vakıalara ilişkin ise) zarar vermez.

luris praecepta sunt haec: honeste vivere, alterum non laedere, suum cuique tribuere Hukukun emirleri şunlardır: Onurlu yaşamak, başkasına zarar vermemek, herkese hakkını vermek.

luris quasi possessio Hakta zilyetlik, hukuk.

luris utriusque Her iki hukukun (kilise hukuku ve dünyevi hukuk).

luris vinculum Hukuki bağ.

Ius Hak.

Ius ad rem Nesneye bağlı hak.

Ius aequum Hakkaniyet Hukuku.

Ius ad bellum Savaşmak hakkı.

Ius belli Savaş hukuku.

Ius canonicum Kilise Hukuku.

Ius civile Medeni hukuk; yurttaşlar hukuku.

Ius cogens Emredici hukuk kuralı.

Ius dispositivum Yedek hukuk kuralı.

Ius divinum İlahi hukuk.

Ius est ars boni et aequi Hukuk iyi ve adil olanın sanatıdır.

Ius ex facto oritur Hukuk vakıalardan çıkar.

Ius gentium Kavimler Hukuku; Uluslararası Hukuk.

Ius naturae est immutabile Tabii Hukuk değişmezdir.

Ius naturale est quod apud omnes homines eandem habet potentiam Tabii Hukuk bütün insanlarda aynı güce sahiptir.

Ius non scriptum Yazılı olmayan hukuk.

Ius nullo continetur loco Hukuk mekâna bağlı değildir.

Ius offerendi Teklif hakkı.

Ius positivum Müspet Hukuk.

Ius posterioris derogat priori Sonraki hukuk öncekini ortadan kaldırır.

Ius privatum sub tutela iuris publici latet Özel Hukuk Kamu Hukukunun koruması altındadır.

Ius publicum privatorum pactis mutare non potest Kamu Hukuku kişilerin anlaşmasıyla değiştirilemez.

Ius respicit aequitatem Hukuk adaleti hedef alır.

Ius retentionis Hapis hakkı.

Ius Romanorum allegans fundatam habet intentionem Roma Hukukuna dayanan kimsenin geçerli dava sebebi vardır.

Ius sanguinis Kandan doğan; vatandaşlığın kan esasına göre belirlenmesine ilişkin prensip.

Ius scriptum Yazılı hukuk.

Ius singulare İstisnai hukuk kuralı.

Ius soli Yer hukuku; kişinin doğduğu yerin hukukuna tabi olması.

Ius quaesitum Kazanılmış hak.

Ius tollendi Başkasının malına eklenmiş şeyleri söküp alma hakkı.

Iusta causa Hukuki sebep.

Iustitia cernitur in suo cuique tribuendo Herkese hakkını tanımak adaleti sağlar.

Iustitia est fundamentum regnorum Hakkaniyet devletlerin temelidir.

Iustitia nemini neganda est Hakkaniyet (hukuk koruması) kimseden esirgenmemelidir.

Iustitia non debet claudicare Hakkaniyet (hukuki himaye) aksamamalıdır.

Iustitiae dilatio est quaedam negatio Geciken adalet onun reddi demektir.

Lacuna iuris Hukuk boşluğu.

L.c (loci citato) (anılan yerde).

Laesio enormis Büyük zarar; fahiş gabin, BK 21.

Lapsus linguae Dilin hatası; sürçü lisan.

Lapsus calami Yazı hatası.

Lapsus memoriae Hafıza hatası.

Lata sententia iudex desinit esse Hüküm verildikten sonra hakimnin görevi sona erer; Karar verildikten sonra ortaya çıkan hususların nazara alınarak kararın değiştirilmesi mümkün değildir.

Lato sensu Geniş anlamıyla.

Leg.Cit (legis citatae) Zikredilmiş kanuna göre.

Legalis Kanuni; meşru.

Legatum ad pias cusas Dini amaçlarla yapılan muayyen mal vasiyeti.

Legatus Elçi.

Lege artis Sanatın kanunu.

Lege non distinguente Kanun ayırım yapmadığı için.

Leges ab omnibus intellegi debent Kanunlar herkes tarafından anlaşılabilir olmalıdır.

Leges bonae moribus procreantur İyi kanunlar kötü adetler yüzünden çıkarılır.

Leges breves esse oportet, quo facilius teneantur Daha kolaylıkla uyulması için kanunların kısa olması lazımdır.

Leges posteriores priores contrariis abrogant Sonraki kanunlar önceki kanunları ilga eder.

Leges suum ligent latorem Kanunlar çıkaranı bağlar.

Legibus non exemplis iudicandum Emsal hükümlere göre değil, kanunlara göre karar verilmelidir.

Legibus solutus Kanunlara bağlı olmayan, kanunların üzerinde olan.

Legislatio Kanun koyma.

Legis vicem Kanun yerine.

Legitimatione Nesebin düzeltilmesi; meşruiyet kazandırma.

Legum corrector usus Uygulama kanunun düzelticisidir.

Legum vicem obtinet Kanun gücüne sahiptir.

Levi defungi poena Hafif ceza ile kurtulmak.

Lex Kanun.

Lex commissoria Rehnedilmiş mala temellük şartı, MK 949.

Lex delicti commissi Suçun işlendiği yer mahkemesine tabi olması, CMK 12.

Lex domicilii Bir kimsenin oturduğu yer mahkemesi.

Lex dura sed lex est Kanun serttir, ama kanundur.

Lex est dictamen rationis Kanun aklın emridir.

Lex est, quod populus iubet atque consistit Kanun halkın emrettiği ve koyduğudur.

Lex duodecim tabularum Oniki Levha Kanunu.

Lex est ratio summa, quae iubet quae sunt utilia et necessaria, et contraria prohibet Kanun en yüksek akıldır, faydalı ve lüzumlu olanı emreder ve tersi olanı yasaklar.

Lex ferenda Olması gereken hukuk.

Lex fori Mahkemenin uygulayacağı yer kanunu, mahkemenin bulunduğu yer kanunu.

Lex generalis Genel kanun.

Lex imperfecta Tam olmayan kanun; boşluk bulunan kanun.

Lex iniusta non est lex Adil olmayan kanun kanun değildir.

Lex interpellat pro homine Kanun insan yerine ihtar eder.

Lex iubeat, non disputet Kanun emreder, tartışmaz.

Lex lata Olan hukuk.

Lex lege torrlitur Kanun kanun tarafından ilga edilir.

Lex loci delicti Haksız filin işlendiği yer kanunu.

Lex loci contractus Sözleşmenin yapıldığı yer kanunu.

Lex Mercatoria Ticaret hukuku tatbikatı, ticari örf ve adet hukuku; ticaret hukuku.

Lex moneat, non doceat Kanun uyarır, öğretmez.

lex moneat, priusquam feriat Kanun cezalandırmadan önce uyarmalıdır.

Lex monetae Paranın çıkarıldığı yer kanunu.

Lex neminem cogit ad vana seu impossibilia Kanun hiç kimseyi boş veya imkânsız şeye zorlamaz.

Lex nihil frustra facit Kanun lüzumsuz olanla uğraşmaz.

Lex non a rege est violanda Kanun egemen olan kişi tarafından ihlal edilmemelidir.

Lex non oritur ex iniuria Kanun haksızlıktan çıkmaz.

Lex non obligat, nisi promulgata Kanun ilan edilmiş olmadıkça bağlamaz.

Lex nova ad praeterita trahi nequit Yeni kanun geçmişe etkili olmamalıdır.

Lex non prospicit, non respicit Kanun geriye değil, ileriye yönelir.

Lex posterior derogat priori Sonraki kanun öncekini yürürlükten kaldırır.

Lex patriae Vatandaşlığa göre belirlenen kanun.

Lex perfecta Tam kanun.

Lex punit mendaciam Kanun yalanı cezalandırır.

Lex rei sitae Malın bulunduğu yer kanunu.

Lex reprobata moram Kanun temerrüdü kabul etmez.

Lex Rhodia de iactu Müşterek avaryaya ilişkin Rodos kanunu.

Lex satura Doymuş kanun; içinde çeşitli, farklı konuların yer aldığı kanun; torba kanun.

Lex semel lata, semper loqui praesumitur Kanun çıkarılınca, bunun daimi olarak yürürlükte olduğu karinedir.

Lex semper intendit, quod convenit rationi Kanun daima aklın gereğini amaçlar.

Lex specialis derogat legi generali Özel kanun genel kanunu ilga eder.

Lex specialis derogat legi inferiori Özel kanun alttaki kanunu ilga eder.

Lex superior derogat legi inferior Üst kanun alt kanunu değiştirir.

Lex uno ore omnes alloquitur Kanun tek ağızla herkese hitap eder.

Lex voluntatis Tarafların anlaşmazlıkların çözümü için belirledikleri kanun.

Libertas est inaestimabilis Özgürlüğün bedeli yoktur.

Liberum corpus nullam recipit aestimationem Hür bir kimsenin bedeni para ile değerlendirilemez.

Libido Cinsel istek; şehvet.

Licentia docendi Üniversitede ders vermek yetkisi.

Liquet Caizdir; açıktır.

Liquidi cum illiquido nulla est compensatio Muaccel bir borç muaccel olmayan ile takas edilemez.

Lis pendens Görülmekte olan dava.

Lite contestata usurae currunt Davanın açılmasıyla faiz işlemeye başlar.

Lite non contestata non procedatur ad testium receptionem Dava açılmadan önce tanık dinlenemez.

Lite pendente nihil innovetur Dava görülürken hiçbir şey değiştirilemez, HUMK 185/2.

Litis denuntiatio Davanın ihbarı, HUMK 49.

Litorum usus publicus est Kıyılar herkes tarafından kullanılabilir.

LL.D (Doctor legum) Hukuk doktoru (İngiltere).

Locatio dominium non mutat Kira mülkiyet hakkını değiştirmez.

Loc cit. (Loco citato) Zikredilen yerde.

Lecare servitutem non potest Hiç kimse arzi irtifak hakkını kiraya veremez.

Loco Yerine; anılan yerde.

Locupletari non debet aliquis cum alterius iniuria ve iactura Hiç kimse başkasına yaptığı haksızlık ve verdiği zarar dolayısıyla zenginleşmemelidir.

Locus regit actum Yer muameleye hakimdir; yapıldığı yerdeki şartlara uygun olan muamele geçerlidir.

Longa manu traditio Uzun elden teslim.

Longa possessio es pacis ius Uzun zilyetlik barışın hukukudur.

Longa possessio parit ius possidenti et tollit actionem vero domino Uzun zilyetlik zilyede hak sağlar ve gerçek malikin talep hakkını ortadan kaldırır.

Lucida intervalla Aydınlık zamanlar.

Lucrum cessans Kaçırılan kazanç; kâr mahrumiyeti.

Lucrum illicitum vel inhonestum Kanuna veya ahlâka aykırılık ile doğan kazanç.

Magna cum laude Pekiyi.

Magna difficultas impossibilitati acquiperatur Büyük güçlük imkânsızlığa eşittir.

Magna lata dolus est Ağır ihmal kasıttır.

Magni minores saepe fures puniunt Büyük (hırsızlar) ekseriya küçük hırsızları cezalandırır.

Maior continet in se minus Büyük küçüğü de içerir.

Maior pars trahit ad se minorem Büyük parça küçüğü kendisine çeker.

Maius est delictum se ipsum occidere quam alium Kendini öldürmek başka birisini öldürmekten daha ağırdır.

Mala fide Kötü niyetle.

Mala fides superveniens nocet Sonradan gelen kötü niyet zarar verir.

Mala prohibita Yasaklanmış kötülükler.

Malae fidei possessor Kötü niyetli zilyet, MK 991.

Male iure nostro uti non debemus Hakkımızı kötüye kullanmamalıyız, MK 2.

Malitia crescente crescere debet et poena Artan kötülüklerle birlikte ceza da artmalıdır.

Malitiis non est indulgendum Kötülüklere tahammül edilmemelidir.

Malo animo Kötü niyetle.

Malus est abolendus Kötü uygulama kaldırılmalıdır.

Mandatum creditum Kredi vekaleti, BK 400.

Mandatum cum clausula Çekince konulmuş vekalet.

Mandatum morte dissolvitur Vekalet ölümle sona erer, BK 397.

Mandatum post mortem Ölümden sonrası için verilen vekalet.

Manu militare Cebren; askeri güçle.

Manu propria Kendi eliyle.

Manus manum lavat Bir el diğerini yıkar.

Mare internum İç deniz.

Mare liberum Açık deniz; deniz herkese açıktır.

Mater semper certa est Ana daima bellidir.

Matrimonium claudicans Aksayan evlilik; Bir devlette geçerli olan, fakat başka bir devlette geçerli kabul edilmeyen evlilik.

Matrimonium inter invitos non contrahitur İstemeyenler arasında evlilik akdedilemez.

Matrimonium non praesumitur Evlilik karine değildir.

Melior est condicio defendentis Savunanın durumu daha iyidir.

Melior est condicio possidentis, ubi neuter ins habet Hiçbirinin hakkı olmadığı iki kişiden zilyedin durumu daha elverişlidir.

Melior est condicio possidentis ubi neuter ins habet İki kişiden hiçbirisinin hakkı yoksa zilyedin durumu daha elverişlidir.

Meliorem condicionem suam facere potest minor deteriorem nequaquam Küçük bir kimse durumu iyileştirebilir, kötüleştiremez.

Meliorem, non deteriorem facere potest condicionem suam pupillus Reşit olmayan bir kişi durumunu düzeltebilir, kötüleştiremez.

Melior est condicio defendentis Savunanın (davalının) durumu daha iyidir.

Melior est possidentis Zilyedin durumu daha elverişlidir.

Melius agitur cum lege cum homine Kanunla ihtilafa düşmek insanla ihtilafa düşmekten daha iyidir.

Melius est favere repetitioni quam adventicio lucro Bakiye alacağı tesadüfi bir kazanç olarak görmek daha iyidir.

Melius est non solvere quam solutum repetere İfa etmemek ifa edilmiş geri istemekten daha iyidir.

Melius est pignori incumbere, quam in personam agere Rehin sahibi olmak bir şahsı takip etmekten daha iyidir.

Memorandum Anı yazısı.

Mensa academica Üniversite lokantası.

Mens sana in corpore sano Sağlam kafa sağlam vücutta bulunur.

Mens rea Kusurlu düşünce; hasta kafa.

Mensis currentis (m.c) Bu ayın.

Mente captus Zihinsel özürlü.

Meo voto Kanaatime göre.

Merces Kira ücreti.

Messis sementem sequitur Ürün ekene ait olur.

Metus causam dans Akdin yapılması sırasındaki korku (tehdit).

Mihi debetur, quod ex re mihi debite superest Borçlanılmış olan edimin zarara uğramasından sonra kalan şey için kullanılır.

Minima circumstantia variat ius En küçük şey bile hak durumunu değiştirir.

Minima non curat praetor Hakim küçük şeylerle uğraşmaz.

Minor in delictis maior habetur Haksız fiillerde küçük yaştaki kimse büyük kabul edilir.

Minor iurare non potest Küçük yaştaki kimse yemin edemez.

Minoritas Azınlık.

Minus malum permittitur, ut evitetur maius Büyük beladan kurtaran küçük bela caizdir.

Minus solvit qui tardius solvit Geç ifa eden az ifa etmiş olur.

Mobilia non habent sequelas Menkuller takip edilemezler; menkul mallar üzerindeki haklar iyi niyetli kişiler tarafından iktisap edilince kaybedilirler.

Mobilia personam sequuntur Menkuller kişiyi takip eder.

Modus acquirendi İktisap yolu, ihraz, zaman aşımıyla iktisap gibi.

Modus cogit, sed non suspendit Mükellefiyet talik etmez, zorlar.

Modus donationi dat legem Bağışlamaya konan mükellefiyet kanundur.

Modus et conventio vincunt legem Mükellefiyet ve anlaşma kanunun önünde gelir.

Modus vivendi Yaşam biçimi, uyuşma.

Monopolium Tekel.

Mora accipiendi Alacaklı temerrüdü, BK 90.

Mora creditoris Borçlu temerrüdü, BK 101.

Mora debitoris non esse creditori damnosa Borçlunun temerrüdü alacaklıya zararlı olmamalıdır.

Mora debitoris perpetuat obligationem Borçlunun temerrüdü borç ilişkisini daimileştirir, BK 101/l.

Mora sua cuiuslibet est nociva Herkese kendi temerrüdü zarar verir.

Mora perpetuatur obligatio Temerrüt borç ilişkisini daimileştirir.

Mora solvendi İfada temerrüt.

Moratorium Ödemenin ertelenmesi.

Morbus est impedimentum legale Hastalık kanuni bir engeldir.

Mores Gelenekler.

Mortis causa donationes comparantur legatis Ölüme bağlı bağışlamalar muayyen mal vasiyetleri gibi muamele görür, BK 240/II.

Mortuus facit possessorem vivum sine ulla apprehensione Ölen kimse (muris) herhangi bir elde etme olmadan yaşayanı zilyet kılar.

Motuproprio Kendi içgüdüleriyle almalıdır.

Mulier non debet abire nulla Kadın çıplak gitmemelidir; evlilik sona erince kadın sadece kendi şahsi mallarını almalıdır.

Multiplicata transgressione crescat poenae inflictio Tekrarlanan suçlarda verilecek ceza ağırlaşır.

Multitudo errantium non parit errori patrocium Yanılanların çokluğu hatayı affettirmez.

Mutare cosilium quis non potest in alterius detrimentum Bir kimse kararını başkasının zararına değiştiremez.

Mutatis mutandis Gerekli değişikliklere göre.

Mutua petitio Karşılıklı dava.

Mutuum Karz, BK 306.

Mutuus consensus Karşılıklı irade uyuşması.

Mutuus dissensus Karşılıklı irade uyuşması ile sözleşmeye son verilmesi.

N.b. (nota bene) İyi belle, unutma.

N.l. (Non liquet) Açık değildir.

N.N (nomen nescio'nun kısaltılmışı) İsmi bilmiyorum.

Nam tua res agitur, paries eum proximus ardet Komşu duvar (ev) yandığı zaman senin malın da söz konusu olur.

Nasciturus pro iam nato habetur, quotiens de commodis eius agitur Menfaatine olduğu takdirde, cenin daha o zaman doğmuş sayılır, MK 28/2.

Natio Halk; millet.

Natura aequum est neminem cum alterius detrimento fieri locupletiozem Bir kimsenin başkasının zararına zenginleşmemesi tabiatın gereğidir.

Natura non facit saltum, ita nec lex Tabiat atlamadığı gibi hukuk da atlamaz.

Naturae vis maxima Tabii güç büyük güçtür.

Naturali iuri consuetudine derogari non potest Tabii hukuk örf ve adetle değıştirilemez.

Naturalia negotii Hukuki muamelenin tabii unsurları.

Naturalis obligatio Tabii (doğal) borçlar.

Naturalia inesse prasumuntur, accidentalia specialiter probanda Tabii olan şeyler karinedir, arızı olan özellikle kanıtlanmalıdır.

Ne bis de eadem re sit actio Aynı konuda iki defa dava açılmaz.

Ne bis in idem crimen iudicetur Aynı suç dolayısıyla iki defa mahkumiyet kararı verilemez. CMK 223 4/7.

Ne procedat iudex ex officio Hakim resen harekete geçmez.

Ne quid nimis Aşırı olmasın.

Ne ultra petita Talep edilenden fazla.

Ne varietur Bir belgeyi kesin metin olarak imzalamak.

Necare videtur, qui alimenta detrahit Nafaka vermeyenin öldürdüğü kabul edilir.

Necat iudex ultra petita partium Hakim tarafların talepleri dışına çıkamaz.

Necessitas inducit privilegium quoad iura privata Zaruret özel haklar söz konusu olduğu zaman istisna yaratır.

Necessitas non habet legem Zaruret kanun tanımaz.

Necessitas probandi incumbit, illi qui agit İspat külfeti davacıya aittir, HUMK 216.

Necessitas publica maior quam privata Toplumun ihtiyacı ferdin ihtiyacından daha önemlidir.

Necessitas tempore silent privilegia Zaruret (ıztırar) halinde imtiyazlar susar.

Negabit frustra in medio prensus crimine Suçüstü yakalanan kimse boşuna inkar edecektir.

Negantis nulla probatio Reddeden hiçbir şey kanıtlamaya mecbur değildir.

Negativa iuris probanda est a negante Bir kimsenin hakkı olmadığını ileri süren kimse bunu ispat etmelidir.

Negativa non sunt probanda Mevcut olmayan şeyler ispat edilmek zorunda değildir.

Negligentia non praesumitur İhmal karine değildir.

Negotia gratuita İvazsız (karşılıksız) muameleler.

Negotia mortis causa Ölüme bağlı işlemler, MK 502 vd.

Negotiorum gestio Vekaletsiz iş görme, BK 410.

Negotium bilaterale İki taraflı hukuki işlem.

Negotium claudicans Topal muamele.

Negotium contra bonos mores Ahlak ve adaba aykırı muamele.

Negotium dissimulatum -Muvazaada-gizli kalan muamele.

Negotium imperfectum Geçersiz muamele.

Negotium inter vivos Sağlararası hukuki muamele.

Negotium mixtum cum donatione Karma bağışlama.

Negotium mortis causa Ölüme bağlı muamele, MK 502.

Negotium nullum Batıl (geçersiz) hukuki muamele.

Negotium simulatum Muvazaalı muamele, BK 18.

Negotium turpe Ahlâka aykırı muamele.

Negotium unilaterale Tek taraflı işlem.

Neminem laedit, qui suo iure utitur Hakkını kullanan kimseye zarar vermiş olmaz.

Neminem oportet esse sapientiozem legibus Hiç kimse kanunlardan daha akıllı olmamalıdır.

Nemini res sua servire potest Hiç kimse kendi malı üzerinde irtifak hakkı sahibi olamaz.

Nemini sua liberalitas damnosa esse debet Hiç kimse cömertliğinden dolayı zarara uğramamalıdır.

Nemo absens iudicetur Hiç kimse gıyabında mahkûm edilmemelidir.

Nemo agit in se ipsum Hiç kimse kendisine dava açamaz.

Nemo auditur proprium turpitudinem allegans Kendi ahlâka aykırılığına dayanan kimse dinlenmez.

Nemo bis punitur pro eodem delicto Hiç kimse aynı suçtan dolayı iki defa cezalandırılmamalıdır.

Nemo censetur ignorare legem Hiç kimse kanunu bilmediğini iddia edemez.

Nemo cogitur suam rem vendere, etiam iusta pretio Hiç kimse uygun semen karşılığında olsa bile malını başkasına satmaya zorlanamaz.

Nemo compellitur contrahere Hiç kimse sözleşme yapmaya zorlanamaz.

Nemo cum damno alterius locupletior fieri debet Hiç kimse başkasının aleyhine zenginleşmemelidir.

Nemo damnatus nisi auditus vel vocatus Dinlenmeyen veya davet edilmeyen kimse mahkûm edilemez.

Nemo dat quod non habet Hiç kimse kendisinin olmayanı başkasına veremez.

Nemo debet bis puniri pro uno delicto Hiç kimse aynı fiilden dolayı iki defa cezalandırılmaz.

Nemo dominus membrorum suorum Hiç kimse kendi organlarının sahibi değildir, MK 23/III.

Nemo duararum civitatum civis esse potest Bir kimse aynı anda iki devletin vatandaşı olamaz.

Nemo ex consilio tenetur Bir kimse verdiği öğütten sorumlu değildir.

Nemo ex suo delicto meliorem suam condicionem facere potest Hiç kimse durumunu haksızlık ederek iyileştiremez.

Nemo executor testamenti esse cogitur Hiç kimse vasiyeti tenfiz memuru olmaya zorlanamaz.

Nemo id ius, quod non habet, amittere potest Hiç kimse sahip olmadığı bir hakkı kaybedemez.

Nemo invitus donat Hiç kimse istemeden bağışlamaz.

Nemo debet esse iudex in propria causa Hiç kimse kendi davasında hakimlik yapamaz.

Nemo iudex in sua causa Hiç kimse kendi işinin hakimi olamaz.

Nemo iudex sine actore Davacısız hakim olmaz.

Nemo potest esse tenens et dominus Hiç kimse aynı zamanda kiracı ve malik olamaz.

Nemo potest facere per alium, quod per se non potest Bir kimse kendisinin yapamayacağı bir şeyi başkaları vasıtasıyla da yapamaz.

Nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet Hiç kimse sahip olduğu haktan fazlasını başkasına devredemez.

Nemo potest ad impossibile obligari Hiç kimse imkânsız olanı borçlanamaz.

Nemo potest proprio facto se ab obligatione liberare Hiç kimse kendisini fiiliyle bir borcundan kurtaramaz.

Nemo praesumitur gratuito malus Hiç kimsenin yararı olmadan kötülük yapmayacağı karinedir.

Nemo prohibetur pluribus defensionibus uti Hiç kimse birden fazla savunma sebebini ileri sürmekten alıkonamaz.

Nemo punitur pro eodem delicto Hiç kimse aynı fiilden dolayı iki defa cezalandırılmamalıdır.

Nemo prudens punit, quis peccatum est sed ne peccetur
Bir kimseyi suç işlediği için değil, fakat suç işlememesi için cezalandırmak mantıkidir.

Nemo praestat casum fortuitum Hiç kimse mücbir sebepten sorumlu değildir.

Nemo punitur pro alieno delicto Hiç kimse başkasının işlediği suç için cezalandırılmaz.

Nemo rem suam utiliter stipulatur Hiç kimse kendi malını muteber olarak borçlanamaz.

Nemo sibi ipse causam possessionis mutare potest Hiç kimse zilyetliğinin hukuki sebebini kendiliğinden değiştiremez.

Nemo simul actor ex iudex Bir kimse aynı zamanda hem davacı hem de hakim olamaz.

Nemo simul tenens et dominus Bir kimse aynı zamanda hem kiracı hem malik olamaz, bir kimse kendi malının kiracısı olamaz.

Nemo subrogat contra se Hiç kimse kendi aleyhine olacak şekilde durum yaratamaz.

Nemo suum iactare praesumitur Hiç kimsenin malını sokağa attığı karine değildir; Bağışlama karine olarak kabul edilemez.

Nemo tenetur divinare Hiç kimsenin falcılık yapması beklenemez.

Nemo tenetur se ipsum accusare (prodesse) Hiç kimseden kendisini suçlaması beklenemez.

Nemo testis in propria causa Hiç kimse kendi davasında tanık olamaz.

Neque leges, neque senatus consulta ita scribi possunt, ut omnes casus, qui quandoque inciderint, comprehendatur Ne kanunlar ne de diğer düzenlemeler (senatus kararları) bir defa meydana gelecek olayları kapsayacak şekilde yazılabilir.

Nervus probandi Ana delil.

Nervus rerum Meselelerin can alıcı noktası.

Nihil ad rem Meseleyle ilgisi yok.

Nihil commune habet proprietas cum possessione Mülkiyetin zilyetlikle ortak yanı yoktur.

Nihil confirmari nequit Olmayan bir şey tasdik edilemez.

Nihil es annis velocius Yıllar çabuk geçer.

Nihil fit sine causa sufficienti Sebepsiz bir şey olmaz.

Nihil habenti nihil dest Hiçbir şeyi olmayanın eksigi yoktur.

Nihil iniquis venali iustitia Satın alınabilen adaletten daha kötü (adil olmayan) bir şey olamaz.

Nihil lucrari Yararı olmamak.

Nihil novi sub sole Güneşin altında yeni bir şey yok.

Nihil obstat Buna karşı bir şey yoktur.

Nihil probat, qui nimium probat Çok kanıtlayan, bir şey kanıtlamış olmaz.

Nihil reliqui est Hiçbir şey kalmadı.

Nimia subtilitas in iure reprobatur Hukukta aşırı incelik kullanılamaz.

Nimium altercenda verit Aşırı tartışma halinde gerçek kaybolur.

Nitimur in vetitum, semper cupimusque negata Yasak olana istinat eder, daima yasak olanı arzu ederiz.

Nollens volens İsteyip istemediği belli olmayan kişi.

Nomen est omen Ad işarettir.

Nomen (N:N) nescio İsmi bilmiyorum.

Nominatio auctoris Selefin adının bildirilmesi.

Nomine Namına.

Non advocatus nisi vocatus Çağrılmadan avukat olunmaz.

Non aetati, sed necessati alimenta debentur Nafaka yaş dolayısıyla değil, zaruret dolayısıyla borçlanılır.

Non alienat, qui dumtaxat omittit possessionem Sadece zilyetliğinden vazgeçen kimse mülkiyeti elden çıkarmış olmaz.

Non aetati, sed necessitati alimenta debentur Yaş dolayısıyla değil, ihtiyaç dolayısıyla nafaka yükümlülüğü vardır.

Non bis in idem Aynı konuda (dava) tekrar olmaz.

Non consentiunt, qui errant Yanılanlarda irade uyuşması yoktur.

Non debet actori licere, quod reo non permittitur Davalıya müsaade edilmeyen şey davacıya da müsaade edilmemelidir.

Non decipitur, qui se decipi Aldatıldığını bilen kimse aldatılmış olmaz, BK 28/II.

Non deficit ius, sed probatio Eksik olan hukuk değil, ispattır.

Non dicta revocari nequeunt Söylenmemiş söz geri alınamaz.

Non est obligatorium contra bones mores praestitutum iuramentum İyi ahlâk kurallarına aykırı olarak edilmiş yemin bağlayıcı değildir.

Non est in actis non est in mundo Kayıtlarda olmayan dünyada yoktur.

Non est regula, quin fallit Yanılmayan hukuk kuralı yoktur.

Non est regula ius sumatur, sed ex iure, quod est, regula fit Kuraldan hukuk çıkarılamaz, fakat mevcut hukuktan kural oluşur.

Non est sine culpa, quin rei, quae ad eum non pertinet Kendisini ilgilendirmeyen işe karışan kimse kusursuz değildir.

Non exemplis, sed legibus iudicandum est Emsale göre değil, kanuna göre hüküm verilmelidir.

Non facit fraudem, qui facit, quod debet Mecbur olduğu şeyi yapan kimse haksızlık yapmış olmaz.

Non licet actori, quod reo licitum non existit Davalıya müsaade edilmeyen davacı için de caiz değildir.

Non liquet Caiz, açık değildir.

Non mos non ius Gelenek olmazsa hukuk da olmaz.

Non olet Kokmaz (Para).

Non obligat lex, nisi promulgata İlan edilmemiş olan kanun bağlamaz.

Non omne, quod licet, honestum est Caiz olan her şey şerefli olmaz.

Non omnis vox iudicis continet auctoritatem Hakimin her sözünün bağlayıcılığı yoktur.

Non petitur bonae fidei exuberantia inter mercatores Tacirler arasında dürüstlüğün aranması aşırılık değildir.

Non plus habere creditor potest quam habet, qui pignus dedit Rehinli alacaklı rehin verenden fazlasına sahip olamaz.

Non plus in accessione potest esse, quam in principali obligatione Ana borçtan fazlası fer'ide mevcut olamaz.

Non potest commodari, quod usu consumitur Kullanma yoluyla tüketilen ariyet olarak verilemez.

Non potest rex gratiam facere cum iniuria et damno aliorum Kral başkalarına haksızlık yaparak ve zarar vererek iyilik yapamaz.

Non potest improbus videri, qui ignorat quantum solvere debet Ne kadar ifa etmesi gerektiğini bilmeyen kimsenin dürüst olmadığı ileri sürülemez.

Non praestat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum Hukuken geçerlilik kazanmamış olan husus mani oluşturmaz.

Non pretii numeratio, sed conventio perficit emptionem Semen ödenmesi değil, fakat anlaşma alım satım akdini oluşturur.

Non refert an quis assensum praferi verbis an rebus at factis Bir kimsenin onayını kelimelerle veya ifa ve fiillerle göstermesi fark yaratmaz.

Non refert, quid notum iudici, si notum non sit in forma iudicii Muhakeme usulünü bilmiyorsa hakim öğrenedikleri önemli değildir.

Non scholae, sed vita discimus Okul için değil, hayat için öğreniriz.

Non sequitur Bundan bir şey çıkmaz.

Non servata forma corrui actus Şekle uyulmamışsa muamele yıkılır, BK 11/II.

Non solum res possunt legari, sed etiam facta Sadece mallar değil, fiiller de vasiyet edilebilir.

Non sunt fructus nisi deductis impensis Masraflar mahsup edilmiş olmadıkça semere olmaz, MK 994/III.

Non sunt iudicandae leges Kanunlar hakkında hüküm verilmemelidir.

Non tantum, qui rapuit, verum est quoque, qui recepit tenetur Sadece çalan değil, onu alan da tutuklanır.

Non valenti agere non currit praescriptio Hareket imkânına sahip olmayan hakkında zamanaşımı yürümez.

Non videbitur reddita est, quae deterior facta redditur Bir malı kötüleşmiş halde geri vermek, geri verilmemiş olarak kabul edilir.

Non videtur vim facere, qui suo iure utitur Hakkını kullanan kimse kuvvet kullanmış olmaz.

Non videntur qui errant consentire Hataya düşen kimse anlaşmış sayılamaz.

Norma Emir, kural.

Nostrum est iudicare secundum allegata est et probata Öne sürülmüş ve ispat edilmiş olana göre hüküm verilmelidir.

Nota bene İyi belle.

Notorium non eget probatione Herkesin bildiğini ispat gerekmez.

Nova causa superveniens Sonradan gelen hukuki sebep.

Nova constitutio futuris formama imponere debet, non praeteritis Yeni bir düzenleme geçmişteki şekli değil, gelecekteki şekli etkiler.

Novissima voluntas servatur Son iradeye bakılmalıdır.

Novum Yenilik.

Novum iudicium non dat ius novus, sed declarat antiquum Yeni bir karar yeni hukuk yaratmaz, fakat eskisini açıklar.

Nuda proprietas Çıplak, kuru mülkiyet.

Nudis verbis Çıplak, açık kelimelerle.

Nuda veritas Açık gerçek.

Nudum ius Çıplak, içeriksiz hak.

Nulla iniuria est quae in volentem fiat Razı olana karşı haksızlık yapılmış olmaz.

Nulla fortior probatio, quam confessio partis Taraf ikrarından daha kuvvetli delil yoktur, HUMK 236.

Nulla poena sine lege Kanun olmadan ceza olmaz, TCK 7.

Nulla poena sine lege scripta Yazılı kanun olmadan ceza olmaz.

Nulla mora sine petitione Talep olmadan temerrüd olmaz.

Nulla regula sine exceptione İstisnasız kural olmaz.

Nulla societas in aeternum Ebediyete kadar devam eden şirket olmaz.

Nulli res sua servit Bir kimse kendi malı üzerinde irtifak hakkına sahip olamaz.

Nullo actore nullus iudex Davacı olmadan hakim olmaz.

Nullo modo usurae usurarum a debitoribus exigantur Faizin faizi hiçbir şekilde borçlulardan istenemez, BK 308/III.

Nullum commodum capere potest ex sua iniuria propria Bir kimse yaptığı haksızlıktan yarar elde edemez.

Nullum crimen sine poena Hiçbir suç cezasız kalmamalıdır.

Nullum crimen, nulla poena sine lege Kanunsuz suç,
kanunsuz ceza olmaz, TCK 2.

Nullus videtur dolo facere, qui suo iure utimur Kendi
hakkını kullanan kimsenin haksızlık yaptığı kabul edilemez.

Numerantur sententiae, non ponderantur Oylar sayılır,
tartılmaz.

Numerus clausus Sınırlı sayı.

**Numquam crescit ex post facto praeteriti delicti
aestimatio** Geçmişte işlenmiş suç sonraki olay dolayısıyla daha
ağır değerlendirilemez, TCK 7.

Numquam fictio sine lege Kanun olmadan faraziye olmaz.

Numquam nuda traditio transfert dominium Sadece teslim
mülkiyeti devretmez.

Numquam volenti dolus infertur Razı olana kötülük yapılmış
olmaz.

Obiectum iuris Hakkın konusu.

Oblatio Sunma, eda.

Ob noviter reperta Sonradan ortaya çıkan vakıalar.

Ob temporandum est consuetudini rationabili tamquam legi Akla uygun bir geleneğe kanun gibi itaat edilmelidir.

OP.cit (opere citato) Zikredilen eserde.

Obductio Otopsi.

Obiter dictum Önemi olmayan açıklama.

Obligatio alternativa Seçimlik borç, BK 71.

Obligatio bilateralis Tam iki taraflı borç ilişkisi.

Obligatio bilateralis inaequalis Eksik iki taraflı borç ilişkisi.

Obligatio civilis Tam borç.

Obligatio ex contractu Sözleşmeden doğan borç.

Obligatio ex delicto Haksız fiilden doğan borç.

Obligatio ex lege Kanundan doğan borç.

Obligatio naturalis Tabii borç.

Obligatio semel extincta non reviviscit Bir defa sona ermiş borç ilişkisi canlanmaz.

Obligatio unilateralis Tek taraflı borç ilişkisi.

Obsignatio Onay; mühürleme.

Obscuritas pacti nocet et qui apertius loqui potuit Bir sözleşmedeki belirsizlik kendini daha açık ifade edebilecek durumda olan kimsenin zararına olur.

Obligaciones in rem scripta Tapu siciline kaydedilen şufa, vefa gibi hakları doğuran borç ilişkileri.

Occassio legis Kanun çıkarma nedeni.

Occidit, qui non servat paritutum, ubi potest Elinde olduğu halde ölüme mani olmayan kimse öldürmüş demektir.

Occupatio İşgal; zilyetliğin ele geçirilmesi, MK 707.

Occupatio quasi bellica Harbe benzer işgal.

Officii necessitas excusat Resmi görev mazur gösterir.

Officium suum nemini debet esse damnosum Resmi görev kimseye zarar vermemelidir.

Olim possessor hodie possessor; semper possessor Bir defa zilyet olan bugün de ve daima zilyettir; bir defa zilyet olduğunu kanıtlayan kimsenin aradaki zaman içinde de zilyet olduğu kabul edilir.

Omissio dihgantia Gerekli özeni göstermemek.

- Omne crimen ebrietas et incendit et detegit** Sarhoşluk her suçu işletir ve açıklar.
- Omne enuntiatum aut verum aut falsum** Her açıklama ya gerçek ya da yanlışır.
- Omne nimium nocet** Her şeyin fazlası zarardır.
- Omne trinum bonum** Bütün iyi şeyler üçtür.
- Omne promissum cadit in debitum** Her vaat borca dönüşür.
- Omne testamentum morte consummatum est** Her vasiyetname ölümle geçerli olur.
- Omnes homines aequales sunt** Bütün insanlar eşittir.
- Omni obligationi fideiussor accedere potest** Kefiller borç münasebetine katılabilir.
- Omnia casu fiunt** Her şey tesadüfün eseridir.
- Omnia praesumuntur legitime facta, donec probetur contrarium** Aksi kanıtlanıncaya kadar her şeyin kanuni olduğu kabul edilir.
- Omnis definitio in iure civili periculosa est** Özel hukukta her tanım tehlikelidir.
- Omnis homo medax** Tüm insanlar yalancıdır.
- Omnis qui profiterur artem, culpam levissimam praestat** Bir beceriyi meslek edinmiş olan herkes en hafif ihmalden sorumludur.
- Onus probandi** İspat yükü, MK 6.
- Onus preobandi incumcit actori** İspat yükü davacıya aittir.
- Op.cit (opere citato)** Zikredilen yerde.
- Ope exceptionis** Defi yoluyla.
- Opinio communis** Genel kanaat; hakim fikir.

Opinio necessatis Zarurilik fikri.

Optima fide En yüksek inançla.

Optime legum interpretis rerum usus Kanunların en iyi yorumlayıcısı uygulamadır.

Oratio pro domo Kişisel yararı için konuşma.

Oratio sine malis est avis sine alis Hatasız konuşma kanatsız kuş gibidir.

Orbis terrarum Dünya.

Ovem committere lupo Koyunu kurda emanet etmek.

P.a (pro anno) Yıl itibarıyla.

Pacis foedus Barış antlaşması.

Pacta dant leges contractui Üzerinde anlaşılmış olan husus sözleşmenin kanunudur.

Pacta novissima servari oportet En son kararlaştırılana uyulmalıdır.

Pacta privata iuri publico derogare possunt Kamu hukuku özel anlaşmalarla kaldırılamaz.

Pacta sunt servanda Anlaşmalara uyulmalıdır.

Pacta tertiis nec nocent nec prosunt Anlaşmalar üçüncü kişilere borç yüklediği gibi yarar da sağlamaz.

Poactum adiectum Yan, ek anlaşma.

Pactum de cambiando Kıymetli evrak düzenleneceğine ilişkin anlaşma.

Pactum de cedendo Alacağın temlik edileceğine ilişkin anlaşma.

Pactum de contrahendo İleride sözleşmenin yapılacağına ilişkin anlaşma.

Pactum de mutuo dando Karz verileceğine dair anlaşma.

Pactum de non petendo in perpetuum Alacağın istenmeyeceğine dair anlaşma, ibra anlaşması.

Pactum de non petendo in tempus Borcun bir süre istenmeyeceğine ilişkin anlaşma; erteleme anlaşması.

Pactum de retrovendendo Malın geri satılacağına ilişkin anlaşma.

Pactum de successione futura est illicitum Gelecekte elde edilecek mirasa ilişkin anlaşma geçersizdir.

Pactum displicentiae Tecrübe ve muayene şartıyla satış.

Pactum protimiseos Ön alım hakkına ilişkin anlaşma, BK 213.

Pactum displicentiae Mal hoşuna gitmediği takdirde alıcının alım satım akdini bozmasına imkân veren anlaşma; tecrübe ve muayene şartıyla satış, BK 219.

Pactum in favorem tertii Üçüncü kişi lehine akit, BK 211.

Pactum reservatio dominii Mülkiyeti muhafaza kaydı anlaşması, MK 764.

Pactum tacitum Zımni (örtülü) anlaşma.

Pagina Sayfa.

Palam Herkesin anlayabileceği şekilde.

Par condicio creditorum Alacaklıların eşit olduğu durum.

Par cum pari facillime iungitur Eşitler en kolay şekilde bağdaşır.

- Par delinquentis et suasoris culpa est** Failin ve azmettirenin kusuru eşittir, TCK 38.
- Par pari respondere** Eşite eşitle cevap vermek; kısasa kısas.
- Par in parem non habet imperium** Eşitin eşit üzerinde iktidarı yoktur. Uluslararası hukuk terimi, bağımsız devletlerin eşit olduğunu ifade eder.
- Paria delicta mutua compensatione tolluntur** Eşit suçlar karşılıklı mahsup ile ortadan kaldırılır.
- Paribus delictis par imponenda est poena** Aynı suçlar eşit olarak cezalandırılmalıdır.
- Paribus sententiis reus absolvitur** Oyların eşitliği halinde davalı beraat ettirilir.
- Partis eadem ratio est quae totius rei** Parçaya malın tamamına uygulanacak kural uygulanır.
- Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus** Büyük iddia ile açılan bir dava sonucunda önemsiz bir hükmün çıkması için kullanılır; dağ fare doğurdu.
- Passim** Ekseriya; her yerde (atıflarla ilgili).
- Passus** Adım; bir yazının paragrafı.
- Pater est, quem nuptiae demonstrant** Baba evliliğin gösterdiği kişidir.
- Pater semper incertus est** Babanın kim olduğu her zaman kesin değildir.
- Patria est, ubicumque bene est** Her şeyin iyi olduğu yer vatandır.
- Patria potestas in pietate debet, non atrocitate consistere** Baba hakimiyetinin esası şiddete değil, sevgiye dayanır.
- Patrimonium** Malvarlığı.

Paupertas non est probro Fakirlik ayıp değildir.

Pax Barış.

Peccata contra naturam sunt gravissima Tabiata aykırı suçlar çok ağırdır.

Peccare licet neminem Hiç kimsenin suç işlemesine müsaade edilmez.

Peccatum non dimittitur, nisi restiatur ablatum Çalınmış olan iade edilmedikçe ceza ortadan kaldırılmaz.

Pectus facit iuris consultum Hukukçunun kalbi olmalıdır.

Pecunia non olet Para kötü kokmaz.

Pecunia mercatoris plus valet quam pecunia non mercatoris Tacir olanın parası tacir olmayanın parasına göre daha değerlidir.

Pecunia soluta praesumitur solventis, nisi cotrarium probetur Aksi kanıtlanıncaya kadar paranın ifada bulunana ait olduğu kabul edilir.

Peius solutio Kötü ifa.

Pendente condicione Şart askıda iken.

Pendente lite nihil innoventur Dava devam ederken hiçbir şey değiştirilemez, HUMK 185/2.

Per analogiam Kıyas yoluyla.

Per annum Her yıl.

Per curiam Mahkeme tarafından.

Per mensem Her ay.

Per fas et nefas Haklı veya haksız olarak.

Per se Yalnız başına.

Per nefas Haksız olarak.

Perdere litem Davayı kaybetmek.

Perfecta emptione periculum ad emptorem respicit Alım satım tamam olunca hasar alıcıya geçer.

Periculosum est credere et non credere İnanmak gibi inanmamak da tehlikelidir.

Periculum est emptoris Hasar alıcıya aittir, BK 183.

Periculum est locatoris Hasar kiraya verene (ısmarlayana) aittir, BK 368.

Periculum in mora Temerrütteki hasar, BK 102.

Permutatio vicina est emptioni Trampa alım-satıma yakındır.

Perpetuatio fori Bir mahkemenin yetkisinin devamı.

Persona grata İstenen kişi; saygın kişi.

Persona ficta Tüzel kişi.

Personae incertae Bilinmeyen, tanınmayan kişiler.

Persuadere plus est quam compellere parere İkna etmek itaate zorlamaktan daha iyidir.

Pertinentia Teferruat, MK 686.

Petitori incumbit probatio İspat külfeti davacınındır.

Petitorium iudicium absorbet possessorium İstihkak davasında verilen hüküm zilyetliğe-ilişkin hükmü- çözer.

Petitum Netice-i talep; davada istenen.

Pignoris causa est indivisa Rehinin verdiği teminat bölünmez.

Pignus conventiale Anlaşmayla tesis edilen rehin.

Pignus irregulare Gayri muntazam rehin; Rehin hakkına konu olmak üzere alacaklıya bir miktar para verilmesi. Teminat olan paranın mülkiyetini elde eden alacaklı alacağı kendisine ödenince aynı miktar parayı geri verir.

Pignus iudiciale Hakimin tesis ettiği rehin hakkı.

Pignus legale Kanuni rehin hakkı.

Pignus necessarium (=tacitum) Zaruri, zımni, kanuni rehin hakkı.

Pignus pignori dari potest Rehın rehnedilebilir, krş MK 942.

Placet Kabul edilmiştir.

Plagiat İntihal.

Plantae, quae terra colescent, solo cedit Toprakta kök salan bitkiler toprağa tabidir.

Plene Tamamen.

Plenum Topluluk, meclis.

Plenum ius Tam hak.

Plurali locutio duorum numero est contenta Çoktan bahseden kimse ikiye razıdır; iki kişi ile de çoğunluk olur.

Plures eandem rem in solidum possidere non possunt Birden fazla kimse aynı malın bütünü üzerinde zilyet olamaz.

Plurima vota valent Ekseri oylar geçerlidir.

Plus cautionis in re est quam in persona Aynı teminat şahsi teminattan daha fazla sağlar.

Plus est oculatus testis unus quam auditi decem Bir görgü tanığı on tane olayı-duymuş tanıktan daha iyidir.

Plus in re quam in exitimatione Fiil düşüncede olandan daha ağırdır.

Plus peccat autor quam actor Azmettiren failden daha ağır suç işler.

Plus petitio Fazla talep.

Plus semper in se continet quod est minus Çok olan azı daima içerir.

Plus valet pecunia mercatoris quam non mercatoris Bir tacirin parası tacir olmayanın parasından daha fazladır; tacirlerin ödemesi gereken faizin fazla olması gerektiğini ifade eder.

Plus valet quod actum quod simulatum Gerçekten kararlaştırılmış olan muvazaalı olandan daha kuvvetlidir.

Plus valet unus testis affirmans quam mille negantes Doğrulayan bir tanık reddeden bin tanıktan daha değerlidir.

Poena ad paucos, ut metus ad omnes perveniat Korkunun herkesi sarması için ceza verilmelidir.

Poena adfecerunt, quod quidem faciendum est, ut exemplo deteriti minus delinquant Daha az suç işlenmesi için örnekle korkutmak amacıyla ceza verilmelidir.

Poena constituitur in emendationem hominum Ceza insanların düzelmesi için konulmuştur.

Poena corporalis maior qualibet poena pecuniaria Bedeni ceza her türlü para cezasından daha ağırdır.

Poena debet commensurari delicto Ceza fiile göre ölçülmelidir.

Poena ex delicto defuncti heres teneri non debet Ölenin fiilinin cezası mirasçıya yükletilmemelidir.

Poena potius molliendae sunt quam asperandae Cezalar ağırlaştırılmaktan çok hafifletilmelidir.

Poena maior absorbet minorem Büyük ceza küçük olanı da içerir.

Poena sine fraude esse non potest Kötülülük yoksa ceza da olmaz.

Poenalia non sunt extendenda Cezai meseleler genişletilmemelidir.

Poenalia sunt restrigenda Cezai meseleler dar yorumlanmalıdır.

Politia legibus non leges poltiae adoptandae Kanunlar politikaya değil, politika kanunlara adapte olmalıdır.

Portio accrescit cum suo honore Bir pay yükümlülüğü ile birlikte artar.

Portio portioni accrescit Pay paya ilave olunur.

Possessio defenditur ad instar iuris Zilyetlik hak gibi korunur.

Possessio non est iuris, sed facti Zilyetlik hukuka değil, fiiliyata ilişkindir.

Possessio retinetur solo animo Zilyetlik irade ile muhafaza edilir.

Possessor ergo dominus Zilyet demekki malik; zilyedin malik olması karinedir, MK 895.

Possessor malae fidei ullo tempore non praescribit
Kötüniyetli zilyet herhangi bir zamanın geçmesiyle malik olmaz.

Possidet cuius nomine possidetur Adına zilyet olunan kimse zilyettir.

Post eventum Olaydan sonra.

Post festum Bayramdan sonra; vakit geçtikten sonra.

Post litem motam Dava açıldıktan sonra.

Post meridiem Öğleden sonra.

Post mortem Ölümden sonra.

Postnumerando Sürenin sonunda; edim ifa edildikten sonra.

Postumus -Babasının ölümünden-sonra doğmuş olan.

Potest quis per alium, quod potest facere per se ipsum
Bir kimse başkasının yapabileceğini bizzat yapabilir.

Potestas delegata non delegatur Devredilmiş hakimiyet devredilemez.

Potior est condicio possidentis Zilyedin durumu daha iyidir.

Potior tempore potior ivre Zaman itibarıyla önce gelen hakta kuvvetlidir.

Potior est condicio defendentis Davalının durumu daha elverişlidir.

Potius valeat actus quam pereat Bir hukuki muamelenin geçerli olması ortadan kalkması ihtimalinden kuvvetlidir, hukuki işlemler mümkün olduğu kadar geçerli sayılmalıdır.

Polygamia Çok karılılık.

Praedium dominans -İrtifaklarda-hakim gayrimenkul.

Praedium medium non impedit servitutem Aradaki gayrimenkul irtifakı engellemez.

Praedium serviens -İrtifaklarda-hizmet eden, hadim gayrimenkul.

Praedium servit praedio Gayrimenkul gayrimenkule hizmet eder.

Praegnatio Gebelik.

Praenumerando Önceden ödenmek üzere.

Praescriptio patrona generis humani Zamanaşımı-kuralı-insan ırkının koruyucusudur.

Praesentatum Bir belgenin tevdi edildiği tarih.

Praesentia pro censu habetur Hazır olma onay yerine geçer.

Praesumptio cedit veritati Karine hakikat karşısında ortadan kalkar.

Praesumptio facti Fiili karine.

Praesumptio iuris et iure Kanuni karine; aksi kanıtlanamayan karine, örneğin kesinleşmiş mahkeme kararı.

Praesumitur ignorantia, ubi scientia non probatur

Durumun bilindiği kanıtlanamıyorsa, durumun bilinmediği karinedir.

Praeter legem Kanunun yanında, haricinde.

Praetor ius dicere potest, facere non potest Hakim hukuku söyleyebilir, fakat yaratamaz.

Pretium affectionis Sevginin değeri; mesela bir tabloya duyulan sevgi.

Pretium iustum Adil semen.

Pretium non ex re, sed propter negationem percipitur
Semen maldan değil, hukuki muameleden elde edilir.

Pretium succedit in locum rei Semen mal yerine geçer.

Prima facie İlk bakışta.

Primo loco İlk planda.

Primogenitur İlk doğmuş olan.

Primum movens Harekete geçiren ilk sebep.

Primus inter pares Eşitler arasında birinci.

Princeps legibus solutus Hükümdar kanunlarla bağlı değildir.

Principale trahit acessionem Teferruat asla tabidir, MK 686.

Principiis consentit ecitus Başlangıç nasılsa, sonuç da öyledir.

Prior tempore potior iure Zaman itibarıyla önce gelen hakta kuvvetlidir.

Privatorum conventio iuri publico non derogat Kamu hukuku fertlerin anlaşmasıyla kaldırılamaz.

Privatum commodum publico cedit Ferdi menfaat toplumun menfaatinden sonra gelir.

Privilegia non ex tempore eastimantur, sed causa
İmtiyazlar zamana göre değil, -verilme-sebeplerine göre değerlendirilir.

Privilegium meretur amittere, qui sibi abutitur İmtiyazın verdiği yetkiyi kötüye kullanan kimse bu imtiyazı kaybetmeyi haketmiştir.

Privilegium personale personam sequitur et extinguatur cum persona Şahsi imtiyaz şahsı takip eder ve şahsın ölümüyle sona erer.

Pro bono publico Toplum yararı için.

Pro die Gün itibarıyla.

Pro domo Ev için; yararına.

Pro forma Şeklen, görünüşte.

Pro futura Gelecek için.

Pro homo Ev için, dahili.

Promissis non stare Vaatlerini tutmamak.

Pro rata parte Nisbi, ölçülü.

Pro tempore Halihazır, geçici.

Pro veritate instrumenti semper praesumitur Bir belgenin geçerliliği daima karinedir.

Probare debet, qui dicit, non qui negat İspat yükümlülüğü inkâr edene değil, iddia edene aittir.

Probatio diabolica Şeytani ispat; mülkiyetin ispat külfetini aslen iktisaba kadar geri götürmeyi gerektiren ispat.

Probatio incumbit ei, qui dicit İspat iddia edene aittir.

Probatio onus petitoris, commodum possessoris İspat davacının külfeti, zilyedin nimetidir.

Probatio specialis praevalet generali Özel ispat genel ispattan üstündür.

Probatio vincit praesumptionem İspat karineyi yener.

Processus summarius Basit muhakeme usulü.

Prodigi nulla voluntas est Müsrifin iradesi yoktur.

Producta sceleris Suçun ürünleri, neticeleri.

Promissis non stare Taahhütlerine uymamak.

Propositum in mente retentum nihil operatur Düşüncede tutulan iraden hiçbir şekilde netice doğurmaz.

Pro possessore habetur, qui dolo desiit possidere Zilyetliği kasten sona erdirilmiş olan kimse zilyet addolunur.

Propria confessio est optima convictio -Kişinin-kendi ikrarı-hakim için-en iyi kanaattir.

Proprietatis dominus plenam in re potestatem habet Malikin mülkiyeti mal üzerindeki tam iktidardır, haktır.

Proprie nomine Kendi adına, asaleten.

Propter necessitatem illicitum efficitur Zaruret halinde caiz olmayana müsaade edilir.

Propter scandalum evitandum veritas non est omittenda Skandaldan kaçınmak için hakikatten ayrılınmamalıdır.

Protectio non involvit subiectionem Himaye tabiyeti içermez; himaye edilen devlet hakimiyetini yitirmez.

Prorogatio tacita Örtülü yetki anlaşması, Usul hukuku terimi.

Protestatio facto cotraria non valet Fiile rağmen çekince geçerli değildir.

Protestatio servat ius potestantis Çekince çekince koyanın hakkını saklı tutar.

Prout, quidque contractum est, ita et solvi debet Akdedilen hukuki işlem yapıldığı şekilde ortadan kaldırılmalıdır.

Pro tempore (p.t) Şimdilik.

Provisio hominis facit cessare provisionem legis Kişilerin tasarrufu kanunun hükmünden önce gelir.

Prudenter facit, qui praeceptio legis obtemperat Kanunun hükmüne riayet eden akıllı davranmış olur.

Pubertas Buluş, ergenlik çağı.

Publica fides Genel inanç.

Publice Aleni.

Plus cautionis in re rest quam in persona Aynı teminat şahsi teminattan daha sağlamdır.

Punctum saliens Can alıcı, önemli nokta.

Punktum Nokta, müddeabbih.

Punctum saliens Önemli (can alıcı) nokta.

Punitur he peccetur Ceza, suç işlenmemesi için verilir.

Punitur quia peccatum est Suç işlendiği için ceza verilir.

Pupillo solvi sine tutoris auctoritate non potest Vasinin onayı olmadan vesayet altındaki küçüğe ifada bulunulamaz.

Pupillus omnia tutore auctore agere potest Küçük vasisinin onayı ile hukuki işlem yapabilir, MK 394.

Purgatio cotumacie Gıyap kararının kaldırılması.

Purgatio morae Temerrüdün sona ermesi.

Q.e (quod est) Ne demektir.

Quae ad agendum temporalia, ad excipiendum sunt perpetua Dava açmak sürelidir, itiraz edebilmek devamlıdır.

Quae ad unum finem locuta sunt, non debent ad alium detorqueri Belli bir nedenle söylenmiş olan başka bir yöne çekilmemelidir.

Quae communi legi derogant, stricte interpretantur Genel bir kanunu değiştiren husus dar yorumlanmalıdır.

Quae difficilia sunt, non statim sunt deteriora Güç olanın aynı zamanda kötü olması gerekmez.

Quae propter necessitatem recepta sunt, non debent in argumentum Zaruret sebebiyle kabul edilen bir husus bir argüman olmamalıdır.

Quae publice fiunt, nulli licet ignorare Aleni olanı bilmediğini kimse öne süremez.

Quae simulate geruntur, pro infectis habentur Görünüşte yapılan yapılmamış addolunur.

Quae sine culpa accidunt, a nullo praestantur Kusur olmadan vuku bulandan kimse sorumlu olmaz.

Quae sit actio Davanın temeli nedir?

Qualis rex, talis grex Kral neyse, sürü de odur.

Quando duo iura in una persona concurrunt, aequum est acsi essent diversis İki hak bir kişide birleşirse, birbirinden ayrı iki kişide bulunmuş gibi düşünülmelidir.

Quaestio Araştırma; sorgu.

Quaestio facti Maddi mesele.

Quaestio iuris Hukuki mesele.

Quamquam coactus tamen voluit Zorlanmış olsa bile, yine de istenmiştir.

Quantum est, quod noscimus Ne kadar çok şeyi bilmeyiz.

Quantum possumus, tantum praescriptum Zilyetlik ne kadar ise, zamanaşımı ile iktisap da o kadardır.

Quasi Aynı anda; benzer.

Quasi delictum Haksız fiil benzeri.

Quem paenitet peccasse, paene est innocens Suç işlediğine pişman olan kimse hemen hemen kusursuz addolunur.

Qui ad agendum admititur, est ad excipiendum multo magis admittendum Dava açabilen kimsenin defi ileri sürmesi zaten caizdir.

Qui alteri possidet, non praescribit Başkası için zilyet olan için zaman aşımı yürümez.

Qui certus est certiorari ulterius non oportet Bilgi sahibi olanın bir defa daha uyarılması gerekmez.

Qui confitetur, proxime innocentiam est İkrar eden kusursuzluğa çok yakındır.

Qui contra iura mercatur, bonam fidem praesumitur non habere Hukuka aykırı iş yapanın iyi niyetli olmadığı karinedir.

Qui delegat, solvit Temlik eden ifa eder.

Qui excipit, non fatetur İtiraz edenin davayı haklı gördüğü sonucu çıkmaz.

Qui non prohibet, quod potest prohibere, assentire videtur Mani olabileceği halde, yapmayan, bunu kabul etmiş sayılır.

Qui non appellat, abprobare videtur sententiam İtiraz etmeyen kimse kararı kabul etmiş sayılır.

Qui non occasionem da damni, damnum dedisse videtur Zarara fırsat yaratan kimse zarar vermiş addolunur.

Qui possidet dominus esse praesumitur Zilyet olanın malik olduğu karinedir, MK 985.

Quid iuris Hukuka uygun, doğru olan nedir?

Quid iuris Hukuken nedir?

Qui suo iure utitur, neminem laedit Hakkını kullanan kimse, hiç kimseye zarar vermez.

Qui mandat solvi, ipse videtur solvere İfa için vekalet veren kimsenin kendisinin ifa ettiği kabul edilir.

Qui melius probat, melius habet Daha iyi ispat edenin durumu daha iyidir.

Qui nimis (nimium) probat, nil probat Fazla ispat eden kimse, hiçbir şey ispat etmiş olmaz.

Qui non appellat, abprobare videtur sententiam İtiraz etmeyen kimse kararı kabul etmiş sayılır.

Qui non habet in aere, luat in corpore Parası olmayan bedeniyle öder.

Qui non prohibet quod prohibere potest, assentire videtur Mani olabileceği halde mani olmayan kimse razı olmuş sayılır.

Qui occasione dat damni, damnum dedisse videtur Bir zarara fırsat yaratan kimse zarar vermiş addolunur.

Qui partem debiti sine protestatione solvit, totum debitum agnoscere videtur Borcun bir bölümünü herhangi bir çekince olmadan ödeyen kimse borcun tamamını kabul etmiş sayılır.

Qui peccat ebrius, luat sobrius Sarhoş olarak suç işleyen kimse bunun kefarecini ayık olarak öder.

Qui possidet dominus esse praesumitur Zilyetlik mülkiyete karinedir.

Qui praescribi patitur, alienare videtur Zamanaşımına katlanan kişinin devrettiği kabul edilir.

Qui prior est tempore, potior est iure Zaman itibarıyla önce olan kimse hakta güçlüdür.

Qui protestat, nil agit İtiraz eden hiçbir hukuki muamele yapmış olmaz.

Qui provocat, nil agit İtiraz eden kimse henüz mahkûm edilmiş sayılmaz.

Qui sentit commodum sentire debet et onus Nimet kiminse külfet de onundur.

Qui suo iure utitur neminem laedit Hakkını kullanan kimse başka birine zarar vermez.

Qui suo iure utitur nemini facit iniuriam Hakkını kullanan kimseye haksızlık etmiş olmaz.

Qui sciens solvit indebitum, donandi consilio id videtur fecisse Bilerek borçlu olmadığını ifa eden kimsenin bağışlama düşüncesiyle hareket ettiği kabul edilir.

Qui se iudicis incompetentis iurisdictioni semel subiecit, illius iurisdictionem agnoscere videtur Yetkili olmayan bir hakimin yargısına tabi olmayı kabul eden kimsenin, bu hakimin vereceği kararı tanıyacağı kabul edilir.

Qui sentit onus, sentire debet commodum, et contra Kulfeti yüklenen kimse yararı da almalıdır ve bunun tersi de geçerlidir.

Qui tacet, consentire videtur, ubi loqui potuit et debuit Konuşabileceği ve konuşmaya mecbur olduğu halde susan kimse kabul etmiş sayılır, BK 6.

Qui tardius solvit minus solvit Geç ödeyen az ödemiş sayılır.

Qui vim facit, dolo malo facit Kuvvet kullanan kötü niyetle hareket eder.

Qui vult decipi, decipiatur Aldatılmak istenen kimse aldatılmayı hak etmiştir.

Quid est in territorio, est de territorio Ülkede olan her şey ülkenin kanunlarına göre değerlendirilir, TCK 8, 9.

Quid iuris Hukuka uygun olan, doğru olan nedir?

Quilibet fortunae suae faber Herkes kendi kaderini çizer.

Quilibet praesumitur bonus, donec probetur contrarium Aksi kanıtlanıncaya kadar o kimse iyidir.

Quidquid est in territorio, est de territorio Ülkede olan her şey ülkenin kanunlarına göre değerlendirilir, TCK 3.

Quidquid necessitas cogit, defendit Zaruret zorlamışsa, bu savunma olarak ileri sürülür, TCK 25.

Quivis bonus praesumitur İyi niyet karinedir, MK 3.

Quidquid plantatur solo, solo cedit Toprağa dikilenler toprağa tabi olur.

Qui excessit fines mandati, aliud facere videtur Vekaletin sınırlarını aşan kimsenin başka şey yaptığı kabul olunur.

Qui excipit, non fatetur İtiraz eden ikrar etmez.

Qui excipit, probare debet, quod excipitur İtiraz eden itirazını ispatla yükümlüdür.

Qui facit per alium, facit per se Başkası vasıtasıyla iş yapan kimse bu işi kendi yapmış sayılır.

Qui exhortatur, mandatoris opera non fungitur Teşvik eden, işlerin müvekkili sayılmaz.

Qui habet commada, ferre debet onera Yarar elde eden kimse külfetleri de yüklenmelidir.

Qui habet haustum, iter quoque habere videtur ad hauriendum Su alma hakkına sahip olan kimsenin bunun için gerekli olan yol hakkına da sahip olduğu kabul edilir.

Qui iocatur, non mentitur Şaka yapan kimse yalan söylemiş sayılmaz.

Quilibet praesumitur bonus, usque dum probetur contrarium Aksi ispat edilinceye kadar bir kimsenin iyi niyetli olduğu karinedir.

Quilibet rei suae legem dicere potest Herkes kendi malının kanununu (kaderini) kendisi belirleyebilir.

Quisque potest renuntiare iuri suo Bir kimse hakkından vazgeçebilir.

Quisque suorum verborum optimus interpret Herkes kendi sözlerini en iyi açıklar.

Quo iure Hangi hakla.

Quoad hoc Bu meseleye gelince.

quod ab initio non valet, non potest tractu temporis convalescere

Quod ab initio non valet, non potest tractu temporis convalescere Başlangıçtan itibaren geçersiz olan zamanın geçmesiyle sıhhat kazanamaz.

Quod ab initio vitiosum est, non potest tractu temporis convalescere Başlangıçtan itibaren fesatlı olan, zamanın geçmesiyle sıhhat kazanamaz.

Quod ab initio non valet, intractu temporis non convalescit Başlangıçtan itibaren hükümsüz olan zamanın geçmesiyle düzelmez.

Quod alicui gratiose conceditur, trahi non debet ab aliis in exemplum Bir kimseye hoşnut olması için yapılan şey, başkaları tarafından örnek gösterilemez.

Quod alicui suo non licet nomine, nec alieno licebit Bir kimsenin kendisine kendi adına izin verilmeyen şeyi, başkasının onun adına yapmasına izin verilemez.

Quod approbo, non reprobō Kabul ettiğimi reddedemem.

Quod contra legem fit, pro infecto habetur Kanuna karşı olan yapılmamış sayılır.

Quod datur personis, cum personis amittitur Kişilere verilen şey kişilerle birlikte ortadan kalkar.

Quod directo fieri prohibetur, etiam est prohibitum per indirectum Doğrudan yasak edilmiş olan dolayısıyla da yasak edilmiş olur.

Quod emptionem venditionem recipit, etiam pignorationem recipere potest Alım satımın konusu olan şey rehin olarak da alınabilir.

Quod evincitur, in bonis non est Zaptedilen şey malvarlığına dahil sayılmaz.

Quod ex re nostra fit, nostrum est Malımızdan yapılan şey bizimdir.

Quod homines, tot sensus Ne kadar insan varsa, o kadar fikir vardır.

Quod iudex non iudicat, abiudicat Hakim kabul etmediğini reddetmiş olur.

Quod iure Hangi hakla?

Quod lege permittente fit, poenam non meretur Kanunun izin verdiğini yapan cezayı hak etmez.

Quod licet Iovi, non licet bovi Jüpitere caiz olan, öküze caiz değildir (Kişisel özgürlükler farklı olabilir).

Quod litigatur, eo dissolvitur Nasıl bağlanılmışsa, öyle çözülür; hukuki muameleler yapıldığı şekilde ortadan kaldırılır.

Quod non legitur, non creditur Okunmamış olana inanılmaz (davada ancak tutanağa alınan dikkate alınır).

Quod non est in actis, non est in mundo Belgelerde olmayan husus dünyada yoktur (davada dikkate alınmaz).

Quod non est licitum in lege necessitas facit licitum Kanunun yasak ettiğini, zaruret caiz gösterebilir.

Quod non vetat lex hoc fieri pudor Kanunun yasak etmediğini dürüstlük yasak eder.

Quod nullum est, num producit alium transferri non potest Bizim olan bizim fiilimiz olmadan başkasına devredilemez.

Quod ob gratiam alicuius conceditur, non est in eius dispendium retorquendum Bir kimseye lütuf olarak tanınan şey onun aleyhine çevrilemez.

Quod omnes tangit, debet omnibus approbari Herkesi ilgilendiren herkes tarafından kabul edilmelidir.

Quod per me non possum, nec per alium Bizzat yapamayacağım bir şeyi başkası vasıtasıyla da yaptırıyamam.

quod proprium est alicuius, amplius eius fieri nequit

Quod proprium est alicuius, amplius eius fieri nequit Bir kimseye ait olandan fazlası onun olamaz.

Quod quisque iuris in alterum statuerit, ipse eodem iure utatur Bir kimse başkası için koyduğu hukuka kendisi de uymalıdır.

Quod quisque ob tutelam corporis sui fecerit, iure fecisse existimetur Bir kimsenin kendi bedenini korumak için yaptığı hukuka uygun kabul edilmelidir.

Quod raro fit, non observant leges Kanunkoyucular nadir olarak vukubulan şeyleri dikkate almazlar.

Quod scripsi, scripsi Yazdığımı ben yazdım.

Quod semel meum est, amplius meum esse non potest Bir defa bana ait olan şey bir defa daha bana ait olamaz.

Quod semel placuit, amplius esse displicere non potest Bir defa kabul edilen şey artık reddedilemez.

Quod sine die debetur, statim debetur Vadesiz borçlanılmış olan derhal borçlanılır; vadeye bağlanılmamış olan edim derhal ifa edilmelidir.

Quod universitatis est, non est singularum Topluluğa ait olan şey, üyelere ait değildir.

Quod vide Bakınız.

Quorum Yeter sayı.

Quot homines, tot sententiae Ne kadar insan, o kadar anlayış.

Rapina Gasp.

Ratificatio Onay; özellikle uluslararası antlaşmaların onayı.

Ratihabitio İcazet, onay.

Ratihabitatio mandato comparatur İcazet vekalet vermeye eştir.

Ratio decidendi Karar verme sebebi.

Ratio legis anima, mutata legis ratione mutatur est lex
Mantığı kanunun ruhudur, kanunun mantığı değişirse, kanun da değişir.

Ratio legis est anima legis Kanunun mantığı kanunun ruhudur.

Ratione personae Kişi bakımından.

Ratione temporis Zaman bakımından.

ratum quis habere non potest, quod ipsius nomine non est gestum

Ratum quis habere non potest, quod ipsius nomine non est gestum Hiç kimse kendi adına yapılmamış olana icazet veremez.

Re extincta pignus perit Mal telef olursa, rehin hakkı sona erer.

Rebus sic stantibus omnis promissio intellegitur Her taahhüt verilirken şartların aynı kalacağından hareket edilmiştir.

Receptio legis Kanunun iktibası.

Receptum nautarum Gemicilerle yapılan anlaşma.

Reclamatio Şikâyet.

Recognitio nil dat novi Onay yeni bir şey getirmez; bir açıklamanın kendisine ait olduğunu kabul eden kimse bununla yeni bir beyanda bulunmuş olmaz.

Recte Doğrusu, gerçekten.

Redemptio Geri alım (vefa) hakkı, MK 969.

Referens sine relatio non probat İlişki bulunmadıkça atıf bir şey kanıtlamaz.

Refertur ad universos, quod publice fit per maiorem partem Kamuyu ilgilendiren meselelerde çoğunluğun kabul ettiği herkesi bağlar.

Reformatio in melius Lehe bozma.

Reformatio in peius iudici non licet Bir hükmün aleyhe değiştirilmesi caiz değildir.

Refugium İltica edilen yer.

Regressus Rücu etmiş.

Regressus in saltum Atlama yoluyla rücu.

Rei suae pignus non consistit Bir kimse kendi malı üzerinde rehin hakkına sahip olamaz.

- Rei vindicatio** İstihkak davası, MK 683.
- Relata refero** Duyduğumu anlatıyorum.
- Relegatio** Sürgün.
- Relocita tacita** Zımni (örtülü) uzatma.
- Rem involutam emere** Malı görmeden satın almak.
- Remanet propter pignus naturalis obligatio** Bir rehin
dolayısıyla tabii borç devam eder.
- Remedium** Kanun yolu.
- Remedium extraordinarium locum non habet, nisi deficit
ordinarium** Olağan hukuki usuller mevcut oldukça, olağanüstü
usullere başvurulamaz.
- Remissa iniuria reoli non potest** Bağışlanan suç tekrar
ısıtılamaz.
- Remotio** Bir görevden uzaklaştırmak.
- Remoto impedimento emergit actio** Engel ortadan kalkınca
talep hakkı canlanır.
- Rem sibi non liquere** Meseleyi anlamamış olmak.
- Renuntiatio est strictissima interpretationis** Feragat en dar
şekilde yorumlanmalıdır.
- Renuntiatio non praesumitur** Feragat karine değildir.
- Reos ibi puniendum est, ubi deliquerunt** Suçlular fiili
işledikleri yerde cezalandırılmalıdır, TCK 8.
- Replicatio** Karşı defî; replik.
- Repetitio est mater studiorum** Tekrar, öğrenimin anasıdır.
- Repetitio nulla est ab eo, qui suum recepit** Kendisine ait
olanı almış olandan geri alma hakkı yoktur.
- Repressalie** Baskı (Uluslararası Hukuk).

Reproba pecunia non liberat solventem Kötü para, ödeyeni borcundan kurtarmaz.

Reprobare non possum semel probatum Bir defa kabul ettiğim şeyi tekrar reddedemem.

Rerum ordo confunditur, si unicueque iurisdictio non servetur Bir kimseye bile hukuki koruma sağlanmazsa, eşyanın düzeni bozulur.

Rerum, quae nondum sunt, nulla fieri potest traditio Mevcut olmayan şeylerin teslimi mümkün değildir.

Res accessoria sequitur rem principalem İlave edilen mal (teferruat) asıl malı takip eder, MK 686.

Res communis Ortak mallar; herhangi bir devletin egemenliğine bağlı olmamakla beraber, iktisabı söz konusu olmayan şeyler.

Res consumptibiles Tüketilebilen mallar, MK 819.

Res crescit vel perit domino Malın çoğalmasından veya azalmasından malik etkilenir.

Res derelicta Terkedilmiş mal.

Res dividua Bölünebilir eşya.

Res empta ex pecunia communi non est communis Müşterek parayla satın alınan mal ortak mal değildir.

Res ex pecunia pupilli empta est ipsius pupilli Küçüğün parasıyla satın alınan mal aynı küçüğündür.

Res extra commercium Fertlerin tasarrufu dışında kalan mallar.

Res fisci usucapi non potest Hazinesinin malı zamanaşımıyla iktisap edilemez.

Res fungibiles Misli mallar, BK 203; BK 306.

Res immobiles Taşınmaz mallar, MK 704.

Res furtiva Çalınmış mal, MK 986.

Res iudicata pro veritate accipitur Kesin hüküm gerçek kabul edilir, HUMK 237.

Res inter alios acta alteri non nocet İki kişi arasında görülmüş dava başkasına zarar vermez.

Res in iudicium deductae Bir mahkemede görülmekte olan dava; derdesti rüyet olan mesele.

Res inter alios acta alteri non nocet nec prodest İki kişi arasındaki hukuki işlem başkasına zarar vermez ve yarar sağlamaz.

Res inter alios iudicata alii non praeiudicat İki kişi arasında karara bağlanan mesele başkalarını etkilemez.

Res inter manus est Mesele açıktır.

Res ipsa testis est Meselenin kendisi tanıktır.

Res ipsa loquitur Meselenin kendisi konuşur; bazı meselelerin ispatı gerekmez, halin icabından anlaşılacağı üzere.

Res iudicata Kesin hüküm, HUMK 237.

Res iudicata alii non nocet Hükümler başkalarına zarar vermez; hükümle ancak taraflar bağlanır.

Res iudicata ius facit inter partes Kesin hüküm taraflar arasındaki hukuku yaratır, HUMK 237.

Res iudicatas restaurari exemplo grave est Kesin hükme bağlanmış meseleleri tekrar ele almak kötü örnektir.

Res litigiosa İhtilafli mesele; üzerinde ihtilaf olan mal.

Res mobilis res vilis est Menkul malın değeri azdır.

Res moventes Taşınabilir (hareket edebilen) mallar.

Res nulla primo occupanti Sahipsiz mal bunu önce ihraz edenin olur.

Res nullius occupanti cedit Sahipsiz mal ihraz edenindir, MK 691.

Res omnium communes Herkesin ortak malı sayılan şeyler (hava, açık deniz gibi).

Res quae numero pondere mensura consistunt Kullanılması tüketmekle mümkün olan mallar; Tüketilebilen mallar, MK 819.

Res parit creditori Mal alacaklının aleyhine telef olur.

Res perit suo domino Mal malikinin aleyhine telef olur.

Res publica Kamu malı, devlet; cumhuriyet.

Res succedit in locum dominis Mal alacağın yerine geçer.

Res transit cum onere suo Mal üzerindeki külfetle birlikte intikal eder.

Reservatio Çekince.

Reservatio mentalis Zihni kayıt.

Resolutio iure dantis resolvitur ius concessum Verenin hakkı sona ermişse, ona dayanan hak da sona erer.

Restitutio ab noviter reperta Yeni ortaya çıkmış vakıalar nedeniyle eski hale iade.

Restitutio in integrum Eski hale iade.

Restitutio restitutionis non datur Eski hale iadenin eski hale iadesi olmaz.

Respondeat superior Amir sorumludur.

Reus excipiendo fit actor İtiraz eden davalı davacı haline gelir.

Revocatio Azil; görevden alma.

Rex facit legem Kral kanunu yapar; kanunkoyucu hükmeder.

Rex non potest peccare Kral suç işleyemez.

Rex regnat, sed non gubernat Kral idare etmez, hükmeder.

Rigorosum –examen Zor sınav; doktora sınavı.

Riparum usus publicus est Kıyılar herkes tarafından kullanılabilir.

Rite contractum matrimonium ex post vitiori non potest
Usule uygun yapılmış evliliğin sonradan geçersiz hale getirilmesi mümkün değildir.

Roma aeterna Ebedi Roma.

Roma locuta causa finita Roma konuştu, mesele halledildi.

Rubrum Yazı başlığı.

Rustico porcum auferens aufert odulum Köylünün domuzunu almış olan gözünü almış olur; fakir bir kimsenin asgari ihtiyacı olan mal alınmamalıdır.

Sapientia est omnium bonarum artium mater Bilgelik bütün asil sanatların anasıdır.

Sacrilegia minuta puniuntur, magna in triumphis feruntur Hafif suçlar cezalandırılır, ağırları ayyuka çıkarılır (küçük hırsızlar yakalanır, büyüklerine dokunulmaz).

Salus populi suprema lex Halkın iyiliği (selameti) en önemli kanundur (kuraldır).

S.c (scilicet) Yani.

Scelere quaesita Cürümle elde edilen yarar (örneğin çalınan mal).

S.P.Q.R. (Senatus Populusque Romanus) Roma senatosu ve halkı.

S.T (sine tempore) Zaman vermeksizin.

Salus publica suprema lex Kamunun esenliğı en üst kanundur.

Salvo errore calculi, doli et omissionis Hesap hatası, hile ve unutmaya saklı kalmak şartıyla.

Salvo iure Çekince kaydıyla; ihtirazi kayıtlı.

Satisfactio est pro solutione Teminat ifa yerine geçer.

Sciens non fraudatur Bilen kimse kandırılmaz.

Scienti et consentienti non fit iniuria neque dolus Durumu bilen ve kabul eden kimseye haksızlık ve hile yapılamaz.

Scientia superveniens nocet Sonradan gelen bilgi zarar verir.

Scribere est agere Yazmak hareket etmektir.

Scire leges non est verba eorum tenere, sed vim ac potestatem Kanunları bilmek onların lafzını hatırdan tutmak değil, onun güç ve kudretini tanımak demektir.

Scriptura privata non scribente nihil probat se ipsa Resmi belgeler düzenledikleri hususu ispat etmiş sayılır, HUMK 295.

Secundo loco İkinci yerde.

Secundum legem Kanuna göre.

Sedes materiae Maddenin durumu; bir vakıanın veya hukuki durumun dayanağı, sebebi; kanundaki yeri.

Semel absolutus semper absolutus Bir defa beraat eden ebediyen beraat etmiş olur.

Semel commissa poena non evanescit Gerçekleşmiş olan ceza (cezaî şart) artık ortadan kalkmaz.

Semel furiosus semper praesumitur furiosus Bir defa akıl hastası olanın daima akıl hastası olduğu karinedir.

Semel heres semper heres Bir defa mirasçı olan daima mirasçı olur; süreli mirasçılık mümkün değildir.

Semel malus semper praesumitur esse malus Bir defa kötü hareket eden kimsenin daima kötü olduğu karinedir.

Semper in dubiis benigniora praeferenda Şüphe halinde iyi olan tercih edilir.

Semper aliquid haeret Daima birşey hatırdadır.

Semper idem Daima aynı şey.

Semper oportet ostendi originale Daima asıl nüsha gösterilmelidir, önemlidir.

Semper praesumitur pro legitimatione puerorum Aksi belirleninceye kadar her çocuk meşru sayılır, MK 287.

Semper praesumitur pro negente Karine inkâr eden lehinedir.

Semper ubique Her zaman ve her yerde.

Senectus ipsa morbus est İhtiyarlığın kendisi hastalıktır.

Sensu lato Geniş anlamıyla.

Sensu stricto Dar anlamıyla.

Sensum, non verba spectamus Kelimelere değil, anlama bakarız.

Sententia incerta non valet Muğlak hüküm geçerli değildir.

Sententia debet esse conformis libello Hüküm dava dilekçesine uygun olmalıdır.

Sententia facit ius Hüküm hukuku yaratır.

Sententia interlocutoria revocari potest, definitiva non potest Bir ara karar geri alınabilir, fakat nihai karar geri alınamaz.

Sententia legis Yasanın anlamı.

Sententia non fertur de non liquidis Mesele aydınlığa kavuşmadıkça hüküm verilmez.

Sententiis difformibus Farklı hükümler halinde.

Seris venit usus ab annis Yaş deneyimi getirir.

Sermon Konuşma.

Servitia personalia sequuntur personam Şahsi hizmetler kişiyi izler.

Servitus in faciendo consistere nequit İrtifak yapmaya ilişkin olamaz.

Servitus servitutis esse non potest İrtifakın irtifakı olamaz.

Servitutibus civiliter utendum est İrtifaklar dikkatli kullanılmalıdır.

Sessesio Oturum.

Si duo faciunt idem non est idem İki kişi aynı şeyi yapsa bile bunlar aynı şey değildir.

Si iudicas, cognosce; si regnas, iube Hüküm veriyorsan bilmelisin, hüküm sürüyorsan emretmelisin.

Si post moram res interierit, aestimatio eius praestatur Temerrütten sonra mal telef olursa, bedeli ifa edilir, BK 102.

Sic utere tuo ut alienum non laedas Malınızı başkasına zarar vermeyecek şekilde kullanmak gerekir, MK 2.

Si tacuisses philosophus mancesses Sussaydın filozof olurdun.

Si vis pacem, para bellum Barış istiyorsan savaşa hazır olmalısın.

Sigillum Mühür.

Silent leges inter arma Silahların konuştuğu yerde kanunlar susar.

Silentium in senatu est vitium Mecliste susmak hatadır.

Silentium non est consensus, nisi lex loqui iube Kanun konuşmayı emretmedikçe susma kabul değildir.

Simplicitas legibus amica Basitlik kanunların dostudur.

Simulatio Muvazaa.

Sine causa expressa Kesin bir sebep bulunmaksızın.

Sine culpa, nisi subsit causa, non est aliquis puniendus

Özel bir sebep olmadıkça bir kimse kusuru olmadan cezalandırılmamalıdır.

Sine die Süresiz; tarih olmadan.

Sine dubio Tereddütsüz, kuşkusuz.

Sine loco et anno/s.l.e.a (Kitaplara ilişkin olarak) yer ve yıl olmaksızın.

Sine ira et studio Nefret ve tercih olmaksızın; tarafsız.

Sine possessione praescriptio non procedit Zilyetlik olmadan zamanaşımı yürümez.

Sine obligo Teminatsız, bağlantısız.

Sine pretio nulla venditio Semen olmadan alım satım olmaz.

Sine qua non Olmazsa olmaz; zorunlu şart.

Sine querela Dava olmadan, şikâyet olmadan.

Sine tempore Tam zamanında, ek süre olmaksızın.

Sine ullo crimine Suçlama olmaksızın.

Singularia non sunt extendenda Özel hükümler genişletilmemelidir.

Societas europea Avrupa tipi anonim ortaklık.

Societas cum contrahitur, tam lucri quam damni communio initur Bir şirket kurulduğunda kazanç ve zarar ortak olur.

Societas delinquere non potest Bir ortaklık suç işleyemez.

Societas leonina Aslan payı şirketi; Ortaklardan birisinin sadece kâra katılacağı şirket.

Socii mei non est socius meus Ortağımın ortağı benim ortağım değildir.

Socius fit culpaе, qui nocentem sublevat Kötülük edene yardım eden kimse suça katılmış olur.

Sola cogitatio furti faciendi non facit furtum Sadece hırsızlığı düşünmek kişiyi hırsız yapmaz.

Sola patientia inducit mandatum Sadece tahammül etme vekalet oluşturur.

Solo animo Sadece irade ile.

Solo cedit quod solo inaedificatur Arziye yapılan araziye tabi olur.

Solus consensus obligat Sadece irade uyuşması borçlandırır.

Solutio pretii emptionis loco habetur Semen in ifası alım yerine geçer.

Solutio İfa.

Solutionem adseveranti probationis onus incumbit İfayı iddia eden ispat külfeti altındadır.

Solutionis causa adiectus İfanın alacaklıdan başkasına yapılabileceği kimse.

Solutio indebiti Borç olmayan şeyin ödenmesi.

Solvendi causa İfa sebebiyle.

Solvendo non esse İfa kabiliyeti olmamak.

Solvens praesumitur solvere suo nomine İfada bulunanın kendi adına ifa ettiği karinedir.

Spatium deliberandi Düşünme süresi.

Specialia generalis derogant Özel düzenlemeler genel düzenlemeleri ortadan kaldırır.

species perit ei cui debetur genus perire non censetur

Species perit ei cui debetur genus perire non censetur

Belli bir mal (parça borcu) onu borçlanmış olanın aleyhine telef olur, nevinin telef olmayacağı kabul edilir.

Specificatio Hukuki tağyir; işleme, MK 775.

Specilia generalibus derogant, non generalia specialibus

Özel hükümler genel hükümleri kaldırır, genel hükümler özel hükümleri kaldırmaz.

Spoliatus ante omnia restituendus Herkesten önce zilyetliği gasbedilen eski hale iade edilmelidir.

Spolium sine possessione non committitur Zilyetlik olmadan ihkakı hak olamaz.

Spondeo ac polliceor Taahhüt ediyor ve söz veriyorum.

Spondere noxae praesto est Kefil olmak zarara yakın olmak demektir.

Stabit praesumptio praebetur contrarium Aksi kanıtlanıncaya kadar karine ayakta kalır.

Stante pede Ayakta; derhal.

Stat pro ratione voluntas İrade gerekçenin yerini tutar.

Statim debetur, quod sine die debetur Vade olmadan borçlanılmış olan derhal borçlanılmıştır.

Status abeundi Ayrılma, gitme zamanındaki durum.

Status causae et controversiae Sebeplerin ve ihtilafların durumu.

Status quo Statü; şimdiki durum.

Statutum ubi res est sita servari debet Malın bulunduğu yerin hukuku uygulanmalıdır.

Strepitus fori Mahkemeye başvurma korkusu.

Stricto sensu Dar anlamıyla.

Studium veri invenienda Gerçeği araştırma çabası.

Stultis non succurritur Aptallara yardım edilmez.

Suae rei emptio non valet Kendi malını satın alma geçerli değildir.

Sub condicione Şartlı.

Sub modo Mükellefiyetli.

Sub colore iuris Hukukun görüntüsü altında.

Sub poena Ceza tehdidi altında.

Sub rosa Gülün altında; zımnı.

Sub specie iuris Hukuki yönden.

Sub suspicii Himaye altında.

Sub voce Ses; parola ile.

Subhastatio Cebri arttırma.

Sublato principali tollitur adiuncum Asıl mal ortadan kalkarsa ilavesi de düşer.

Sublocatio Alt kira.

Subquens matrimonium tollit peccatum praecedens Sonraki evlilik önceki günahı ortadan kaldırır.

Subscribens consentiresubscriptis censetur İmzalayanın imzaladığını kabul ettiği düşünölür.

Subsidarius Tali; ikinci derecede.

Substitutus capit a gravante, non a gravato Sonraki mirasçı murisin mirasçısıdır, önceki mirasçının değil.

Subsumptio Münferit bir olaya kanun maddesinin uygulanması.

Successor Halef.

Succuritur minori Küçük yaştakine yardım edilir.

Sui generis Nevi şahsına münhasır, kendine özgü.

Summa summarum Toplamların toplamı; hasılı; neticeten.

Summum imperium Egemenlik.

Summum ius summa iniuria En büyük hak en büyük haksızlık olabilir.

Suo iure uti nemo prohibetur Hiç kimsenin hakkını kullanmasına mani olunamaz.

Suo tempore Tam zamanında.

Sup voluntas potior habetur En son irade daha kuvvetlidir.

Superficies solo cedit Üstteki araziye tabidir.

Superflua non nocet Lüzumsuz olan zarar vermez.

Superfluum non est, quod ad declarationem ponitur
Açıklama için ilave edilen lüzumsuz değildir.

Syllabus Çizelge.

Tabula rasa Açık durum beyaz kâğıt.

Talio Kisas.

Tantum devolutum, quantum appellatum İhtilaf-kanun yoluna başvurulduğu ölçüde ele alınır.

Tantum iudicatum, quantum litigatum -İhtilaf-olduğu ölçüde karara başlanır.

Tantum praescriptum, quantum possessum Ne kadar zilyet isen, o kadar zamanaşımı ile iktisap olur.

Tempora auctoris et successoris coniunguntur Selefın ve halefın süreleri birbirine eklenir.

Tempora mutantur et nos mutamur in illis Zamanlar değışir ve biz de değışiriz.

Tempore hostilitatis non currit praescriptio İhtilaf sürdüğü müddetçe zaman aşımı işlemez.

Tempus criminis Suçun işlendiği tarih.

Tempus regit actum Zaman işleme hakimdir.

Tempus utile Faydalı zaman; zamanaşımı süresinin hesaplanmasında kullanılabilen süre.

Terminus technicus Teknik terim.

Territorium nullius Hiç kimseye ait olmayan bölge; uluslararası hukuka taraf olan bir ülkenin yargı yetkisine tabi olmayan bölge.

Testamenta latissimam interpretationem habet Vasiyetnameler en geniş şekilde yorumlanmalıdır.

Testamente plene ad voluntatem testantium interpretatur Vasiyetname tam olarak murisin iradesine göre yorumlanır.

Testamentifactio activa Vasiyetname yapma ehliyeti.

Testamentum reciprocum İki kişinin birbirlerini karşılıklı olarak mirasçı nasbettikleri vasiyetname.

Testamentum holographum El yazısıyla vasiyetname.

Testamonium pauperatatis Fakirlik belgesi.

Testator non praesumitur frustra voluisse Miras bırakanın vasiyetnameyi boşuna yaptığı kabul edilemez, murisin son arzusu dikkate alınmalıdır.

Testem, quem produco, reprobare non possum Gösterdiğim tanığın beyanını reddetmek imkânsızdır.

Testes de auditu Duyduklarını beyan eden tanıklar.

Testes de visu Görgü tanıkları.

Testes et documenta per productionem fiunt communia

Mahkemeye arzedilen kanıtlar ve belgeler müşterek hale gelirler.

Testes non numerantur, sed penderantur Tanıkların sayısı değil, ağırlığı önemlidir. HUMK 239.

Testibus, non testimoniis creditur Beyanlarına değil, tanıklara inanılır. HUMK 261.

Testimonium paupertatis Yoksulluk belgesi.

Testis Tanık.

Testis non est iudicare Bir tanık hüküm veremez.

Testis unus, testis nullus Tek tanık, tanık sayılmaz.

Thema probandum İspat edilmesi gereken konu.

Thensaurus donum fortunae creditur Define kaderin hediyesi olarak kabul edilir.

Titulus İktisabın hukuki sebebi.

Traditio brevi manu Kısa elden teslim.

Traditio ficta Farazi teslim.

Traditio longa manu Uzun elden teslim.

Traditio per cartam Belge vasıtasıyla teslim.

Traditio loqui chartam facit Belge verilirse konuşur.

Traditio symbolica Sembolik teslim.

Traditio vera Maddi teslim; gerçek teslim.

Transactio est instar rei iudicatae Uzlaşma kesin hükme eşittir.

Transactio est timor litis Dava korkusu uzlaşmaya neden olur.

Transigere est alienare Uzlaşmak devretmek demektir.

Translatio Hakkın devri.

Tres faciunt collegium Üç kişi bir birlik oluşturur, MK 86.

Tu Quoque Sen de mi?

Tu sic his, aliter sentias Benim yerimde olsaydın başka türlü düşünürdün.

Turbatio sanquinis Kan karışıklığı; nesebin karışması.

Turpitudinem suam allegans nemo auditur Hiç kimse kendi kötülüğüne dayanamaz.

Tutela Vesayet, MK 396.

Tutor de suo alere pupillum non compellitur Vasi vesayeti altındaki küçüğü kendi olanaklarıyla beslemek zorunda değildir.

Tutor in rem suam autor esse non potest Vasi kendi işinde vesayeti altındaki küçük için harekette bulunamaz.

Tutor incertus dari non potest Gayrı muayyen bir kişi vasi olarak tayin edilemez.

Tutor loco parentis habetur Vasi ana babanın yerini tutar.

Tutor personae, non rei vel causae datur Vasi bir mala veya işe değil, kişiye göre tayin olur.

Tutor rem pupilli emere non potest Vasi vesayeti altındaki küçüğün malını satın alamaz.

Tutori habenti tutor non datur Vasisi olana vasi verilmez.

Ubi acceptum est semel iudicium, ibi et finem accipere debet Bir dava kabul edildiği yerde sonuçlandırılmalıdır; taraflardan birisi yer itibarıyla yetkili olmayan mahkemeyi kabul etmişse, bu mahkemenin vereceği kararı kabul etmek zorundadır, HUMK 23.

Ubi aequitas evidens poscit, subveniendum est Hakkaniyet açıkça şart koşuyorsa, yardım edilmelidir, MK 2.

Ubi bene, ibi patria İyi olduğum yer vatanımdır.

Ubi ladem legis ratio, ibi exdun legis du spositio Kanunun sebebinin aynı olduğu yerde kanunun düzenlemesi aynıdır.

Ubi cessat ratio legis, cessat lex Kanunun mantığı ortadan kalkmışsa, kanunun geçerliliği kalkar.

Ubi commodum, ibi auctor Menfaati varsa fail yararlanır.

Ubi emelumentum, ibi onus Nerede yarar varsa, orada külfet vardır, hukuki işlemten yararlanan, külfetlere de katlanmalıdır, BK 185.

Ubi homo ibi ius İnsanın bulunduğu yerde hukuk vardır.

Ubi iudicat, qui accusat, vis, non lex valet Suçlayanın hüküm verdiği yerde kanun değil, güç geçerlidir.

Ubi ius ibi remedium Hukukun bulunduğu yerde çare de vardır.

Ubi ius incertum, ibi ius nullum Hukukun belirsiz olduğu yerde hukuk yoktur.

Ubi lex, ibi poena Kanunun olduğu yerde ceza da vardır.

Ubi non est culpa, ibi non est delictum Kusur yoksa haksız fiil (suç) de yoktur. BK 41.

Ubi periculum, ibi lucrum Hasarın olduğu yerde kazanç da vardır.

Ubi periculum, ibi lex Tehlike varsa kanun da vardır.

Ubi rem meam invenio, ibi eam vindico Malımı nerede bulursam orada talep ederim.

Ubi societas, ibi ius Nerede toplum varsa, orada hukuk vardır.

Ubi te invenio, ibi te iudico Seni bulduğum yerde dava ederim; davanın davalının bulunduğu yerde açılacağını belirtmektedir, HUMK 9.

Ultima ratio Son çare, son karar.

Ultimatum Son söz.

Ultimo Ayın son günü.

Ultra petita partum Tarafların talebini aşan (karar).

Ultra posse nemo obligatur İmkânsız olanı hiç kimse borçlanmış olmaz.

Ultra vires Gücün üzerinde; yetki aşımı.

- Umbram timere** Gölgesinden korkmak.
- Universitas** Birlik, topluluk, tüzel kişi, üniversite.
- Universatis facti** Fiili bütünlük.
- Universitas vice personae fingitur** Topluluk kişi gibi faaliyette bulunur.
- Uno acto** Tek işlemle.
- Usucapio** Kazandırıcı zamanaşımı.
- Usurae conventionales** Sözleşme ile belirlenen faiz.
- Usurae ex mora** Temerrüd faizi.
- Usurae legales** Kanuni faizler.
- Usurae usurarum** Faizin faizi.
- Usurae vicem fructuum obtinet** Faizler semerelerin yerini tutar.
- Usurpationis usucapionis** Zamanaşımıyla iktisabın kesilmesi.
- Usus est pro possessione** Kullanma zilyetliğin yerini tutar; irtifakı kullanmak zilyetliğe eşittir, MK 973.
- Ususfructus** İntifa hakkı.
- Usus non potest a persona** Kullanma kişiden ayrılamaz, MK 806.
- Uterus** Rahim.
- Utile non debet per inutile vitiari** Geçerli olan geçersiz olan ile hükümden düşmez; hükümsüzlük kısmi olabilir, BK 20.
- Utilitas praedii** Gayrimenkulün faydası; irtifak tesisi için gayrimenkulün faydalı olmasını ifade eder.
- Utilitas publica privatae praeferri debet** Kamu yararı ferdi yarara tercih edilmelidir.
- Utriusque iuris** Her iki hukuka (dünyevi ve uhrevi) ait.

ut sementem feceris, ita metes

Ut sementem feceris, ita metes Ne ekersen onu biçersin.

Ut supra Yukarıdaki gibi.

Uxor sequitur statum mariti Evli kadın kocasının statüsüne tabidir.

V.inf (vide infra) Aşağıya bakınız.

V.s (vide supra) Yukarıya bakınız.

V.v (vice versa) Ters olarak.

Vacantia Boşluk, boş olan mevki.

Vacatio legis Kanun boşluğu; bir kanunun yayını ile yürürlüğe girmesi arasındaki süre.

Vacuum iuris Hukukta boşluk.

Vademecum Not defteri.

Vadium Güvence.

Vani timoris iusta excusatio non est Boş korku mazeret değildir.

Venditori expedit rem venire quam plurimo Malın mümkün olduğu kadar pahalı satılması satıcının işine gelir.

Veni, vidi, vici Geldim, gördüm, yendim.

Venia aetatis Kazai rüşt; yaş imtiyazı.

Venia legendi Üniversitede ders verme yetkisi.

Venire contra factum proprium, nemini licet Hiç kimseye kendi fiiliyle çelişkiye düşme imkânı verilmez; bu kimse himaye görmez, MK 2.

Venter non patitur moram Mide gecikme kaldırmaz.

Verba res sequitur Sözlerden sonra fiil gelir.

Velle suum cuique est Herkesin kendi iradesi vardır.

Verba accipienda sunt secundum subiectam materiam Sözler konusuna göre değerlendirilmelidir.

Verba contractus sunt leges contractus Bir sözleşmede kullanılan sözler kanundur.

Verba cum effectu accipienda sunt Sözler bir anlam çıkaracak şekilde yorumlanır.

Verba generalia generaliter sunt intelligenda Genel sözler genel olarak anlaşılmalıdır; genel bir kural sadece münferit olaylara uygulanmalıdır.

Verba volent, scripta manent Sözler uçar, yazılanlar kalır.

Verbatim Lafzen, aynen.

Verberatio Müessir fiil.

Verbis imperativis Emredici kelimelerle.

Verbis legis tenaciter inhaerendum Kanunun lafzına ısrarla bağlı kalınmalıdır.

Verbis precativis Rica edici kelimelerle.

Verbotenus Kelimesi kelimesine.

Vereri perdidit Ne utanır ne korkar.

Verificatio Tasdik.

Veritas convicii non excusat iniuriam Tahkirin gerçekliği haksızlığı mazur göstermez.

Veritas odium parit: Gerçek nefret uyandırır.

Veritas praevallet solemnitati Gerçek şekilden önce gelir.

Veritatem sequi et tueri iustitiam Gerçek aranırken hakkaniyet de gözden kaçırılmamalıdır.

Verso Arka tarafı.

Verum tacere et falsum assesere paria sunt Gerçeği söylememek doğru olmayan hakkında teminat vermek anlamına gelir.

Veto Yasak ediyorum.

Vetustas semper pro lege habetur Uzun süre daima kanunun yerine geçer.

Via legis Kanun vasıtasıyla; yasal yoldan.

Via hostibus, qua fugant, munienda Kaçan düşmanın yolu açık tutulmalıdır.

Viam publicam populus non utendo amittere non potest Halk kamuya ait bir yolu kullanmamak suretiyle kaybetmez.

Vice versa Ters biçimde; tersinden bakıldığında.

Victoria pauperem fraudat Zafer fakiri kandırır; dava kazanan fakir kimse bunu değerlendiremez.

Victus victori in expensis est condemnandus Davayı kaybeden masrafları kazanana ödemeye mahkum edilmelidir, HUMK 417.

Vide Bak.

Videant consules, ne quid detrimenti res publica capiat

Konsüller (kamu görevlileri) devlete zarar gelmemesine dikkat etmelidir.

Videtur Görünüyor.

Vidi Gördüm; bir belgenin görülmüş olduğunu belirtmek için kullanılır.

Vigilatibus, non dormientibus, iura subveniunt Hukuk

uykuda olanlara değil, uyanıklara yardım eder.

Vita brevis, ars longa Hayat kısa, sanat uzundur.

Vim vi repellere licet Kuvveti kuvvetle defetmek caizdir.

Vinculum iuris Hukuki bağ.

Vir et uxor sunt quasi una persona Erkek ve kadın (eş) tek bir kişi gibidir. Krş MK 188.

Virgo intacta El değmemiş bakire.

Virginini praegnanti creditur Hamile bakireye inanılır.

Vis absoluta Karşı konulamayan maddi güç.

Vis compulsiva Manevi cebir; iradeyi etkileyici cebir.

Vis legibus inimica Cebir kanunların düşmanıdır.

Vis legis Kanunun gücü.

Vis maior En büyük güç; mücbir sebep.

Vis probandi İspat gücü.

Vitia aperta non praestantur Aşikâr bir maddi ayıp himayeye mazhar olmaz, BK 197.

Viventis non datur hereditas Yaşayan kimsenin mirası olmaz.

Vivere est militare Hayat mücadeledir.

Volenti non fit iniuria Kabul edene haksızlık yapılmış olmaz.

Voluntas in delictis non exitus spectatur Suçlarda netice değil, irade dikkate alınır.

Voluntas testatoris est ambulatoria usque ad extremum vitae exitum Miras bırakan ömrünün sonuna kadar vasiyetinden ayrılabilir.

Voluptatis vel affectiones aestimatio non habebitur Zevkin ve eğilimin takdiri olmaz; malvarlığı zararı niteliğinde olmayan zarar tazmin edilmez.

Votum Oy, oy kullanma; görüş.

Voluntas İrade.

Vox audita perit, littera scripta manent Duyulmuş söz uçar, yazılmış harfler kalır.

Vox populi Vox dei Halkın sesi tanrının sesidir.

Vox unius vox nullius Bir kimsenin sesi hiç kimsenin sesidir; Bir kişinin tanıklığı yetmez.

Vulgo quaesitus matrem sequitur Evlilik dışı çocuğun durumu anaya tabidir, MK 311.

Latince, ikibin yılı aşkın bir süre önce konuşulan, yazılan ama bugün artık ölü olarak adlandırılan, Hint-Avrupa dil ailesine mensup bir dildir. Ancak Latincenin en önemli özelliği yaygın olduğu tarihi dönemlerde bir bilim ve edebiyat dili olması, yüzlerce yıl sonra değişik Roman dillerine ve lehçelerine kaynaklık etmesidir. Roma'nın bir şehir olarak kurulmasından, büyük bir imparatorluk haline gelip, egemenliğini sürdürdüğü dönemlere ve Bizans'ın yıkılışına kadar geçerli hukuk sistemi olan Roma Hukuku Latinceyi temel alır. Günümüzde Kıta Avrupası ve Türk hukukunun dayandığı temel kavramların çoğunun kaynağı olan Roma Hukuku ve Latince, bu anlamda hukuk eğitimi içinde çok önemli bir yere sahiptir.

Hukukta Latince kitabını derleyen Prof. Dr. Belgin Erdoğan, elinizdeki derlemenin bir Roma Hukuku Sözlüğü olmadığını söylerken, derlemede yer alan teknik terimlerle özlü sözlerin çoğunun kaynağının Roma Hukuku olduğunu özellikle belirtir. Latince bilmeyen ya da teknik terimlere uzak kalan bir hukukçunun karşılaştığı mesleki güçlükleri çok iyi bilen İstanbul Bilgi Üniversitesi öğretim üyesi Erdoğan'ın bu derlemesi hukuk dünyamızda önemli bir boşluğu dolduracaktır.

ISBN 978-975-6857-93-5

www.bilgiyay.com

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

YAYIN